

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV SVĚTOVÝCH DĚJIN

Diplomová práce

**„SIMPSONOVSKÁ AFÉRA“ A „ANNUS HORRIBILIS“
PŘÍSPĚVEK K PROMĚNÁM OBRAZU BRITSKÉ KRÁLOVSKÉ RODINY
NA VEŘEJNOSTI VE DVACÁTÉM STOLETÍ**

The Simpson Affair and the “Annus Horribilis”

**Contribution to the Changes of the Picture of the British Royal Family
in General Public in the 20th Century**

Markéta Krausová

Praha 2015

Vedoucí práce: prof. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k jinému nebo stejnému titulu.

V Praze 5. 5. 2015

.....

Jméno autorky

Poděkování autora

Děkuji prof. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D. za trpělivost, vstřícnost, cenné rady a návrhy při vedení a zpracování diplomové práce. Zároveň děkuji Mgr. Janě Hlaváčové za pomoc s překlady anglických zákonů a in memoriam paní Alžbětě Málkové za německé překlady. V neposlední řadě děkuji svým milovaným rodičům za jejich maximální toleranci, pochopení a povzbuzování při psaní práce.

Abstrakt

Autorka ve své práci analyzuje proměnu obrazu britské královské rodiny v očích veřejnosti v průběhu 20. století. Vzhledem k obsáhlosti této problematiky se zaměřuje především na dvě krizové situace tzv. simpsonovskou aféru – abdikaci krále Eduarda VIII. v roce 1936 a jeho vztah s rozvedenou Američankou Wallis Simpsonovou, a tzv. „annus horribilis“ – rozvod následníka trůnu prince Charlese a princezny Diany. Autorka analyzuje změny ve vnímání role královské rodiny v životě britského národa a její úlohy u britské veřejnosti. Pracuje s nevydanými prameny (zejména z archivního materiálu získaného ze zdrojů archivu Ministerstva zahraničních věcí České republiky a londýnského National Archives v Londýně – Kew), s vydanými prameny a s rozsáhlou odbornou literaturou především britské provenience.

Klíčová slova

Velká Británie, monarchie, královská rodina, Eduard VIII., Wallis Simpsonová, Alžběta II., princ Charles, Diana Spencerová, veřejné mínění

Abstract

In this thesis the author analyses the changes in the view of the British Royal Family in general public during the 20th century. Given the extensiveness of the topic, the author focuses on two crisis situations – so called “Simpson Affair” – the abdication of King Edward VIII in 1936 and his relationship with divorced American Wallis Simpson, and so called “Annus Horribilis” – the divorce of the successor to the throne prince Charles and princess Diana Spencer. The author analyses changes in perception of the role of British Royal Family in life of British nation and its role within British general public. Author works with unpublished sources (mainly from the archive materials gathered from the sources of the Archive of the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic and the National Archives in London – Kew, with published sources and extensive specialized literature mostly from British provenience.

Keywords

Great Britain, Monarchy, Royal Family, Edward VIII, Wallis Simpson, Elizabeth II, Prince Charles, Diana Spencer, General Public

Obsah

Abstrakt	4
Klíčová slova	4
Abstract (EN).....	5
Keywords	5
Obsah	6
Seznam zkratk a cizojazyčných výrazů	8
Úvod	10
1. Simpsonovská aféra	15
.....	15
1. 1. Jeho královská Výsost princ Edward, princ z Walesu	15
1. 2. Wallis Simpsonová	20
1. 3. Seznámení a začátek vztahu.....	24
1. 4. Král Eduard VIII. a paní Wallis Simpsonová	27
1. 5. Abdikace a sňatek	35
1. 6. Poabdikační období.....	39
2. Královské rozvody.....	52
2. 1. Hrabě George Harewood a Patricie Tuckwellová.....	53
2. 2. Jeho královská Výsost princ Michael z Kentu a baronka Marie Christina von Reibnitz.....	55
2. 3. Její královská Výsost princezna Margaret a Antony Armstrong - Jones	59
3. „Annus horribilis“ – rok 1992 v životě královské rodiny.....	63
3. 1. Jeho královská Výsost princ Charles, princ z Walesu	63

3. 2. Lady Diana Spencerová	69
3. 3. „Annus horribilis“	75
3. 4. Válka Walesových	85
3. 5. Královský rozvod století	90
3. 6. Život po rozvodu	93
Závěr	98
Seznam použitých pramenů a literatury	101
Seznam příloh	106
Přílohy	107
Obrazová přílohy	118

Seznam zkratek a cizojazyčných výrazů

AIDS = Acquired Immune Deficiency Syndrome, je soubor příznaků a infekcí, který je následkem poškození imunitního systému člověka virem HIV

BBC = British Broadcasting Corporation, státní firma zodpovědná za rozhlasové a televizní vysílání

CBS = Columbia Broadcasting System, jedna z největších amerických televizních a rozhlasových společností

Civil List = obnos peněz, ze kterého byly panovníkovi a jeho rodině financovány náklady spojené s výkonem jejich úřadu – platy zaměstnanců, státní návštěvy, veřejné zakázky, ceremonie, údržba královských domácností, náklady na cesty a ochranu královské rodiny, údržba královských rezidencí a další. Výplata peněz z Civil List byla zrušena v roce 2012

Commonwealth of Nations = Společenství národů je následník Britského impéria (do roku 1931, poté mezi léty 1931 – 1947 Britské společenství národů), dobrovolný svaz národů, většinou dřívější britských kolonií, jeho hlavou je panovnice

DNA = deoxyribonukleová kyselina, nositelka genetické informace

GCE = General Certificate of Education

House of Commons = Dolní sněmovna; dolní komora Parlamentu Spojeného království, poslanci jsou voleni, Dolní sněmovna může vyslovením nedůvěry rozpustit vládu

Houses of Lords = Sněmovna lordů, horní komora Parlamentu Spojeného království, skládá se z biskupů anglikánské církve, vyšších soudců a dědičných členů

HRH = Her/ His Royal Highness, Její/Jeho královské Veličenstvo

HM = Her/His Majesty, Její/ Jeho Veličenstvo

HMS = Her/His Majesty's Ship, loď Jejího/ Jeho Veličenstva

HMY = Her/His Majesty's Yacht, jachta Jejího/ Jeho Veličenstva

IRA = Irish Republican Army, Irská republikánská armáda

JKV = Její/Jeho královské Veličenstvo

Letters patent = legislativní dokument vydávaný panovníkem

Lord = pokud je před zeměpisné označení (*Lord of Nottingham*), pak jde o peera, baroneta, vikomta, hraběte nebo markýze, případně o nejstaršího syna nějakého peera, peerové zasedali ve Sněmovně lordů (*House of Lords*), jejich synové nikoliv, ale mohli být zvoleni do Dolní sněmovny. Stojí -li lord před jménem (*Lord Mountbatten*), označuje mladšího syna vévody nebo markýze

Místokrál = neformální označení, používalo se pro britského zástupce v Irsku a pro oficiální titul britského vládce Indie

NSDAP = Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, Národně socialistická německá dělnická strana

Prince of Wales = princ z Walesu (nebo také kníže z Walesu), nejstarší syn a dědic panovníka

Princess royal = královská princezna, titul, který monarcha dává své nejstarší dceři, nedostává ho automaticky a nikdy nejsou dvě královské princezny zároveň

RAF = Royal Air Force, Královské letectvo

Royal Marriages Act = Zákon o královských sňatcích

RSM = Royal Mail Ship, Královská poštovní loď

SS = Schutzstaffel, ozbrojená organizace NSDAP

Trooping the Colours = vojenský ceremoniál „stažení vlajek“

USA = United States of America, Spojené státy americké

Úvod

Smrt královny Viktorie v roce 1901 znamenala podle některých historiků pro dějiny Spojeného království veliký mezník. Skončilo více než šedesátileté období viktoriánské éry, které se vyznačovala dlouhým mírem, ekonomickou, koloniální a průmyslovou konsolidací. Británie se za tuto dobu sice zúčastnila krymské války a narůstal tlak v jednotlivých koloniích, ale ani jedna z těchto událostí neměla takový dopad jako změny, jimiž britská monarchie prošla ve dvacátém století. Tyto změny ovšem nepostihly velkou Británii pouze jako celek, ale měly také nemalý vliv na dějiny britské královské rodiny.

Soukromý život královny Viktorie se nevyznačoval žádnými skandály. Byla úspěšnou britskou panovnicí a od roku 1877 také indickou císařovnou, vedla na dnešní poměry klidný rodinný život se svým manželem princem Albertem a četným potomstvem, jehož prostřednictvím spojila britskou královskou rodinu s dalšími evropskými královskými rodinami. Snad jediným šrámem na jejím bezchybném obraze se může zdát její podle některých více než přátelský vztah s jejím balmoralským komorníkem Johnem Brownem.

Krátká vláda jejího nástupce a nejstaršího syna krále Eduarda VII., na začátku dvacátého století přinesla ekonomické a společenské změny, které vytvořily prostředí pro sociální změny. Nižší vrstvy obyvatelstva byly sice i nadále striktně odděleny od tzv. *upper classes*, zejména od aristokracie, současně ale docházelo k šíření socialistických myšlenek, společnost se začala zajímat o životní úroveň nižších společenských vrstev, o zrovnoprávnění žen atd. Soukromý život krále se od jeho předchůdkyně nicméně diametrálně lišil.

Eduardův nástupce král Jiří V. dokázal Velkou Británii vítězně provést první světovou válkou a britská monarchie si na rozdíl od mnoha jiných monarchií dokázala zachovat v tomto těžkém období svou existenci. Během vlády Jiřího V. se změnilo celé jméno královské dynastie: Ze Saxe-Coburg-Gotha se stali Windsorové. Jiří V. však zůstával věrný starým dvorským pravidlům. Za jeho vlády představovala královská rodina vzor pro všechny obyvatele, ovšem s nástupem jeho syna Eduarda VIII. prošla jednou z nejhorších konstitucionálních krizí vůbec.

Král Eduard VIII. nevládl ani jeden rok, avšak obraz královské rodiny se naprosto změnil. Eduard se ještě jako princ z Walesu seznámil s ženou, kvůli které byl nakonec ochoten obětovat Korunu. Wallis Simpsonová byla dvakrát rozvedená Američanka, s níž princ udržoval milostný poměr ještě během jejího druhého manželství. Nový král se však rozhodl, že se stane jeho manželkou a královnou. Pro další členy královské rodiny a představitele anglikánské církve a britské vlády bylo jeho rozhodnutí nemyslitelné. Celá

situace vyústila v abdikaci Eduarda VIII. a nástup na trůn jeho mladšího bratra Alberta, vévody z Yorku – Jiřího VI.

Jiří VI. s rolí krále nikdy nepočítal, nebyl k ní vychován a neměl na toto postavení ani vhodnou povahu. Přesto dokázal být silným a rozhodným vládcem a vůdcem národa. Stejně jako jeho otec dovedl i on Velkou Británii k vítězství ve světové válce. Jeho osobní život nebyl tak bouřlivý jako v případě jeho bratra. Spolu se svou manželkou Alžbětou a dvěma dcerami Alžbětou a Margaret tvořili ukázkovou rodinu.

Když král Jiří VI. v roce 1952 nečekaně zemřel, na anglický trůn nastoupila jeho starší dcera Alžběta. I když se někteří politikové obávali toho, zda mladá žena dokáže být „dobrou královnou“, Alžběta II. předčila všechna očekávání. V září tohoto roku překoná svou praprababičku královnou Viktorii v délce vlády a navíc dokazuje, že její vláda byla v mnoha ohledech úspěšná. Její soukromý život nebyl naplněn skandály, totéž se však nedá říct o jejích příbuzných a především o jejích dětech. Královnina mladší sestra princezna Margaret se po nenaplněné lásce k rozvedenému Peteru Townsendovi provdala za bohémského Antonyho Armstronga-Jonese, ovšem po několika letech se její manželství rozpadlo. Královnin bratranci se také zapletli s nevhodnými ženami, což vyvolalo skandály v průběhu šedesátých a sedmdesátých let. Manželství tří královniných potomků skončila rozvodem. Především pak manželství jejího nejstaršího syna prince Charlese s Dianou Spencerovou bylo velice bouřlivé a plnilo titulní stránky bulvárních novin.

Cílem mé práce bylo analyzovat změny, kterými britská královská rodina prošla ve dvacátém století. Britská monarchie se podle mého názoru naprosto liší od jiných evropských monarchií, přežila více než jedno tisíciletí. V průběhu času se musela vypořádat s různými problémy a přizpůsobit se rychle se měnícím požadavkům jednotlivých historických období. I když se forma monarchie změnila, stále zaujímá významnou roli nejen v rámci Spojeného království, ale také v celém světě. Právě proto jsem chtěla poukázat na některé důležité momenty, které ovlivnily životy členů královské rodiny.

Velká Británie je dnes parlamentní monarchií, role panovnice a celé královské rodiny je naprosto jiná, než tomu bylo ještě například v 18. století. Král, v tomto případě královna, již nepředstavuje vládce, který mohl vládnout naprosto podle svého uvážení. V dnešní době je panovnická role pouze formální rolí, královna nicméně zůstává svrchovaným vládcem. Celá královská rodina především pomáhá posilovat a zachovávat národní jednotu, každý rok jako celek realizuje více než dva tisíce oficiálních setkání po celé Velké Británii a po celém světě. Monarchie hraje také důležitou roli při podpoře a podněcování veřejné a charitativní činnosti. Na druhou stranu je také zdrojem nemalých finančních výhod, protože turisté přijíždějí do

Velké Británie zejména za královskou rodinou, ve velkém kupují upomínkové předměty, navštěvují královské paláce a jiná místa spojená s monarchií.

Sama jsem se během svého dvouměsíčního studijního pobytu v Londýně před třemi lety setkala s tím, jakou důležitou roli královská rodina v životě britského obyvatelstva hraje. Snad v každých novinách se denně objevují zprávy o královské rodině a internet je zahlcen webovými stránkami s touto tematikou. V posledních letech celkově enormně vrostl zájem o členy královských rodin, největší publicitu však vzbuzuje právě britská monarchie.

Aby se monarchie dokázala dokonale přizpůsobit požadavkům moderní doby plné tlaku hromadných sdělovacích prostředků, byla nucena projít nemalou změnou. Masmédia se postupně stala důležitou součástí jak života obyčejných lidí, tak členů královské rodiny. I když starší členové rodiny striktně dodržují starobylá dvorská pravidla a zvyklosti, především mladá generace ukazuje, že tvz. jde s dobou a u veřejnosti zvyšuje svou popularitu.

Vzhledem k velké obsáhlosti této problematiky jsem se zaměřila pouze na dva klíčové momenty v dějinách britské královské rodiny. Prvním je tvz. „simpsonovská aféra“, tedy abdikáční krize z roku 1936 spojená se vztahem krále Eduarda VIII. s dvakrát rozvedenou Američankou Wallis Simpsonovou. Druhou důležitou událostí je tvz. „annus horribilis“, tedy rok 1992 a rozvod následníka britského trůnu prince Charlese a princezny Diany z Walesu. Právě na případech těchto dvou královských párů jsem chtěla ukázat, jak se změnila královská rodina, ale i to, jak se změnil její obraz v očích veřejnosti.

O každém členovi britské královské rodiny najdeme stovky různých informací. Já jsem se ve své práci rozhodla zpracovat pouze tyto dva momenty a uvést čtenáře do problematiky tím, že jsem vytvořila krátké životopisy čtyř hlavních aktérů, tedy prince Edwarda (pozdějšího krále Eduarda VIII.), Wallis Simpsonové, Charlese prince z Walesu a lady Diany Spencerové (pozdější princezny z Walesu).

Oba momenty jsem zasadila do kontextu britských dějin. Především při psaní části nazvané „annus horribilis“ jsem zohlednila i další krizové okamžiky osudného roku 1992, nikoliv pouze rozvod následníka trůnu. Královskou rodinu v tomto roce postihly ještě další dva královské rozvody – vévody a vévodkyně z Yorku a princezny Anny a Marka Phillipse. Další ničivou událostí byl také požár hradu Windsor, který rozpoutal debatu o nutnosti zachování monarchie, neboť se veřejnost začala stále více zajímat o finanční zdroje a rozpočet královské rodiny.

Události roku 1992 ovšem měly mnohem větší přesah i do následujících let. Nechtěla jsem svou práci ukončit pouze rokem 1992, a proto jsem ještě v krátkosti analyzovala některé další okamžiky ze života prince a princezny z Walesu. Osudnou havárii princezny Diany jsem

nerozebírala do podrobností, pouze jsem uvedla několik důležitých faktů. Svou práci jsem zakončila uzavřením sňatku prince Charlese a Camilly Parker Bowlesové.

Při hledání pramenů jsem využila fondů Národní knihovny v Praze, kde se však nachází omezené množství anglické odborné literatury zaměřené na královskou rodinu. Jedná se především o publikace staršího data vydání. Uvedla bych především vynikající životopis *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen* od Sarah Bradfordové a biografii *Edward VIII* od Francis Donaldsonové.

Z vydaných pramenů jsem pracovala především s německy psanou knihou vzpomínek na Wallis Simpsonovou od Edwiny Wilsonové *Mrs. Simpson: Die Lebensgeschichte der Frau, derentwegen Englands König den Thron verliess*, která mi poskytla naprosto jiný pohled na osobnost vévodkyně z Windsoru. Autobiografie bývalého britského premiéra Tonyho Blaira *My Journey* byla zdrojem informací především o týdnu, který následoval po smrti princezny Diany a o postoji královny k této události.

Díky účelovému stipendiu jsem v loňském roce podnikla studijní cestu do Londýna, kde jsem využila možnosti bádát v britském *National Archives* v Londýně – Kew. Zde jsem našla řadu dokumentů vztahujících se k osobám vévody a vévodkyně z Windsoru. Bohužel celá řada informací o abdikacním období roku 1936 je vzhledem k jejich citlivému obsahu zatím nepřístupná. Podařilo se mi však objevit některé dokumenty vztahující se k otázce oficiálních i soukromých návštěv vévodského páru ve Velké Británii a detailů týkajících se jejich pohřbů v královském mauzoleu ve Frogmore. V archivu Ministerstva zahraničí České republiky jsem objevila několik cenných informací o Eduardově cestě do Rakouska a Maďarska. Dokumenty obsahující informace k roku 1992 nejsou zatím zpřístupněny k nahlédnutí ani v jednom z těchto archivů.

Pracovala jsem především s anglickým tiskem, využila jsem digitalizované verze některých starších britských deníků, které jsou přístupné online. V londýnském archivu a v mnoha odborných publikacích jsem také našla odkazy na anglické novinové články, které se mi podařilo dohledat v *British Newspapers Archive*. Celá řada starších článků z *Daily Mirroru* a z *The Times* je dokonce přístupná na webových stránkách. Česky psané novinové články vztahující se k abdikacní krizi jsem našla v digitalizované podobě v Národní knihovně v Praze.

Ve své práci jsem pracovala především s odbornou literaturou anglické provenience. Důležitý podíl zdrojů při bádání pro mě představovaly fondy *British Library*, kde jsem využila nepřeberného množství dostupných novějších publikací zabývajících se touto

problematikou. Naprosto nepostradatelnou při psaní části „annus horribilis“ byla biografie princezny z Walesu *Diana, The Chronicles* od americké novinářky Tiny Brownové. Tato vynikající kniha pro mě byla neustálým zdrojem informací a díky obsáhlému poznámkovému aparátu byla také zdrojem dalších pramenů. Velice přínosné byly také biografie vévodkyně z Windsoru *Wallis, secret lives of the Duchess of Windsor* od Charlese Highama a *That woman, the life of Wallis Simpson, Duchess of Windsor* od britské historičky Anne Sebbové.

Prostřednictvím internetu jsem našla několik dokumentárních filmů o vévodovi a vévodkyni z Windsoru z produkce BBC – *Extraordinary Woman: Wallis Simpson, Hitler's favorite royal* a *Edward VIII The traitor King*. Díky stránce youtube.com jsem získala záznam rozhovoru Martina Barshira s princeznou z Walesu v pořadu *Panorama* a rozhovor Jonathana Dimblebyho s princem Charlesem – *Charles: The private man, the public role*, které pro mě také představovaly nemalý zdroj důležitých informací.

První kapitola

„Simpsonovská aféra“

1. Jeho královská Výsost Eduard, vévoda z Windsoru¹

Princ² Edward, nejstarší syn vévody a vévodkyně z Yorku,³ se narodil 23. června 1894 ve White Lodge v Richmond Parku. Byl pokřtěn 16. června 1894 v Zeleném salónu ve White Lodge jako Edward Albert Christian George Andrew Patrick David – jméno Edward (Eduard) získal po svém zesnulém strýci – princovi Albertu Victorovi,⁴ Christian po svém prapradědkovi – dánském králi Christianu IX.,⁵ jméno Albert si přála královna Viktorie na památku svého zesnulého manžela⁶ a George Andrew Patrick David podle čtyř patronů Anglie, Skotka, Irska a Walesu. V rodině byl znám jako David.⁷ Měl čtyři mladší bratry – Alberta (1895-1952),⁸ Henryho (1900-1974),⁹ George (1902-1942),¹⁰ Johna (1905-1919)¹¹

¹ Obrazová příloha č. 1.

² Jakožto přímý mužský potomek panovnice měl nárok na status prince a přídomek HRH. Další potomci vévody z Yorku měli podle *Letters Patent* královny Viktorie z roku 1898 rovněž nárok na status prince či princezny a přídomek HRH.

³ Princ Jiří (1865-1936), vévoda z Yorku byl druhorozeným synem Edwarda a Alexandry, prince aprincezny z Walesu. Vévodkyně se narodila jako princezna Viktorie Mary z Tecku (1867-1953). Byla dcerou Františka, vévody z Tecku a princezny Mary Adelaide z Cambridge. Původně byla vybrána jako nevěsta pro Jiřího staršího bratra, prince Alberta Viktora, vévody z Clarence a Avondale. Po smrti vévody z Clarence a Avondale se královna Viktorie rozhodla, že Mary by byla vhodnou manželkou pro vévodu z Yorku. Svatba Jiřího a Mary se konala 6. července 1893 v Královské kapli Svatojakubského paláce. ROBERTS, Jane, *Five gold rings, a royal wedding souvenir album from queen Victoria to queen Elizabeth II.*, London 2007, s 52-65.

⁴ Albert Viktor (1864-1892), vévoda z Clarence a Avondale, byl starší bratr Jiřího, vévody z Yorku, pozdějšího Jiřího V. Zemřel v roce 1892 na zápal plic.

⁵ Kristián IX. (1818-1906) byl dánským králem v letech 1863 až 1906. Byl otcem dánského krále Frederika VIII, anglické královny Alexandry, řeckého krále Jiřího I., ruské carevny Marie Fjodorovny, hanoverské korunní princezny Thyry a prince Valdemara.

http://en.wikipedia.org/wiki/Christian_IX_of_Denmark (staženo 3. 4. 2015).

⁶ Toto jméno se proto vyskytuje v jednom ze jmen skoro u všech mužských potomků.

⁷ GIBBON, Johanna, *Extrordinary woman – Wallis Simpson*, dokumentární film, produkce BBC, UK 2011, 14:00-14:10.

⁸ Albert (1895-1952), vévoda z Yorku, studoval spolu se starším bratrem na Královské námořní akademii v Osborne a Dartmouthu. Během první světové války sloužil u námořnictva, ale kvůli zdravotním problémům musel převzít méně náročnou službu na pobřeží. V roce 1917 vstoupil do královského letectva. V roce 1923 se oženil s Alžbětou Bowes-Lyonovou, s níž měl dvě dcery – Alžbětu (*1926), pozdější Alžbětu II., a Margaret (1930-2002).

⁹ Henry (1900-1974), vévoda z Gloucesteru, byl v roce 1937 pro případ smrti Jiřího VI. jmenován regentem do doby, než by princezna Alžběta dosáhla plnoletosti. V roce 1935 se oženil s Alice Montagu Douglas Scottovou, s níž měl dva syny: Williama (1941-1972) a Richarda (*1944). Mezi léty 1945-1947 zastával funkci generálního guvernéra Austrálie.

¹⁰ George (1902-1942), vévoda z Kentu, stejně tak jako jeho starší bratři studoval na Královské námořní akademii v Osborne a Dartmouthu. Nejdříve sloužil u námořnictva a poté přešel k letectvu. V roce 1934 se oženil s řeckou princeznou Marinou. Z manželství se narodily tři děti – Edward (*1935), Alexandra (*1936) a Michael (*1942). Vévoda z Kentu zemřel v roce 1942 při letecké havárii.

¹¹ John (1905-1919) trpěl od dětství epilepsií a autismem, proto byl také poslán do Sandringhamu, kde žil v ústraní ve společnosti chůvy Charlotte „Lala“ Billové. Navštěvovala ho pouze jeho babička královna Alexandra. V roce 1919 prodělal těžký epileptický záchvat, na jehož následky zemřel.

a sestru Mary (1897-1965).¹² Celá rodina střídavě žila ve svém sídle York Cottage v Sandringhamu¹³ a v apartmánech v londýnském Svatojakubském paláci.¹⁴

Děti byly vedeny k posvátné úctě k rodičům, kteří nestrpěli žádné projevy familiárnosti,¹⁵ ale přesto se k dětem nechovali jinak než ostatní rodiče z vyšších vrstev pozdní viktoriánské éry. Děti a jejich rodiče vedli oddělený život, vídali se pouze hodinu denně před společnou večeří. Královské potomky měla na starosti přísná chůva paní Greenová, jejíž tvrdá výchova se negativně podepsala především na dvou nejstarších synech.¹⁶ Když se o počínání chůvy dověděli vévoda s vévodkyní, ihned ji propustili a nahradili ji milující Charlotte „Lalou“ Billovou. Na dětech zanechalo trýznění četné následky – trpěly neurózami a Albert se až do dospělosti nemohl zbavit koktavosti.¹⁷

V roce 1901 zemřela královna Viktorie a na trůn nastoupil jejich dědeček král Eduard VII.¹⁸ Z vévody a vévodkyně z Yorku se tak stali princ a princezna z Walesu. Jako korunní pár podnikli osmiměsíční cestu po zemích impéria, aby ukázali, že Koruna je i nadále jednotná. Děti byly svěřeny do péče prarodičů – krále Eduarda VII. a královny Alexandry, kteří svá vnoučata rozmazlovali a trávili s nimi čas na venkovském sídle v Sandringhamu.¹⁹

Zpočátku bylo vzdělání dětí svěřeno do rukou slečny Helen Brickové, ke které se postupně přidávali i další učitelé a chůvy. Ve věku osmi let získal Edward vychovatele

¹² Mary (1897-1965), královská princezna a hraběnka z Harewoodu, během první světové války pracovala jako ošetřovatelka a navštěvovala nemocnice. Od roku 1932 měla titul královská princezna (*Royal Princess*). V roce 1922 se provdala za Henryho, vikomta Lascellese – pozdějšího hraběte Harewooda. Z manželství se narodili dva synové: George (1923-2011) a Gerald (1924-1998).

¹³ Sandringhamské panství bylo zakoupeno v roce 1862 královnou Viktorií pro jejího nejstaršího syna Eduarda, prince z Walesu. Na rozlehlých pozemcích se nacházejí další domy, například York Cottage, Anmer Hall, Appleton House, Park House. Jedná se o soukromou rezidenci královské rodiny.

<http://www.sandringhamestate.co.uk/> (staženo 3. 4. 2015).

¹⁴ Svatojakubský palác (*St James's Palace*) byl postaven mezi léty 1531 až 1536. Nachází se nedaleko Buckinghamského paláce a Clarence House. Až do doby královny Viktorie byl oficiální královskou rezidencí a dnes se zde koná plno významných událostí.

<http://www.royal.gov.uk/TheRoyalResidences/StJamesPalace/History.aspx> (staženo 3. 4. 2015)

¹⁵ Podle vzpomínek bral otec děti na kriket, na lov zvěře a na ryby, ovšem nikdy se k nim nechoval jako k sobě rovným, ukazoval jim svou nadřazenost. Matka také dětem nedávala tu pravou mateřskou lásku, trávila s nimi hodiny předčítáním knih, háčkováním, popřípadě vyšíváním. MERRIS, V. A., *Eduard, Herzog von Windsor*, Wien 1937, s. 15.

¹⁶ DONALDSON, Frances, *Edward VIII*, London 1974, s. 7-11.

¹⁷ Životopisné drama Králova řeč (*King's speech*) režiséra Toma Hoopera z roku 2010.

¹⁸ Královna Viktorie zemřela 22. ledna roku 1901. Jejím nástupcem se stal její nejstarší syn Edward, princ z Walesu - král Eduard VII. Nový král si také získal velkou popularitu u obyvatelstva. Stejně tak jako jeho matka propůjčil jméno celému období své vlády a „eduardovská“ Británie se většinou považuje za zlatý věk míru a prosperity. WASSON, Ellis, *Dějiny moderní Británie*, Praha 2009, s. 221, LOOK, Chris, STEVENSON, John, *Modern british history 1714-1995*, London 1996, s. 31.

¹⁹ DONALDSON, Frances, c. d., s. 7-10.

Fredericka Finche a svého osobního učitele Petera Hansella,²⁰ který ho vyučoval spolu s Albertem v provizorní třídě v horním patře sídla York Cottage.

Edward měl jít v otcových stopách. Ve třinácti letech nastoupil na námořní akademii v Osborne. Díky jeho křehké tělesné konstituci mu spolužáci začali říkat „sardinka“.²¹ Ve škole vládl tvrdý režim – budíček v šest hodin ráno a koupel ve studené vodě, vyučovala se zde matematika, přírodní vědy, navigace a strojírenství. V roce 1910 zemřel král Eduard VII.²² a z Edwardova otce se stal král Jiří V.²³ Edward byl nyní následníkem britského trůnu, automaticky zdědil titul vévody z Cornwallu a vévody z Rothesay, získal výnosy z cornwallského panství a majetek v Londýně.²⁴ V den jeho šestnáctých narozenin jej otec jmenoval princem z Walesu. Od roku 1909 studoval na Královské námořní akademii v Dartmouthu, kterou opustil v roce 1911.²⁵ Ještě předtím však v únoru postihla školu epidemie příušnic,²⁶ jimiž se nakazil Edward i jeho mladší bratr Albert, který zde také studoval. Princ z Walesu dva týdny blouznil na lůžku a jeho život byl v ohrožení. Podařilo se mu uzdravit, ale nemoc na něm zanechala následky – princ podle všeho zůstal neplodný. V roce 1911 došlo ke korunovaci Jiřího V. a také k Edwardově investituře na hradě Caernarfon ve Walesu. Jednalo se o obnovu starého rituálu u příležitosti jmenování prince z Walesu.²⁷

Na podzim 1912 začal Edward studovat na Magdalene College v Oxfordu - jazyky, historii, ekonomiku a politickou vědu, o studium ale nejevil zájem.²⁸ Strávil také

²⁰ Měl být zároveň jejich společníkem do doby jejich dospělosti. Přemlouval princovy rodiče, aby dali děti do normální soukromé školy, ale ti odmítli.

²¹ „Zprvu to bylo opravdu těžké, neboť jsem se bez předchozí zkušenosti se školou rázem ocitl v neznámé společnosti hochů, která se řídila nelitostnými a do nejmenších detailů propracovanými pravidly. Předtím jsem měl komorníka Finche, který pečoval o mé ošacení a uklízel po mně. Nyní jsem se musel postarat sám o sebe. Místo pohodlných komnat našich mnoha sídel na mě čekala rozlehlá neútulná ložnice, kterou jsem sdílel s dobrou třicítkou dalších chlapců. Celý můj život se smršknul na tvrdou železnou palandu a černobílý lodní kufř.“ SPOTO, Donald, *Vzestup a pád rodu Windsorů*, Praha 1997, s. 117.

²² LLOYD, Trevor Owen, *Empire to welfare state, Europe: History of the United Kingdom*, Oxford 2002, s. 21.

²³ LOOK, Chris, STEVENSON, John, c. d., s. 40.

²⁴ Cornwall – nejstarší dítě panujícího britského monarchy dědí majetek vévodství a titul vévoda a vévodkyně z Cornwallu. Nesmí prodávat aktiva ve svůj vlastní prospěch a má omezená práva a příjmy. V případě, že monarcha nemá děti, práva a povinnosti vévodství patří Koruně a není tam žádný vévoda či vévodkyně. DONALDSON, Frances, c. d., s. 34

²⁵ Ještě před ukončením studia byl odvolán. Sloužil tři měsíce na palubě lodi *HMS Hindustan*. DONALDSON, Frances, c. d., s. 36-37.

²⁶ Nemoc, na niž v roce 1911 ještě neexistovala vakcína.

²⁷ Dříve se tato ceremonie nekonala, došlo jen k formálnímu jmenování. MERRIS, V. A., c. d., s. 19.

²⁸ Sice byl prvním členem královské rodiny, který bydlel přímo na univerzitní koleji, ale měl vlastní apartmá, osobního tajemníka, vychovatele, komorníka a sluhu. Zřídil si soukromou koupelnu, na zkoušky nechodil a svůj denní a týdenní režim si určoval libovolně sám podle sebe. DONALDSON, Frances, c. d., s. 38-46.

prázdniny u příbuzných v Německu, kde se zhlédl v německé kultuře a stal se z něj germanofil.²⁹ Z Oxfordu odešel po osmi semestrech bez diplomu.

Po vypuknutí první světové války se ve Velké Británii objevily silné protiněmecké nálady.³⁰ Ze školních osnov byla vyškrtnuta německá literatura, v divadlech a v koncertních síních se přestaly hrát německé hry a hudba, výtržníci napadali německé obchodníky. V roce 1915 musel král nechat z kaple sv. Jiří ve Windsoru odstranit zástavy osmi rytířů Podvazkového řádu³¹ včetně těch, které náležely členům rodiny královny Viktorie – byly to standarty německého císaře Viléma II.,³² jeho syna korunního prince Viléma a vévody Sasko-Koburského.³³ Králi se to nelíbilo, ale veřejnost si to vynutila. Netrvalo dlouho a protiněmecký hněv zasáhl i královskou rodinu – princ Louis z Battenbergu³⁴ musel odstoupit ze své funkce prvního námořního lorda, protože jeho německé jméno a jeho přízvuk popuzovaly veřejnost. Král nesouhlasil se štvavou kampaní³⁵ a neúnavně navštěvoval své vojáky na frontě, aby ukázal svůj nacionalismus. V roce 1917 byla královská rodina nucena změnit své rodové jméno z německého Sachsen – Coburg – Gotha na Windsor.³⁶

Ačkoliv princ Edward dosáhl minimálního věku pro aktivní službu, jako následník trůnu se nemohl přímo účastnit bojů, proto navštěvoval raněné a vojáky v předních liniích, jak nejčastěji to šlo.³⁷ Musel se spokojit s „bezpečnou“ pozicí pobočnicka velitele britských jednotek ve Francii a později s postem štábního důstojníka ve Středomoří.³⁸

Po první světové válce volalo anglické obyvatelstvo po sociálně spravedlivé společnosti a sociálních změnách.³⁹ Korunní princ pro ně zosobňoval novou naději, nebránil se setkávání s obyčejnými lidmi, zajímala ho vzrůstající nezaměstnanost, podnikal cesty do

²⁹ SPOTO, Donald, c. d., s. 140.

³⁰ LLOYD, Trevor Owen, c. d., s. 58-9, BLACK, Jeremy, *A History of the British Isles*, New York 2003, s. 287-288.

³¹ Rytířský řád založený roku 1348.

³² Německý císař Vilém II. (1859-1941), nejstarší syn německého císaře Fridricha III. a Viktorie, nejstarší dcery britské královny Viktorie.

³³ Karel Eduard (1884-1954), vévoda Sasko – Koburský, byl jedním z Hitlerových diplomatů a vysoký důstojník SS v Koberku. Karel byl vnukem královny Viktorie. Narodil se ve Velké Británii, navštěvoval prestižní Eton a zdědil anglický titul vévody z Albany. V mládí byl poslán do Německa, aby zajistil nástupnictví v Koburském vévodství, které náleželo rodině jeho dědečka prince Alberta. Když se Sasko – Kobursko - Gothajská dynastie změnila na Windsory, byly Karlovi jeho britské tituly odebrány a podobně jako mnoho dalších německých příbuzných se přiklonil k nacismu. COTTOR CRAIG, DIANA; *Hitler's favourite royal*; dokumentární film, produkce BBC, UK 2007; 1:11 – 4:09.

³⁴ Louis Battenberg (1854-1921) nebyl rozeným Britem, ale v roce 1868 získal britské občanství a působil v britském námořnictvu, stal se dokonce jeho velitelem. V roce 1884 si vzal za ženu vnučku královny Viktorie, Hesensko-darmstadtskou princeznu Viktorii. Byl také otcem Louise Mountbattena, 1. hraběte z Barmy. V roce 1917 změnil své rodové jméno z Battenberg na Mountbatten.

³⁵ *The Daily Express* 14. 5. 1915.

³⁶ *The London Gazette* 17. 7. 1917.

³⁷ MERRIS, V. A., c. d., s. 25-26

³⁸ DONALDSON, Frances, c. d., s. 54-55

³⁹ CLARKE, Peter, *Hope and Glory, Britain 1900-1990*, London 1997.

továren a dolů. Králi se jeho „bratříčkování“ s prostým lidem nelíbilo, princ ale tvrdil, že je potřeba přiblížit monarchii lidem, v čemž měl bezpochyby pravdu. Na druhou stranu vzbuzoval zájem společnosti svým dokonalým vzhledem i tím, že byl stále svobodný. Stal se z něj playboy, užíval si na večírcích a v dámské společnosti. Byl na vrcholu své popularity – stal se nejvíce fotografovanou celebritou a nejžádanějším svobodným mužem v celém království. Tou dobou se také objevily první zprávy o jeho milostných dobrodružstvích, mezi jeho přítelkyně patřily například lady Marion Cokeová a lady Sybill Cadoganová.

V roce 1918 se Edward seznámil s Winifred „Fredou“ Dudley Wardovou.⁴⁰ Princ se s ní poznal na večírku u Maud Kerr – Smileyové,⁴¹ kde se ocitla náhodou, když ji zde Maud schovala během náletu. Princ a Freda spolu udržovali milostný poměr několik let, což královskou rodinu znepokojovalo.

V roce 1919 se Edward odstěhoval z Buckinghamského paláce a jako princ z Walesu zastupoval svého otce při mnoha oficiálních událostech doma i v zahraničí. V témže roce odjel na první ze svých velkých cest⁴² – musel navštívit všechny britské kolonie a dominia, aby v nich posílil sounáležitost ke Koruně. Během cesty po Kanadě a USA v roce 1927 si zakoupil ranč v provincii Alberta.⁴³ Spolu s bratrem Henrym podnikl Edward v roce 1928 cestu do Afriky, kde se však oba princové zapletli s Beryl Markhamovou, což pak mělo především pro prince Henryho vážné následky.⁴⁴

Edward poté ukončil svůj dlouholetý poměr s Fredou Wardovou, ovšem velmi rychle si za ni našel náhradu. Stala se jí lady Thelma Furnessová.⁴⁵ Královská rodina opět zuřila, princ totiž pokračoval ve své zálibě udržovat vztahy s vdanými ženami, což celou rodinu popuzovalo a měla obavy, co bude na princovo počínání říkat veřejnost. V roce 1930 získal od otce sídlo Fort Belvedere⁴⁶ na pozemcích Windsorského velkého parku. Thelma prince

⁴⁰ Winifred „Freda“ Dudley Wardová (1894-1983), manželka poslance Wiliama Dudley Warda. V době seznámení s princem z Walesu žili sice v jednom domě, ale jejich manželství již nefungovalo. Měli dcery Angelu a Penelopu. HIGHAM, Charles, *Wallis, secret lives of the Duchess of Windsor*, London 1988, s. 57.

⁴¹ Sestra Ernesta Simpsona.

⁴² Mezi léty 1919 a 1924 navštívil padesát pět zemí. MERRIS, V. A., c. d., s. 34-38.

⁴³ SPOTO, Donald, c. d., s. 62-74.

⁴⁴ Beryl Markhamová (1902-1986) byla první ženou v historii, která získala pilotní průkaz na dopravní letadla. V době jejího poměru s oběma princem byla vdaná za Mansfielda Markhama, s nímž čekala dítě. Milostný poměr s princem Henrym trval několik let, než jej odhalil Berylin manžel a hrozil, že pokud se princ o ni nepostará, předvolá ho jako svědka k rozvodovému soudu. Aby palác zabránil skandálu, rozhodl se princ darovat Beryl jednorázově patnáct tisíc liber a slíbil jí také roční rentu pět set liber. Londýnskou společností se také nesly pomluvy, že princ Henry je otcem jejího syna Gervase. SPOTO, Donald, c. d., s. 192-194.

⁴⁵ Lady Thelma Furnessová (1904-1970), rozená Morganová, pocházela z vážené rodiny, měla starší sestru Consuelo a dvojče Glorii. Thelma byla dvakrát vdaná – poprvé za Jamese Vail Converse a podruhé za Marmaduka, vikomta Furnesse. Bohužel obě její manželství ztroskotala. V roce 1926 se seznámila s princem z Walesu a stali se z nich milenci. HIGHAM, Charles, c. d., s. 51.

⁴⁶ Fort Belvedere se nachází na jižním konci Windsorského velkého parku. Sídlo bylo postaveno mezi léty 1750-1755. DONALDSON, Frances, c. d., s. 139-140.

s přestavbou Fort Belvederu pomáhala a stala se hostitelkou v zrekonstruovaném sídle. Brzy ji však na postu princovy milenkyně měla nahradit žena, která málem přivede monarchii k zániku.

1. 2. Wallis, vévodkyně z Windsoru

Wallis se narodila 19. června roku 1895⁴⁷ v pensylvánském městečku Blue Ridge Summit jako Bessie⁴⁸ Wallis Warfieldová, jediná dcera Alice Montagueové⁴⁹ a Teackla Warfielda.⁵⁰ Její rodiče byli tajně oddáni v listopadu 1895.⁵¹ Bessie se narodila pouhých sedm měsíců po svatbě svých rodičů, což v tehdejší společnosti vyvolalo skandál.

Když bylo malému děvčátku pět měsíců, její otec podlehl tuberkulóze. Matka a Wallis zůstaly nezajištěny a nezbývalo jim nic jiného, než se spolehnout na milost otcovy velmi bohaté, ale neochotné rodiny. Bessiein strýc Solomon Davies Warfield jim finančně velmi pomohl⁵² a nějakou dobu také žily v jeho domě. V roce 1901 se přestěhovaly k matčině starší sestře Bessie Merrymanové, která právě ovdověla.⁵³ Netrvalo dlouho a koupily si vlastní dům. Po celé dětství musela Wallis snášet ústrky bohatších příbuzných a známých. Kvůli nedostatku peněz byla vyloučena z vyšší společnosti, do které díky svému rodokmenu patřila.

V roce 1908 se Alice Montagueová znovu provdala, za manžela si vzala Johna Freemana Rasina.⁵⁴ Wallis zpočátku navštěvovala dětskou školu slečny Ady O'Donnellové a později dívčí školu Arundell School.⁵⁵ V patnácti letech opustila svou matku - v roce 1911 díky dobročinnosti svých prarodičů mohla nastoupit na Oldfields School v Glencoe, nejdražší

⁴⁷ SEBBA, Anne, *That woman, the life of Wallis Simpson, Duchess of Windsor*, London 2011, s. 4-5.

⁴⁸ Někde se uvádí jiná podoba jména – Bessiewallis. Wallis byla pojmenována na počest svého otce (známého jako Wallis) a Bessie podle matčiny starší sestry. Bessie však později prohlásila, že „je to jméno vhodné leda tak pro domácí zvíře“, a tak začala používat své druhé jméno Wallis. GIBBON, Johanna, c. d., dokumentární film, produkce 4:50-5:12.

⁴⁹ Její matka byla Alice Montagueová, pocházela z prominentní virginské rodiny. Byla dcerou pojišťovacího agenta Williama Montaguea. Její rodina však přišla o všechnu majetek. DONALDSON, Frances, c. d., s. 145-146.

⁵⁰ Teackle Wallis Warfield, pátý a nejmladší syn Henryho Mactiera Warfielda, obchodníka s moukou a uchazeče o post baltimorského starosty z roku 1875, a Anny Emoryové. Teackle měl dvě sestry a čtyři bratry – nejstarší Daniel zemřel v mládí, Solomon Davis byl nejmúspěšnější z bratrů, Richard Emory byl podnikatelem ve Philadelphii a Henry měl farmu v Timoniu poblíž Baltimoru. ⁵⁰ SEBBA, Anne, c. d., s. 7-8.

⁵¹ Podle svatebního oznámení v *The Baltimore Sun* ze dne 20. listopadu 1895 její rodiče byli oddáni dne 19. listopadu 1895 v Saint Michael and All Angeles' Protestant Episcopal Church v Baltimoru, ale Wallis tvrdila, že rodiče byli oddáni v červnu 1895. HIGHAM, Charles, c. d., s. 4-5.

⁵² Solomon Davies Warfield (1859-1927) byl Teacklův starší bratr. Pracoval jako poštmistr v Baltimoru, později se stal milionářem a prezidentem *Continental Trust Company* a *Seaboard Air Line Railway*. Koupil si dům v New Yorku na páté Avenue. SEBBA, Anne, c. d., s. 7-8.

⁵³ Bessie byla sestrou Alice Montagueové. Když zemřel její manžel Buck Merryman, nastěhovala se k ní Alice s Wallis. Bessie Merrymanová byla bezdětná a malá Wallis si k ní brzy vytvořila vztah jako k vlastní matce. DONALDSON, Frances, c. d., s. 145.

⁵⁴ Alice se odstěhovala s novým manželem do Atlanty. Wallis nevlastního otce nesnášela. Když jí matka oznámila úmysl znovu se vdát, Wallis dostala hysterický záchvat. HIGHAM, Charles, c. d., s. 9-13.

⁵⁵ SEBBA, Anne, c. d., s. 7-8.

školu pro mladé dámy v Marylandu, kde se jí dostalo vynikajícího vzdělání a také výborného společenského vychování. Wallis se svými studijními výsledky řadila spíše k podprůměrným studentkám, ovšem všechny okouzlovala svým vytříbeným chováním, skvělým vystupováním, dobrou pamětí, bystrým úsudkem a smyslem pro humor. Mezi studentkami se Oldfields říkalo „učiliště pro manželky na úrovni“, absolventky nehledaly dobrou práci, nýbrž bohatého manžela. Zde se také seznámila s Renée du Pontovou, dcerou senátora Thomase Colemana du Ponta a Mary Kirkovou, jejíž rodina založila Kirkovy příborárny.⁵⁶

Při návštěvě své sestřenice Corinny Mustinové ve floridské Pensacole v roce 1916 se seznámila se svým prvním manželem – Earlem Winfieldem „Winem“ Spencerem juniorem.⁵⁷ Earl byl pohledný sedmadvacetiletý pilot amerického námořnictva. Wallis o jejich setkání prohlásila: „Věděla jsem, že jsem se zamilovala, byla to láska na první pohled. Ale bezhlavá a naprosto bezvýhradná.“⁵⁸ Pár se vzal 8. listopadu 1916 v Christ Protestant Episcopal Church v Baltimoru. Velkolepou svatbu hodnou marylandské smetánky zaplatil nevěstin strýc Solomon Davies Warfield.⁵⁹

Záhy po svatbě se ale začaly projevovat Earlovy problémy s alkoholem – často Wallis bil a zamykal samotnou v domě. Poté, co USA v dubnu 1917 vstoupily do první světové války, byl Spencer vyslán na krátkou dobu do Bostonu a následně byl přeložen do San Diega jako první velitel výcvikové základny ve městě Coronado. Wallis již nadále nemohla snést manželovo násilnické chování a tak ho v zimě 1920 opustila. Zatím se ale nerozvedli, jelikož rozvod byl v té době naprosto nemyslitelný. Odjela do Washingtonu D. C., kde si užívala společenského života a velkolepých večírků. Zde také udržovala milostný poměr se sekretářem argentinského velvyslanectví Felipem de Espilem.⁶⁰

Mezitím Earla Spencera přeložili do Hongkongu a on požádal Wallis, aby odjela s ním a pokusili se jejich manželství zachránit. Wallis souhlasila, ale netrvalo dlouho a Earl znovu propadl alkoholu a jeho násilí se opakovalo. Když ji v roce 1924 zbil natolik, že skončila

⁵⁶ SEBBA, Anne, c. d., s. 15-18.

⁵⁷ Earl Winfield „Win“ Spencer junior (1888-1950) byl synem úspěšného podnikatele. Earl měl tři bratry a dvě sestry. Vystudoval námořní akademii v Annapolis HIGHAM, Charles, c. d., s. 18-19.

⁵⁸ Povolání jejího manžela ale Wallis nahánělo hrůzu. V mládí na vlastní oči viděla srážku dvou letadel a od té doby trpěla panickým strachem z létání. GIBBON, Johanna, c. d., dokumentární film, produkce 7:18-7:30.

⁵⁹ Místní noviny *The Baltimore Sun* napsaly, že se jednalo o jeden z největších zážitků celé sezóny. SEBBA, Anne, c. d., s. 23-24.

⁶⁰ Espilo byl blízkým přítelem diktátora Uribururu. Wallis a Felipe dokonce mluvili o sňatku, avšak on hledal bohatou nevěstu, která by mu dopomohla k postu velvyslance. Tento požadavek nakonec později splnila jiná žena – Courthney Louise Lettsová. Někde se uvádí jiná podoba jejího jména - Courthney Letta Stilwellová. SEBBA, Anne, c. d., s. 42-43 a HIGHAM, Charles, c. d., s. 43-45.

v nemocnici, rozhodla se ho definitivně opustit.⁶¹ Spolu se svými novými přáteli Hermanem a Katherine Rogersovými procestovala Čínu. V Pekingu také potkala hraběte Giana Galeazza Ciana, pozdějšího italského ministra zahraničí a zetě Benita Mussoliniho.⁶² Podle některých neověřených zpráv Wallis s Cianem nečekaně otěhotněla a rozhodla se pro potrat. Bohužel došlo ke komplikacím, které způsobily, že později již nemohla znovu otěhotnět.⁶³ V září 1926 se Wallis vrátila zpět do USA, kde v roce 1927 proběhl rozvod se Spencerem.⁶⁴ V osmadvaceti letech byla poprvé rozvedená, v záloze ale již měla dalšího nápadníka.

Na vánočním večíрку v roce 1926 v New Yorku ji přátelé seznámili s bohatým makléřem Ernestem Aldrichem Simpsonem,⁶⁵ bývalým poručíkem Coldstream Guards⁶⁶ a společníkem v realitní společnosti *Simpson, Spence a Young*. Simpson procházel tou dobou manželskou krizí⁶⁷ a elegantní Wallis ho zaujala.⁶⁸ Ihned poté, co oba ukončili svá manželství, požádal Ernest Wallis o ruku a ta samozřejmě přijala.⁶⁹ Už nehledala lásku, nýbrž společenskou a finanční jistotu.

Manželství nakonec uzavřeli 21. července 1928 na radnici v londýnské čtvrti Chelsea.⁷⁰ Simpsonovi se dočasně přestěhovali do domu se čtyřmi zaměstnanci v Mayfair. V roce 1929 Wallis odcestovala zpátky do USA navštívit svou nemocnou matku.⁷¹ Po svém návratu do Anglie se spolu s Ernestem přestěhovala do nového a mnohem honosnějšího sídla

⁶¹ Později na to vzpomínala slovy: „Žádná scéna se nekonala, na hněv už nebyla síla.“ GIBBON, Johanna, c. d., dokumentární film, 10:34-10:39.

⁶² Galeazzo Ciano (1903-1944), hrabě z Cortellazzo a Buccari, si v roce 1930 vzal Mussoliniho jedinou dceru Eddu. Od roku 1935 byl ministrem tisku a propagandy a v letech 1936-1943 italským ministrem zahraničí.

⁶³ Styky s Cianem nepřerušila ani po uzavření sňatku se Simpsonem. HICHENS, MARK, *Manželky králů, od dynastie hannoverské po windsorskou*, Praha 2010, s. 175-176.

⁶⁴ SEBBA, Anne, c. d., s. 57.

⁶⁵ Ernest Aldrich Simpson (1897-1958) byl jediný syn Ernesta Louise Simpsona a Charlotte Woodward Gainesové. Měl starší sestru Maud. Jeho rodina měla židovský původ, ve 40. letech 19. století opustili Polsko a přistěhovali se do Anglie. Jeho otec Ernest Louise odešel v roce 1873 do USA, kde si změnil své původní jméno Solomon na Simpson a získal americké občanství. Ernest Aldrich vystudoval Harvard a poté odcestoval za svou sestrou Maud do Anglie. V roce 1923 se Ernest Aldrich oženil s Dorotheou Parsons Dechertovou. Vychovávali společně dceru Audrey a Dorotheinu dceru z prvního manželství Cynthii. SEBBA, Anne, c. d., s. 62-67.

⁶⁶ U této jednotky sloužil během první světové války.

⁶⁷ Ernestova manželka Dorothea o Wallis prohlásila: „Uměla každému pomoci, hlavně sama sobě. Nejdříve si pomohla k mým šatům, pak k mému bytu a nakonec i k mému manželovi.“ SPOTO, Donald, c. d., s. 206.

⁶⁸ Ve svém dopise matce do Ameriky napsala: „Zalíbil se mi. Už se nechci po zbytek života někde harcovat. Nechci bojovat o svoje místo na světě, chudá a opuštěná. I těch dvaatřicet let ti připadá hodně, když kolem sebe vidíš záplavu mladičkových dívenek, kterým nemůžeš konkurovat. Prostě se usadím a dožiju klidné stáří.“ GIBBON, Johanna, *Extraordinary*, produkce BBC, UK 2011, 11:29-12:00.

⁶⁹ Wallis telegrafovala své přijetí jeho návrhu z Cannes, kde bydlela se svými přáteli Hermanem a Katherine Rogersovými. DONALDSON, Frances, c. d., s. 53.

⁷⁰ HIGHAM, Charles, c. d., s. 66-67.

⁷¹ Po smrti druhého manžela se provdala za právního úředníka Charles Gordon Allen. Během Wallisiny cesty došlo k pádu burzy a její investice byly zničeny. Alice Montagueová zemřela bez peněz v roce 1929. HIGHAM, Charles, c. d., s. 60-61.

v Bryanston Court číslo pět. Jejich dům se záhy stal vyhledávaným místem bujarých večírků a koktejlových párty. Z Wallis se stala londýnská celebrita⁷² a vynikající tanečnice. V Londýně se mluvilo o její eleganci a vybraném vkusu, všichni obdivovali její garderobu a vytříbený styl,⁷³ získávala tím nové přátele z řad diplomatů a aristokracie.

V Londýně se také setkala se starým přítelem ze San Diega Benjaminem Thawem. Ten ji seznámil se svou manželkou Consuelo⁷⁴ a její mladší sestrou Thelmou, lady Furnessovou. Byla to právě lady Furnessová, která ji v lednu 1931⁷⁵ seznámila s Edwardem, princem z Walesu. Když byla Wallis princí představena, zeptal se jí, „zda je pravda, že každá americká domácnost má ústřední topení?“ Ona pohotově odpověděla: „Promiňte, pane, ale zklamal jste mě. Každé Američance, která přicestuje do Vaší země, kladou Angličané podobné dotazy. Od prince z Walesu jsem čekala něco originálnějšího.“ Všichni přítomní v tu chvíli strnuli hrůzou, čekali, že princ bude uražen Wallisinou otevřeností, jeho však její odpověď pobavila a hlasitě se rozesmál.⁷⁶

Nákladný společenský život manželů Simpsonových ovšem nadmíru překračoval jejich finanční možnosti. Po krachu americké burzy⁷⁷ šly obchody o poznání hůře, objednávek ubývalo a vytrácela se i jejich bezpečná pozice, kterou si Ernest dlouhá léta budoval. Když manželům docházely peníze, vždy ráda vypomohla „hodná americká tetička“ Bessie Merrymanová.⁷⁸

Aby si i nadále udrželi kontakt s následníkem trůnu, pozvali manželé Simpsonovi Edwarda k „malé večeři“ v úzkém kruhu přátel v jejich domě. Princ byl z celého večera

⁷² Její slavný výrok zní: „Nikdy nemůžete být dost bohatý nebo dost hubený.“ GIBBON, Johanna, *Extraordinary*, produkce BBC, UK 2011, 13:07-13:15.

⁷³ GRÖßING; SIGRID, Maria, *Starke Frauen, schwache Männer, von Kleopatra bis Wallis Simpson*, Wien 1995, s. 232.

⁷⁴ Consuelo byla starší sestra dvojčat Glorie a Thelmy. V sedmnácti letech se provdala za francouzského aristokrata hraběte Jeana Mariu de Maupas du Juglart. Jejich manželství se ale rozpadlo o dva roky později. V roce 1923 si vzala Benjaminu Thawu, příslušníka jedné z nejbohatších rodin v Pittsburgu. HIGHAM, Charles, c. d., s. 50-51.

⁷⁵ O víkendu 10. a 11. ledna 1931 pořádala lady Furnessová setkání s přáteli ve svém venkovském sídle Burrough Court v Melton Mowbray v Leicestershiru. Pozvána byla také Thelmina sestra Consuelo a její manžel Benjamin Thaw. Bohužel náhle onemocněla Benjaminova matka a Consuelo za ní odjela do Paříže. Aby Thelma tento výpadek hostů nahradila, pozvala manžele Simpsonovi. HIGHAM, Charles, c. d., s. 62.

⁷⁶ Tento víkend dopodrobna vylíčila v dopise své tetě Bessie: „Navzdory tomu, že jsem byla nachlazená, jsme nasedli v sobotu s Benem Thawem ve 3:20 do vlaku. Consuelo byla v Paříži. Dorazili jsme v 6:30 a princ s Thelmou Furnessovou přijeli kolem 7:30 s princem Jiřím a princovým podkoním, generálem Trotterem. Princ Jiří se zdržel jen chvíli a pokračoval pak dál v cestě k lady Wodehouseové. Tak nás zbylo jen sedm – dovedeš si představit, jaký to byl nevýslovný požitek, seznámit se s princem v tak nenuceném prostředí. V sobotu se nekonala žádná slavnostní večeře, ale v neděli byla na večeři pozváno deset hostů a opět přijel i princ Jiří. Včera v poledne jsme se vrátili. Byl to opravdu zážitek, a protože od té doby, co jsme tady, jsem pevně rozhodnuta ho poznat, je mi teď lépe. Ale nikdy bych si nebyla myslela, že všechno i s princem Jiřím bude pobíhat tak nenuceně.“ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 230.

⁷⁷ Dne 24. října 1929 došlo ke krachu newyorské burzy - největšímu krachu v dějinách. V USA je za nejhorší považován až 29. říjen 1929, protože ten den došlo vůbec k největšímu propadu.

⁷⁸ SEBBA, Anne, c. d., s. 70-72.

nadšený,⁷⁹ oblíbil si nejen Wallis, ale i jejího manžela. Aby jim oplatil jejich pohostinnost, pozval nové přátele do svého sídla ve Fort Belvederu. Zde trávila Wallis dny poleháváním v posteli, zatímco ostatní museli s princem okopávat plevel v parku. Nadmíru si ovšem užívala večerní hostiny a zábavy,⁸⁰ všichni přítomní si všimli, jaký dokonalý taneční pár paní Simpsonová a princ z Walesu tvoří.

V následujících měsících se manželé Simpsonovi spolu s princem a lady Furnessovou stali častými návštěvníky londýnských večírků. Pozvání do Fort Belvederu přicházela s „železnou pravidelností“. V roce 1933 uspořádal princ z Walesu v přepychové londýnské restaurace *Quaglino* soukromou oslovu u příležitosti Wallisiných sedmatřicátých narozenin. Zde poprvé projevil Edward rodící se náklonnost k Wallis, když jí daroval vzrostlou orchidej a připil na její počest šampaňským.⁸¹ Do této doby probíhal život členů královské rodiny poklidně, ale jak se ukázalo, bylo to pomyslné ticho před bouří.

1. 3. Seznámení a začátek vztahu

V lednu 1934 odjela Thelma do USA, aby navštívila svou sestru Glorii, která právě procházela soudním sporem s manželem o svěření dcery do své péče.⁸² Ještě před odjezdem měla Thelma Wallis požádat, aby na prince „dohlédla“.⁸³ Každopádně Wallis si to vzala k srdci a v následujících dnech trávil Edward skoro všechny večery se Simpsonovými, ať už v jejich domě, ve Fort Belvederu nebo v londýnských klubech. Krátce nato začal princ z Walesu docházet do domu Simpsonových bez předchozího ohlášení, stále častěji v době, kdy nebyl Ernest doma. Počátkem roku 1934 se londýnskou vyšší společností začaly šířit zprávy, že princ z Walesu má novou přítelkyni – paní Wallis Simpsonovou.

Wallis tou dobou psala dopisy tetě Bessie, ve kterých jí uklidňovala, že jde jen o „klepy“,⁸⁴ avšak již dávno si správně vyložila princovy pohledy, které na ni upíral, když byli o samotě. Edward v ní našel výbornou přítelkyni a nadšenou posluchačku. Mohl s ní

⁷⁹ HIGHAM, Charles, c. d., s. 62.

⁸⁰ SPOTO, Donald, c. d., s. 214-215.

⁸¹ DONALDSON, Frances, c. d., s. 158.

⁸² HIGHAM, Charles, c. d., s. 75

⁸³ Jinou interpretaci rozhovoru mezi Wallis Simpsonovou a Thelmou Furnessovou si zapsala Thelma do svého deníku: „Tři nebo čtyři dny před mým odjezdem jsem večerela v Ritzu s Wallis. Vyprávěla jsem jí o svých plánech... a ona mi najednou povídá: „Ach Thelmo, princátko bude tak osamělé.“ „Víš co, drahoušku,“ já na to, „tak na něj trochu dohlídni, než se vrátím. Dej na něj pozor, aby tady netropil žádné hlouposti.“ Později se ukázalo, že Wallis pochopila mou radu až příliš doslovně.“ SPOTO, Donald, c. d., s. 216.

⁸⁴ Wallis v dopise Bessie psala: „To s princem je jenom drb. Není mým zvykem přebírat přítelkyním kavalíra. Občas si spolu vyjdeme a lidé o tom přirozeně dělají klepy. Myslím, že se princ se mnou baví. Jsem jeho dvorní šašek a rádi spolu tančíme – vždycky je s námi Ernest, takže vidíš, že nehrozí žádné nebezpečí.“ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 236.

mluvit o politických záležitostech, o nových sociálních plánech a svém denním režimu. V této době princ věnoval Wallis několik vzácných rodinných šperků a nakoupil jí i celou řadu nových,⁸⁵ ale ona na sobě nedala své city znát.

Na konci března se vrátila lady Furnessová z USA a všimla si změn v princově chování. Když se během svého pobytu v jeho domě o měsíc později prince zeptala, zda ji Wallis nahradila, Edward to popřel.⁸⁶ Thelma ale následující den Fort Belvedere navždy opustila a zmizela z princova života. Wallis se cítila princovým zájmem počtěna a polichocena, stále častěji se ukazovala v jeho přítomnosti. Ten ji galantně otevíral dveře, zapaloval cigarety, pomáhal usednout ke stolu a neustále s ní konverzoval, to vše za přítomnosti pana Simpsona který již pochopil, kam vede přátelství jeho ženy a prince z Walesu, a že se jeho manželství pomalu rozpadá. Ernest navíc musel platit horentní sumy za manželčiny róby, protože nebylo možné, aby se v princově přítomnosti ukazovala v laciných šatech a „nedej bože více jak jednou“. Wallis si však skutečnost, že se její manželství blíží ke konci, nechtěla přiznat. Myslela si, že princovo poblouznění brzy skončí, a tak se snažila udržet si jistotu v podobě Ernesta.⁸⁷

V létě roku 1934 doprovázela Edwarda do jeho letního sídla v Biarritzu v Biskajském zálivu.⁸⁸ Princ samozřejmě pozval i Ernesta. Ten se ale tou dobou snažil zlepšit svou finanční situaci obchody s Američany v Londýně, a tak navrhl, aby jeho manželku doprovodila teta Bessie, která ji právě přijela navštívit z USA. Princova společnost pokračovala z Biarritzu do Cannes, kde daroval Wallis diamantové přívěsky k náramku, který pro ni dříve zakoupil. Paní Simpsonová si užívala sladké nečinnosti a přítomnosti rozmařilé smetánky – hrála bridž a golf, koupala se v moři a lenošila na pláži. Po návratu do Londýna se musela „vrátit na zem“, peníze docházely a tak se stalo, že i princ zaznamenal, že se Wallis již neobléká do těch nejmódnějších „kousků“.⁸⁹ Edward začal Wallis dávat peníze, aby se mohla oblékat tak, jak

⁸⁵ Wallis dostávala od Edwarda vzácné šperky, dokonce nechal předělat šperky královny Alexandry, které se mu zdály staromódní. Částka za jejich úpravu se vyšplhala na neuvěřitelných šest set tisíc dolarů a účet měla zaplatit britská vláda. Wallis vlastnila také obrovský diamant, kterému se říkalo „vévodkynin ledovec“ - vážil asi padesát karátů a byl tedy z poloviny tak těžký jako Koh - i Noor usazený v britské královské koruně. Vévodkynina sbírka šperků se v průběhu let zvětšovala a patřila k nejdrahoccennějším na světě. GIBBON, Johanna, c. d., 18:0-18:20.

⁸⁶ Lady Furnessová napsala: „Toho večera jsem si šla brzy lehnout, aniž bych komu řekla dobrou noc... O něco později přišel do mé ložnice princ a chtěl vědět, zda mi má nechat něco přinést proti mému nachlazení... ‚Miláčku,‘ zeptala jsem se přímo, ‚je to Wallis?‘ Princův výraz ztuhl. ‚Nehloupni,‘ řekl zostra. Pak vyšel z pokoje a tiše za sebou zavřel dveře.“ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 236.

⁸⁷ Wallis argumentovala slovy: „On chce, abych vypadala chic.“ Myslela tím samozřejmě prince z Walesu. HIGHAM, Charles, c. d., s. 85-86.

⁸⁸ SEBBA, Anne, c. d., s. 100-101.

⁸⁹ Byla jednou z nejlépe oblékaných žen, dokud měla dostatek peněz. Nechávala si šít šaty v Paříži u Mainbochera a Molyneuxe. Podle krejčích měla výbornou postavu pro elegantní módu. Příležitostně

se na ženu jejího postavení sluší a patří. Ve vyšších společenských kruzích byli Edward s Wallis považováni za milence a začalo se mluvit už i o tom, že dojde k rozvodu Simpsonových, avšak ti to popírali.⁹⁰

Díky přátelství s princem z Walesu byli dokonce manželé Simpsonovi představeni u královského dvora.⁹¹ Princ Edward pozval Wallis a Ernesta na královský ples při příležitosti svatby svého bratra George a princezny Mariny,⁹² zde představil Wallis matce a otcí. Toto setkání nedopadlo dobře, neboť královský pár si byl vědom povahy jejich vztahu a navíc byl zakázán přístup rozvedeným lidem na královský dvůr. Královna Mary na Wallis jen neznatelně kývla hlavou a král prohlásil: „Ta ženská v mém domě.“⁹³ Nevěnovali princově „favoritce“ více pozornosti než jiným pozvaným hostům.⁹⁴ Edwardovo nadšení z Wallis nesdíleli ani ostatní členové rodiny - vévoda z Yorku si myslel, že se jedná jen o další z řady bratrových milenek, a jeho manželka vévodkyně z Yorku ji dokonale ignorovala.⁹⁵ Princové George a Henry se k bratrově vztahu nevyjadřovali.

Edward bez Wallis již nedokázal nadále být. Neustále toužil po její přítomnosti a bez ní byl nervózní, roztěkaný a netečný. Změn v jeho chování si všiml i jeho blízký přítel Winston Churchill: „V její přítomnosti rozkvétal a její vlastnosti byly pro jeho štěstí tak podstatné jako vzduch pro dýchání. Ti, kteří ho dobře znali, si povšimli, že jeho nervozita zcela zmizela. Stal se z něho vyrovnaný člověk a nikoli už chorá, trýzněná duše.“⁹⁶ Byla tu ale překážka, která všemu bránila – Wallis byla vdaná, navíc již podruhé a oba její manželé byli naživu. Jako manželka pro budoucího krále tak nepřipadala v úvahu, neboť anglikánská církev rozvody neuznává. Nebyla to ovšem pouze církev, kdo byl proti, ale také vláda a královská rodina. Veřejnost, tedy alespoň ta, která byla informována, se rozdělila – jedni

sportovala. Její oblíbenou barvou byla modrá, která ji šla k očím. WILSON, Edwina, *Mrs. Simpson: Die Lebensgeschichte der Frau, derentwegen Englands König den Thron verlies*, Zürich 1938, s. 107-109.

⁹⁰ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 237.

⁹¹ Královská rodina striktně odmítala na svém dvoře přijímat rozvedené a znovu provdané osoby. GIBBON, Johanna, c. d., 17: 50-18:00.

⁹² Princezna Marina (1906-1968) byla dcerou prince Nicholase Řeckého a ruské velkokněžny Eleny Vladimírovny. Král Jiří V. udělil princovi Georgovi dne 12. listopadu titul vévody z Kentu. Svatba se konala 29. listopadu 1934 ve Westminsterském opatství. BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 46-47.

⁹³ SEBBA, Anne, c. d., s. 102.

⁹⁴ Wallis na sobě měla fialové šaty s jedově zelenou šerpou a doplnila je diamantovými a smaragdovými šperky, které jí daroval Edward. Svým vzhledem přitahovala pozornost všech přítomných. Princ Christopher Řecký vzpomínal na setkání s princem z Walesu na svatbě své neteře Mariny: „Princ z Walesu mi řekl: ‚Christo, pojď se mnou. Chci ti představit paní Simpsonovou.‘ ‚Kdo je to?‘ ‚Je to Američanka. Je úžasná.‘ Ta dvě slova mi prozradila všechno. Pomyslel jsem si, že to řekl, jako by byla jedinou ženou na světě.“ HIGHAM, Charles, c. d., s. 92.

⁹⁵ Jeho předchozí přítelkyni lady Furnessovou měli oba rádi a dokonce byli častými hosty na večírcích, které pořádala ve Fort Belvederu. BRADFORD, Sarah, c. d. s. 37.

⁹⁶ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 239.

byli princovým chování pobouřeni a druzí se pozastavovali nad tím, proč by si nemohl vzít ženu, kterou miluje.⁹⁷

Edward pozval Wallis na další společnou dovolenou, tentokrát na lyžování do Kitzbühlu, a na letní prázdniny na francouzskou Riviéru. Plavili se na jachtě na Korsiku a cestou zpět se zastavili na nákupech v Budapešti, Vídni a Paříži.⁹⁸ Princ také poručil služebnictvu ve Fort Belvederu, aby dva pokoje v domě byly natrvalo vyhrazeny manželům Simpsonovým.⁹⁹ Wallis si princovu štědrost a lásku užívala, ale brzy přišla událost, která jejich doposud poklidný nenáročný život změnila.

1. 4. Král Eduard VIII. a paní Wallis Simpsonová

Zdravotní stav krále Jiřího V. se neustále zhoršoval.¹⁰⁰ Prince z Walesu varovali, že pokud by jako král „trávil svůj čas ve společnosti vdané ženy, i když by to byly vztahy naprosto nevinné“,¹⁰¹ tak to národ nebude tolerovat. On prohlásil, že se jedná o jeho soukromé záležitosti. V prosinci roku 1935 se král Jiří V. naposledy objevil na veřejnosti, bylo to během pohřbu jeho sestry Victorie,¹⁰² a i vzhledem ke svému zhoršujícímu se zdravotnímu stavu si král přál zúčastnit se tradičního vánočního pobytu v Sandringhamu. Přítomny zde byly všechny jeho děti s rodinami. Po celé Vánoce ho sužovala horečka – nemohl se zúčastnit plesu ani lovu. Král trpěl chronickou obstrukční plicní nemocí a zánětem pohrudnice.

Počátkem roku se jeho stav ještě více zhoršil – dýchal se mu stále hůře, a tak královna Mary 17. ledna 1936 povolala do Sandringhamu prince z Walesu a vévodu z Yorku. Bylo jasné, že král umírá. Jiří V. byl již natolik vysílen, že nedokázal své syny přijmout.¹⁰³ Vláda proto rozhodla, že je nezbytné, aby byla králem vytvořena Státní rada, která by jednala jeho jménem po dobu jeho nemoci. Princ a vévoda odcestovali do Londýna, kde byla ustanovena Státní rada, a ihned poté se vrátili na Sandringham, kde se celá královská rodina sešla u nemocného krále.

⁹⁷ GIBBON, Johanna, c. d., 2011; 25:20-25:43.

⁹⁸ DONALDSON, Frances, c. d., s. 167-168.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Král prodělal několik onemocnění dýchacích plic, neustále silně kouřil. Kapacita jeho plic se zmenšovala, což ohrožovalo srdeční činnost a cévy.

¹⁰¹ SPOTO, Donald, c. d., s. 224.

¹⁰² Princezna Viktorie (1868-1935) byla dcerou krále Eduarda VII. a královny Alexandry. Nikdy se neprovdala, byla tajemnicí a důvěrníci své matky.

¹⁰³ DONALDSON, Frances, c. d., s. 174.

Král Jiří V. zemřel těsně před půlnocí 20. ledna 1936.¹⁰⁴ Na přání rodiny doktor neprodlužoval jeho utrpení,¹⁰⁵ královna Mary políbila svého muže na čelo, uklonila se před svým nejstarším synem a políbila mu ruce – přesně tak, jak to předepisují dvorní pravidla. Nový král Eduard VIII. se rozplakal, propadl svému žalu ze ztráty otce a nad svým vlastním osudem. Wallis byla ten večer v kině se svými přáteli a v ranních hodinách se dozvěděla zprávu o smrti Jiřího V.¹⁰⁶

Prvním činem Eduarda jakožto nového krále byla dětinská revolta proti vlastnímu právě zesnulému otci – nechal přetočit všechny sandringhamské hodiny na správný čas – na přání Jiřího V. ukazovaly o půl hodiny méně, aby získal více času při lovu.¹⁰⁷ Ještě v noci odcestoval král spolu s vévodou z Yorku do Londýna, aby se ve Svatojakubském paláci zúčastnili uvedení nového krále do funkce. Král sledoval celou ceremonii z okna paláce, kde byla přítomna také Wallis.

Eduard VIII. byl oficiálně prohlášen králem Spojeného království Velké Británie dne 22. ledna 1936¹⁰⁸ a odpoledne svému novému králi přísahal věrnost také Parlament Spojeného království. Celá královská rodina se ještě před pohřbem Jiřího V., který se konal 28. ledna,¹⁰⁹ vrátila do Sandringhamu, kde se četla poslední vůle.¹¹⁰ Královna a princové se radili již před královou smrtí, jak naloží s rodinnými sídly. Eduard prohlásil, že Sandringham pro něj nemá žádnou citovou hodnotu a nebude možné, aby financoval nadále jeho provoz a údržbu.¹¹¹ Nakonec se našel kompromis ve vytvoření akciové společnosti, která by spravovala Sandringham a do níž by král a vévoda z Yorku finančně přispívali rovným dílem. Bylo zde také dohodnuto datum Eduardovy korunovace – stanoveno na 12. května následujícího roku.¹¹²

¹⁰⁴ *The Times* 21. 1. 1936.

¹⁰⁵ Podle deníkových záznamů králova osobního lékaře lorda Bertranda Dawsona zemřel král poté, co mu podal morfium a kokain. Doktor tak učil na přání královské rodiny, která chtěla, aby neprodlužoval králův život, pokud se nemoc rozhodne ho ukončit. Bylo to navíc také proto, že královská rodina považovala za vhodné, aby zpráva o smrti krále vyšla v ranním vydání novin, nikoliv až ve večerním vydání. Pravda o smrti krále vyšla na veřejnost až po smrti lorda Dawsona, téměř padesát let po smrti Jiřího V. SPOTO, Donald, c. d., s. 233.

¹⁰⁶ Zprávu o králově smrti Eduard ihned zatelefonoval Wallis, která mu řekla: „Je mi moc líto, Bůh Ti žehnej. Teď musíš být především silný.“ SEBBA, Anne, c. d., s. 118.

¹⁰⁷ MERRIS, V. A., c. d., s. 122-123.

¹⁰⁸ *Dynastie Anglická – všeobecné informace – princ Waleský*, Londýn 1936, archiv Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

¹⁰⁹ *Věci vnitropolitické – pohřeb krále Jiřího V.*, Londýn 1936, archiv Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

¹¹⁰ Eduard se velice se zlobil, že mu otec nic neodkázal v peněžní hotovost jako jeho sourozencům. Král se ale domníval, že má dostatek peněz z výnosů z Cornwallu. SPOTO, Donald, c. d., s. 236.

¹¹¹ Sandringham byl královskou rezidencí v panovníkově osobním vlastnictví a přecházel na nejstaršího syna stejně tak jako Balmoral.

¹¹² Musela uplynout nezbytná doba smutku, což vyžadoval protokol. Eduard si přál, aby se korunovace konala za krásného počasí. Navíc si příprava takové to akce vyžadovala značné úsilí.

Eduard se jen nerad ujal svých nových povinností, jeho dny nyní vyplňovaly především oficiální schůzky a státní záležitosti, ale jeho milostný poměr s paní Simpsonovou stále pokračoval. V mnoha ohledech se pokusil od svých předchůdců odlišit. Na královském dvoře pomalu narůstala nespokojenost s jeho chováním, které se vyznačovalo naprostým pohrdáním královského protokolu a jeho tradicemi.¹¹³ Některá dvorská pravidla byla opravdu pozůstatkem minulosti a nový král, který se vyznačoval moderním a liberálním přístupem, se je rozhodl odstranit, celou instituci monarchie zmodernizovat a více přiblížit obyčejnému lidu, u kterého měl král neobvyklý obdiv a podporu. Jak se ale ukázalo, jeho popularita stála na velmi vratkých základech, které se brzy zhroutily.

Britský tisk byl ve třicátých letech ke královské rodině ještě shovívavý, zprávy o ní procházely cenzurou, naproti tomu americké a kontinentální noviny mohly psát otevřeně, o čem chtěly.¹¹⁴ V Anglii se sice objevovaly zprávy o Eduardových mimomanželských aférách, avšak noviny neotiskly žádnou kompromitující fotografii, jako tomu bylo na konci dvacátého století a dnes, kdy se na titulních stranách bulvárních novin objevují detaily ze soukromí členů královské rodiny. S postupem času přestal být anglický tisk zdrženlivý a o královské aféře se začalo psát otevřeně. Přispěla k tomu zřejmě jednak touha veřejnosti vědět více ze soukromí vlivných a slavných osob, jednak modernizace sdělovacích prostředků a nástup filmu. Britská vyšší společnost otevřeně mluvila o mileneckém vztahu¹¹⁵ krále Eduarda VIII. s vdanou ženou, někteří její členové tento vztah podporovali, jiní paní Simpsonovou opovrhovali.¹¹⁶

Jak se později ukázalo, Eduard VIII. se do povědomí svých poddaných dostal díky svému soukromí, nikoliv státnickými úspěchy. Nesouhlasil se stěhováním do Buckinghamského paláce a trval na tom, že jeho oficiální rezidencí bude Fort Belvedere. Ministři se zdráhali posílat tajné státní dokumenty do Fort Belvederu, protože se obávali, že Eduard si není vědom jejich významu – paní Simpsonová nebo její hosté by se k nim mohli dostat, což by mohlo být škodlivé pro národní zájmy. Král některé důležité státní listiny nečetl dokonce několik měsíců a navíc jejich obsah ukazoval vévodovi z Yorku, což bylo podle vlády nemyslitelné.¹¹⁷

¹¹³ Nejvíce mu vadila nesčetná pravidla u královského dvora. Podobně proti tomu později bojoval také vévoda z Edinburghu.

¹¹⁴ O Eduardově vztahu s Wallis se zatím anglický tisk nezmínil, jinak tomu ovšem bylo v USA a na kontinentě, kde se otevřeně „propíral“.

¹¹⁵ Podle Wallis a Eduarda však zůstával jejich vztah až do doby jejich sňatku pouze platonický.

¹¹⁶ Mezi ty, kteří paní Simpsonovou opovrhovali, patřila také lady Nancy Astorová. SEBBA, Anne, c. d., s. 121.

¹¹⁷ SPOTO, Donald, c. d., s. 238.

Eduard začal hledat cestu, jak by se s Wallis mohli vzít. Ona si zřejmě mnohem racionálněji uvědomovala, že cesta k sňatku nebude jednoduchá a snažila se jejich poměr udržet pouze v mezích mileneckého vztahu. Král ale začal podnikat nezbytné „kroky“ - spojil se s právníkem Walterem Moncktonem,¹¹⁸ který se sešel s Winstonem Churchillem,¹¹⁹ aby zjistil, jak by reagoval anglický národ, pokud by se Simpsonovi rozvedli. Churchill mu řekl: „Fámám a pomlouvám lidé mohou věřit, ale také nemusí, ale soudní jednání je něco jiného...“¹²⁰

Složitou situaci si začal uvědomovat také Ernest Simpson, který se v březnu 1936 sešel s králem. Při jejich rozhovoru se ho zeptal přímo, zda má v úmyslu se s Wallis oženit. Ten mu odpověděl, že ano. Panu Simpsonovi nezbylo nic jiného, než s rozvodem souhlasit. Král mu přislíbil, že se o Wallis postará. Schůzka se odehrála bez jejího vědomí. Když se o ní dozvěděla, zuřila, nechtěla se podruhé rozvádět. Představovala si, že si bude po nějakou dobu užívat královu přízeň a až ho omrzí, vrátí se zpět do náruče svého manžela.¹²¹ Eduard však trval na svém – Wallis nakonec s druhým rozvodem souhlasila.

Král uspořádal slavnostní večeři,¹²² během níž představil Wallis předsedovi vlády Stanleyemu Baldwinovi.¹²³ Úsměvné je, že Eduard chtěl, aby premiér poznal ženu, kterou si chce vzít, ale zároveň zde byl přítomen také Ernest Simpson.¹²⁴ Mezi dalšími hosty toho večera byli také například lord a lady Montbattenovi¹²⁵ a manželé Lindegborgovi.¹²⁶

Další problém představovala anglikánská církev. Eduard VIII. s ní neměl příliš dobré vztahy, a to i přesto, že byl její hlavou. Eduard byl prvním anglickým panovníkem, který se rozhodl oženit se s rozvedenou ženou.¹²⁷ Anglikánská církev odmítala rozvody, avšak povolovala uzavřít nové manželství tomu, kdo podle rozhodnutí soudu (církevní verdikt

¹¹⁸ Byl to Eduardův dávný přítel a spolužák z Oxfordu, který prohlásil: „Je chybou domnívat se, že ji miloval v běžném slova smyslu. Tam bylo intelektuální porozumění a není pochyb o tom, že v ní našel duchovního partnera... Cítil, že on a paní Simpsonová jsou si navzájem souzeni a nebyl žádný jiný čestný způsob, jak obstát v té situaci, než se s ní oženit.“ SEBBA, Anne, c. d., s. 126-127.

¹¹⁹ Winston Churchill (1874-1965) byl v té době pouze řadovým poslancem, ale také Eduardovým blízkým přítelem.

¹²⁰ SPOTO, Donald, c. d., s. 249.

¹²¹ Tou dobou pobývala v Paříži. GIBBON, Johanna, c. d., 21: 14-22: 00.

¹²² Událost se konala 27. května 1936. DONALDSON, Frances, c. d., s. 209.

¹²³ Stanley Baldwin (1867-1947) byl britským ministerským předsedou ve třech obdobích 1923-24, 1924-1929, 1935-1937 za Konzervativní stranu. LOOK, Chris, STEVENSON, John, c. d., s. 343.

¹²⁴ Král řekl: „Je na čase, aby můj ministerský předseda poznal mou budoucí manželku.“ SEBBA, Anne, c. d., s. 130.

¹²⁵ Lord Louis Montbatten (1900-1979), hrabě Montbatten z Barmy byl synem prince Louise z Battenbergu a princezny Viktorie Hessensko-darmstadtské. Jeho manželkou byla od roku 1922 Edwina Ashleyová.

¹²⁶ Charles a Anna Lindberghovi. Charles Lindbergh si získal světovou popularitu svým sólovým přeletem přes Atlantický oceán v roce 1927.

¹²⁷ Král Jindřich VIII. se sice odvrátil od Říma, aby se mohl znovu oženit, jeho manželství s Kateřinou Araganskou však bylo zrušeno, nikoliv rozvedeno.

nesmí odporovat civilnímu právu) nenese vinu za rozvod, a to bez porušení církevních ustanovení. Kdyby se tak Wallis rozvedla a dalo by se prokázat, že v obou případech byla poškozenou a nevinnou stranou, mohla by dosáhnout zrušení předešlých manželství.¹²⁸ Nejvíce proti královu vztahu vystupoval Dr. Cosmo Lang, arcibiskup cantenburský, který prohlásil, že ho nikdy nebude korunovat za krále jako manžela paní Wallis Simpsonové. Do „boje“ vstoupila celá anglikánská církev – při nedělních bohoslužbách začaly z kazatelen zaznívat dvojsmyslné narážky, které měly vyvolat nesouhlas a nejistotu u věřících. Kněží očekávali, že král bude názory církve respektovat.¹²⁹

Eduard VIII. porušil královskou tradici a odmítl strávit celé prázdniny ve skotském Balmoralu. Nejdříve si chtěl pronajmout vilu na francouzské Riviéře, ale vzhledem k nebezpečí, které představovalo povstání ve Španělsku,¹³⁰ britské ministerstvo zahraničí jeho úmysl zamítlo. Wallis a Eduard tedy podnikli spolu s přáteli na přelomu srpna a září plavbu po Středomoří na jachtě *Nahlin*.¹³¹ Wallis neměla ráda cestování letadlem a tak odjeli *Orient Expresem* před Rakousko na dalmácké pobřeží, kde se 10. srpna nalodili na *Nahlin*. Navštívili také Řecko, Turecko a strávili nějaký čas v Maďarsku.¹³² Král cestoval inkognito jako vévoda z Lancasteru,¹³³ ale novinářům se přesto podařilo jeho identitu odhalit. Titulní stránky amerických a kontinentálních novin zaplnily jeho fotky po boku paní Simpsonové. Po návratu do Anglie pozval Wallis na Balmoral.¹³⁴ Ta se ho tou dobu snažila přesvědčit, že by svůj vztah měli ukončit a ona by měla zůstat s Ernestem. Eduard vyhrožoval sebevraždou – pokud ho opustí. Jeho jediným přáním byl sňatek s Wallis.

Ernest Simpson začal mezitím udržovat vztah s Marry Raffrayovou, rozenou Kirkovou, Wallisinou dávnou přítelkyní z dob studií na Oldfields.¹³⁵ S Marry se také nechal v červnu přistihnout v londýnském hotelu *de Paris*¹³⁶ a tím si zajistit svědky z řad hotelového

¹²⁸ SEBBA, Anne, c. d., s. 139-140.

¹²⁹ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 243.

¹³⁰ Ve Španělsku vypukla občanská válka.

¹³¹ MERRIS, V. A., c. d., s. 146-148.

¹³² *Věci vnitropolitické – král*, Londýn 1936, archiv Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

¹³³ Tento titul Eduardovi také náležel jakožto panovníkovi Anglie. DONALDSON, Frances, c. d., s. 211-212.

¹³⁴ Aby ji mohl uvítat, odmítl se zúčastnit slavnostního otevření nemocnice v Aberdeenu, kam místo toho poslal svého bratra vévodu z Yorku s manželkou. HICHENS, Mark, c. d. s. 176.

¹³⁵ Marry Raffrayová (1896-1941), rozená Kirková, studovala na Oldfields společně s Wallis. Zde se také natolik spřátelily, že šla Marry Wallis za družičku při její první svatbě s Earlem Spencerem a také ona ji později seznámila s Ernestem. Přijela své přátele navštívit 24. března 1936 do Londýna. SEBBA, Anne, c. d., s. 133-34.

¹³⁶ Svědci z řad hotelového personálu poté museli vypovídat během soudního jednání. Marry Raffrayová v hotelu vystupovala pod jménem Buttercup Kennedyová. HIGHAM, Charles, c. d., s. 137.

personálu, kteří by dosvědčili jeho cizoložství, což by u soudu udělalo z Wallis nevinnou oběť. Navíc pro Marry pronajal byt v blízkosti Albion Gate u Hyde Parku.¹³⁷

Na podzim byl naplánován rozvod manželů Simpsonových. Vše mělo proběhnout v tajnosti, avšak tisk se o očekávané události dozvěděl.¹³⁸ Novináři a fotografové pořádali na Wallis „hon“ – trávili dny a noci před jejím domem¹³⁹ a čekali, až se objeví.¹⁴⁰ V anglických novinách vyšel první článek o vztahu krále a Wallis v říjnu 1936.¹⁴¹

Dne 27. října obdržela Wallis prozatímní rozsudek o rozvodu.¹⁴² U soudu byl shledán vinným Ernest Simpson, neboť se dopustil cizoložství s Marry Raffrayovou. Jak již bylo zmíněno, nechal se přitom dokonce přistihnout hotelovým personálem. Soud souhlasil s rozvodem a „vinný“ pan Simpson musel zaplatit veškeré soudní výlohy.¹⁴³ Na konci třicátých let byl rozvod ve Velké Británii „žhavým“ tématem.¹⁴⁴ Rozvod byl dvoustupňový proces – první dekret *nisi* (prozatímní rozvod) a pak (ale ne automaticky) výnos absolutní, ten až po uplynutí šesti měsíců po úplném vyšetřování návrhu ze strany Státní správy, kdy ani jeden z účastníků nebyl přichycen in flagranti s osobou opačného pohlaví, nebo nebylo-li prokázáno, že tak bylo rozhodnuto na základě nepravdivých podkladů – že by existovala utajovaná manželská smlouva. Rozvod byl navíc velice nákladným a složitým procesem, dostupným pro ženy pouze v případě manželova cizoložství, ovšem bylo nutné prokázat nejen vinu žalovaného, ale i nevinnost navrhovatele.¹⁴⁵

Večer po prozatímním rozsudku Wallis s králem soukromě povečeřela. Eduard ji věnoval zásnubní prsten, neboť věřil, že jejich sňatek je možný za jakýchkoliv okolností. V anglickém tisku nakonec vyšla jen krátká zpráva o rozvodu Simpsonových, která s tímto problémem však krále vůbec nespojovala.¹⁴⁶ Britská vláda s královým úmyslem oženit se s Wallis Simpsonovou nesouhlasila. Eduard tak měl tři možnosti – oženit se bez souhlasu

¹³⁷ SEBBA, Anne, c. d., s. 233.

¹³⁸ Americké i kontinentální noviny psaly o příčinách rozpadu manželství Simpsonových a začaly také vycházet zprávy o králi a jeho metrese: *The Literary Digest* 26. 9. 1936

¹³⁹ Ještě před soudním stáním Eduard opatřil pro Wallis ochranu ze Scotland Yardu a pronajal ji dům v Cumberland Terrace. HIGHAM, Charles, c. d., s. 116.

¹⁴⁰ Dostávala nenávistné dopisy a pomalu se o ní začalo psát i v anglických novinách. „Včera americké listy uveřejnily, že bývalé příslušnici vyšší americké společnosti paní Simpsonové, která nyní žije v Londýně, vyhrožují smrtí. Dále se uvádí, že paní Simpsonová dostala osobní strážce. Detektivové otevírají veškeré poštovní zásilky, které dostává.“ *The Daily Mirror* 27. 11. 1936.

¹⁴¹ *The New York Times* 4. 10. 1936.

¹⁴² HIGHAM, Charles, c. d., s. 136-137.

¹⁴³ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 244.

¹⁴⁴ Shodou okolností byl v tu dobu navržen nový zákon o rozvodu. V Anglii byl rozvod poprvé legalizován v roce 1857. SEBBA, Anne, c. d., s. 130.

¹⁴⁵ V mnoha případech také vznikla tajná dohoda mezi manželi, jako tomu bylo i v případě Ernesta a Wallis. Ve skutečnosti to znamenalo, že manžel byl své ženě ochoten po vzájemné dohodě poskytnout tzv. hotelovou příčinu – s mladou cizinkou se nechal přistihnout v přímořském hotelu. SEBBA, Anne, c. d., s. 131.

¹⁴⁶ *The New York Times* 25. 10. 1936.

vlády, ukončit jejich poměr nebo abdikovat. Váhal ale příliš dlouho a Anglie se dostala do konstitucionální krize, vláda hrozila svou demisí.¹⁴⁷

Za účelem projednání svatby se také král sešel s premiérem Baldwinem 16. listopadu v Buckinghamském paláci.¹⁴⁸ Eduard navrhl, že by s Wallis uzavřel morganatické manželství – tedy sňatek mezi mužem vyššího společenského postavení a ženou s postavením podřadnějším. V takovémto sňatku žena nepřebírá společenské postavení ani tituly svého manžela stejně tak jako jejich děti. Eduard by zůstal králem, ale Wallis by neměla titul královny, byl by jí udělen pouze nižší šlechtický titul a jejich případní potomci by nebyli následníky trůnu. Wallis viděla v morganatickém sňatku jedinou možnost, jak by Eduard mohl zůstat králem, ale zároveň se mohli vzít.¹⁴⁹ Premiér Baldwin ho informoval, že poddaní by mohli považovat jejich manželství za morálně nepřijatelné, a to především proto, že proti novému sňatku po rozvodu se postavila anglikánská církev a lidé nebudou tolerovat Wallis jako královnu, protože „královna se stává královnou celé země, a proto při výběru královny hlas národa musí být vyslyšen“. Eduard tedy premiérovi oznámil svůj úmysl abdikovat.¹⁵⁰

Problémem morganatického sňatku bylo, že ve Velké Británii pro něj neexistoval precedens jako u evropských královských rodin.¹⁵¹ Bylo by tedy nutné přijmout nový zákon, neboť v Anglii žena automaticky přebírá postavení a titul svého chotě. Králův požadavek na morganatický sňatek premiér Baldwin konzultoval s vládami britských dominií.¹⁵² Na britské politické scéně přicházela podpora pro krále ze strany Winstona Churchilla, Oswalda Mosleyho¹⁵³ a představitelů komunistické strany. Na počátku prosince se šířily zvěsti, že královi stoupenci se spojili ve „Stranu krále“ (*King's party*) právě pod Churchillovým vedením, nicméně ten něco takového neměl v plánu. Mosley prosazoval řešení vládní krize pomocí referenda, které by rozhodlo.¹⁵⁴ Touto dobou už se do celé záležitosti aktivně zapojily i anglické noviny.¹⁵⁵

¹⁴⁷ GIBBON, Johanna, c. d., 23: 40-24: 03.

¹⁴⁸ WHITE, Lincoln, *The abdication of Edward VIII*, London 1937, s. 35-36.

¹⁴⁹ Jiné zdroje uvádějí, že Wallis se tato myšlenka vůbec nelíbila a řekla, že tento způsob sňatku je „podivný a nelidský“. GRÖßING; SIGRID, MARIA, c. d., s. 244.

¹⁵⁰ Někteří historici se domnívají, že Eduard měl až panický strach z vládnutí, a proto už od samotného počátku své vlády připravoval svého bratra Alberta na to, že převezme jeho funkci. Vévoda z Yorku musel být přítomen u všech příprav korunovace a dokonce mu ukazoval i tajné státní listiny a zprávy.

¹⁵¹ Morganatický sňatek uzavřel také František Ferdinand d'Este a Žofie Chotková, vévoda Alexander z Württembergu a Claudine Rhédey von Kis-Rhéde.

¹⁵² Zákon uvádí, že změny v následnictví na britském trůnu vyžadují souhlas Parlamentu Spojeného království a současně i parlamentů všech dominií. WHITE, Lincoln, c. d., s. 37-38.

¹⁵³ Oswald Mosley byl vůdcem *British Union of Fascists*. LOOK, Chris, STEVENSON, John, c. d., s. 372.

¹⁵⁴ HIGHAM, Charles, c. d., s. 150.

¹⁵⁵ *The New Chronicle* 30. 11. 1936, *The Daily Telegraph* 30. 11. 1936, *The Times* 30. 11. 1936.

Vláda zamítla možnost morganatického sňatku. Ostatní země Koruny prohlásily, že buď se král vzdá Wallis, nebo bude muset abdikovat.¹⁵⁶ Společnost se začala dělit na několik skupin. Jedni, kteří vinili premiéra z ekonomické nestability, nyní podporovali krále, druzí krále odsuzovali, nechápali, jak může stavět své vlastní štěstí nad lásku a povinnost k Anglii – nebyla to právě jejich země, co měl na světě milovat nejvíce?¹⁵⁷ Aristokracii a vyšším vrstvám se nelíbilo, že by si král vybral za svou manželku Američanku.¹⁵⁸

Wallis, aby unikla intenzivní pozornosti tisku,¹⁵⁹ raději na Eduardovo doporučení 3. prosince opustila Velkou Británii.¹⁶⁰ Zpráva o jejím útěku z Londýna se rychle roznesla a na francouzském pobřeží na ni již čekal zástup fotografů. Uchýlila se do Cannes ke svým starým přátelům Hermanu a Katherine Rogersovým. Jejich vila *Lou Viei* byla po příští tři měsíce v obležení médií. Wallis se na dálku snažila Eduarda přesvědčit, aby „myslel pouze na své postavení a na ni se neohlížel“, dokonce vydala prohlášení v tisku, že nechce poškodit krále ani monarchii.¹⁶¹ Čím více vystupovala jako mučednice a Eduarda odmítala, tím více po ní toužil a před světem projevoval svou lásku k ní. Král se však již rozhodl, nemohl žít bez Wallis, proto obětoval své poslání, pro které se narodil – být králem Anglie.

1. 5. Abdikace a sňatek

Eduard se rozhodl vzdát trůnu 7. prosince roku 1936. Své rozhodnutí toho dne také řekl svému mladšímu bratrově Albertovi, který ho měl v jeho funkci nahradit. Druhý den odcestoval z Fort Belvederu do Londýna, kde vše oznámil rodině, s níž v Buckinghamském paláci celou noc diskutoval.¹⁶² Král Eduard VIII. podepsal svou abdikací listinu¹⁶³ 10. prosince 1936 v deset hodin dopoledne za přítomnosti svých tří bratrů, dvou právníků a dvou dvořanů ve svém sídle ve Fort Belvedere. Tak skončilo jeho tři sta dvacet pět dnů vlády jako krále Spojeného království, britských dominií a císaře Indie. Listiny podepsali jako

¹⁵⁶ WHITE, Lincoln, c. d., s. 45-52.

¹⁵⁷ V tom se naprosto lišil od své matky královny Mary, pro kterou byla odpovědnost za říši a blahobyt Anglie na prvním místě. SPOTO, Donald, c. d., s. 259.

¹⁵⁸ V té době se někteří členové anglické vyšší společnosti dívali na Američany s opovržením.

¹⁵⁹ Podle jednoho dobového nelichotivého vtipu byl Eduard VIII. „jediným monarchou v dějinách, který pustil oštěž státu, aby nastoupil jako třetí jezdec na baltimorské hajtře.“ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, *Alžběta II., Život moderní panovnice*, Praha 2012, s. 21.

¹⁶⁰ HIGHAM, Charles, c. d., s. 148-149.

¹⁶¹ „Paní Simpsonová si během posledních několika týdnů přála, aby se mohla vyhnout jakýmkoli činům či návrhům, které by mohly zranit Jeho Veličenstvo či poškodit trůn. Dnes její přístup zůstává beze změny, paní Simpsonová je připravená – pokud to celý problém vyřeší – stáhnout se z celé situace, která se jeví být jak nešťastnou, tak neudržitelnou.“ SPOTO, Donald, c. d., s. 262.

¹⁶² BRADFORD, Sarah, c. d. s. 56-57.

¹⁶³ Příloha č. 2.

svědci Eduardovi bratři,¹⁶⁴ ihned poté byly odeslány premiéru Baldwinovi, aby je mohl přečíst v Parlamentu Spojeného království. Následujícího dne 11. prosince 1936, Eduard VIII. vykonal svůj poslední královský čin – vyslovil svůj oficiální souhlas s *Deklarací o abdikaci*,¹⁶⁵ kterou parlament předešlého dne schválil.¹⁶⁶ Nyní se jeho bratr Albert, vévoda z Yorku, stal králem Jiřím VI.¹⁶⁷

Tentýž den večer se z Windsorského zámku vysílalo přímé radiové vysílání¹⁶⁸ do celého světa, kde odstupující král naposledy promluvil ke svému národu – řekl dnes již památnou větu: „Musíte mi věřit, když říkám, že jsem uznal za nemožné nést těžké břímě odpovědnosti a vykonávat povinnosti krále tak dobře, jak bych si to přál bez pomoci a podpory ženy, kterou miluji.“ Celá královská rodina se sešla v Royal Lodge, aby se rozloučila s Eduardem,¹⁶⁹ který se rozhodl opustit Anglii. V pozdních večerních hodinách se na palubě torpédoborce *HMS Fury* vydal přes Lamanšský průliv na kontinent,¹⁷⁰ kde pokračoval do Rakouska. Zde si našel dočasné útočiště na zámku Enzesfeld, který byl domovem barona Eugéna de Rothschild a jeho manželky Kitty.¹⁷¹

Eduard se ihned nemohl vydat za Wallis, neboť musel počkat, až její rozvod s Ernestem Simpsonem nabude platnosti. Bývalý král se nudil - nikdo o něj nestál. Svým arogantním chováním pobuřoval vídeňskou vyšší společnost, krátil si čas pobytem v Dianiných lázních u Dunajského průplavu, hráním golfu a návštěvami módních obchodů, kde celé hodiny vybíral, ale nic nekoupil. Wallis mezitím v Cannes také „trpěla“, zneklidňovaly ji anonymní dopisy a výhrušné telefonáty. Když se nenacházela v záchvatech

¹⁶⁴ Albert, vévoda z Yorku; Henry, vévoda z Gloucesteru a George, vévoda z Kentu.

¹⁶⁵ Obrazová příloha č. 3.

¹⁶⁶ Tuto listinu následně schválily parlamenty všech dominií, což bylo nutné s ohledem na *Zákon o abdikaci z roku 1931*.

¹⁶⁷ Malé princezně Alžbětě, budoucí Alžbětě II., zprávu o strýcově abdikaci oznámil komorník. Byla přítomna také Alžbětina mladší sestra Margaret, která sestře řekla: „To znamená, že budeš muset být příští královnou? Chuděrko...“ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 21.

¹⁶⁸ Příloha č. 3.

¹⁶⁹ Přítomni byli nový král, královna Mary, královská princezna Mary, vévoda z Gloucesteru a vévoda z Kentu.

¹⁷⁰ Vévoda ve svých vzpomínkách popisoval svůj odjezd z Anglie těmito slovy: „Pozoroval jsem, jak mizí anglické pobřeží, a byl jsem velice dojat. Bylo těžké vzdát se trůnu, a ještě těžší bylo vzdát se Velké Británie. Věděl jsem teď, že jsem neodvolatelně odkázán jen na sebe. Mosty se za mnou zvedly. Ale jednou věcí jsem si byl jist: Pokud šlo o mne, zvítězila láska nad požadavky politiky.“ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 248.

¹⁷¹ Zámek ležel nedaleko Vídně. Ještě před příjezdem dali Rothschildovi zámek renovovat a najali pro svého hosta služebnictvo a domácí personál. Eduard však byl nepřijemný host. Propadl depresím z odloučení od Wallis. Hodiny protelefonoval se svou láskou a účty museli platit Rothschildovi. Princ nikdy ani slovem nepoděkoval a neměl chválu pro své hostitele, navíc posílal své účty za hotelový pokoj při návštěvě Vídně také panu Rothschildovi. Po celou dobu se choval arogantně. GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 248-49.

pláče a hysterie, pomalu připravovala vše potřebné pro nadcházející svatbu s milovaným „Davidem“.¹⁷²

Otázkou bylo, jak bude bývalý král znám. Vláda i palác se obávaly, že i přes krizi je Eduard u anglického obyvatelstva oblíbený, a tak by se kdykoliv v budoucnu mohl vrátit do Anglie – jako obyčejný Eduard Windsor by mohl být zvolen do Parlamentu Spojeného království, jako lord Eduard Windsor by se mohl účastnit zasedání Sněmovny lordů a mohl by volit,¹⁷³ to by bylo nepřipustné. Na druhou stranu Eduard zůstával synem bývalého krále a jako takovému mu náležel přídomek HRH a status prince. Nový král Jiří VI. se rozhodl bratrovi udělit vévodský titul, což by plně odráželo jeho královský původ, ale jakožto bývalému králi mu to nedovolovalo mluvit ani volit do Sněmovny lordů. Nyní bude bývalý král Eduard VIII. znám jako HRH Eduard, vévoda z Windsoru.

Vláda odmítla zahrnout vévodu a případnou vévodkyni z Windsoru do výplat z Civil List.¹⁷⁴ Eduard nashromáždil bohatství z příjmů cornwallského vévodství ještě jako princ z Walesu, navíc měl velké dědictví po prababičce Viktorii a svých prarodičích.¹⁷⁵ Jako král získal Eduard do soukromého vlastnictví sídla Sandringham a Balmoral, která po jeho abdikaci nepřešla do vlastnictví Jiřího VI. Nový král od bratra odkoupil rodinné rezidence za částku devět set tisíc liber a roční úrok dvacet pět tisíc liber.¹⁷⁶ Bylo rozhodnuto, že vévoda bude dostávat rentu dvacet tisíc liber ročně,¹⁷⁷ ovšem s podmínkou, že nikdy nesmí vstoupit na území Velké Británie bez králova povolení, neboť peníze vyplácel král ze svých osobních zdrojů, nikoliv z Civil List.¹⁷⁸ To překazilo Eduardův plán - vévoda předpokládal, že by se po roce či dvou v exilu mohl usadit v Anglii.

Následoval však ještě osobní trest rodiny za Eduardovo nevhodné chování – dne 27. května 1937 vydal král Jiří VI. svou první listinu – *Letters Patent*.¹⁷⁹ Tato oficiální listina uváděla, že Eduard bude nadále užívat přídomku HRH a bude znám jako vévoda z Windsoru,

¹⁷² Wallis Eduarda po celý život nazývala Davidem, takto ho oslovovala i v jejich společných dopisech.

¹⁷³ SPOTO, Donald, c. d., s. 264-265.

¹⁷⁴ Civil List byl obnos peněz, ze kterého byly panovníkovi a jeho rodině financovány náklady spojené s výkonem jejich úřadu – platy zaměstnanců, státní návštěvy, veřejné zakázky, ceremonie, údržba královských domácností, náklady na cesty a ochranu královské rodiny, údržba královských rezidencí a další. Výplata peněz z Civil List byla zrušena v roce 2012.

<http://www.royal.gov.uk/TheRoyalHousehold/Royalfinances/Sourcesoffunding/TheCivilList.aspx> (staženo 20. 12. 2014).

¹⁷⁵ Dědictví po královně Viktorii dosahovalo částky dvou až čtyř milionů liber.

¹⁷⁶ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 250.

¹⁷⁷ V různých publikacích se cílová částka rozchází. Podle *Českého deníku* se jednalo o částku dvacet osm tisíc liber ročně. V případě vévodova úmrtí měla být částka vyplácena vévodkyni ještě rok po jeho smrti. Navíc dostali jednorázově pět set tisíc liber při příležitosti jejich svatby. *Český deník* 22. 5. 1937 a *The Times* 20. 12. 1936.

¹⁷⁸ *Našinec* 13. 2. 1937.

¹⁷⁹ Bylo schváleno vládou Velké Británie i všech dominií.

ovšem jeho případná manželka a jejich potomci by neměli na královské atributy nárok. Jeho žena by se tak stala pouze vévodkyní z Windsoru bez přídomku HRH. Tento čin neměl zákonné opodstatnění, neboť podle britského zvykového práva nabývá manželka sňatkem statusu svého manžela. Jak již bylo řečeno, Eduard měl titul prince a přídomek HRH získaný narozením, tudíž o něj nemohl být připraven.¹⁸⁰ Jiří VI. se však naprosto neopodstatněně rozhodl, že svému bratrovi udělí titul HRH princ Eduard, tedy titul, který mu již náležel.¹⁸¹ Jediné, čeho tím král chtěl podle všeho tedy docílit, bylo, že se udělení titulu vztahovalo jen na bratra a mohl ho tak odepřít Wallis. Král si jistě musel být vědom toho, že jedná protiústavně, neboť jak již bylo řečeno, sňatkem manželka nabývá automaticky statusu svého manžela a Wallis měla být po svatbě s Eduardem právem známa jako HRH Wallis, vévodkyně z Windsoru, a náležel by jí status princezny.¹⁸² Došlo tak nechtěně přesně k tomu, co Eduard ještě jako král požadoval – k morganatickému sňatku, který ale vláda prohlásila na základě již mnohokrát zmiňovaného zvykového práva za protiústavní.

Tento čin nenávratně poškodil vztahy mezi bratry – vévodou z Windsoru a králem Jiřím VI. Mnoho historiků a právníků se ovšem domnívá, že hlavní iniciátorkou vydání *Letters Patent* ze 27. května byla manželka Jiřího VI., královna Alžběta. Ta se snažila zabránit tomu, aby se někdy musela s Wallis setkat, a navíc si byla zřejmě vědoma, že vévoda nebude v Anglii pobývat trvale bez své ženy. Jistě to nebyl čin hodný tak vznešené a dobrosrdečné ženy, kterou královna Alžběta bezpochyby byla, ale na druhou stranu se tím spíše snažila svého subtilnějšího manžela chránit před mnohem dominantnějším starším bratrem. Znamenalo to také, že britská královská rodina nepřijme vévodkyni do svého kruhu a formálně nebude přijata ani v případě, že by se bývalý král někdy setkal se svou matkou a sourozenci.¹⁸³

Vévoda se snažil bratrovo rozhodnutí ještě mnohokrát zvrátit, avšak vždy neúspěšně.¹⁸⁴ Jistě si musel být vědom toho, kdo tento čin inicioval, neboť svou kdysi

¹⁸⁰ Narodil se jako potomek královské krve, byl synem krále Jiřího V., titul prince a přídomek HRH mu měl zůstat až do smrti.

¹⁸¹ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 70-72.

¹⁸² Stejně tak se stalo u manželky Alberta, vévody z Yorku, Alžběty Bowles-Lyonové a manželky Henryho, vévody z Gloucesteru, Alice Montagu Douglas Scottové.

¹⁸³ V Borkeho almanachu anglického panského stavu na rok 1938 znamenala Eduardova abdikace velké změny. On se nyní posunul na čtvrté místo po králi - až za své mladší bratry vévody z Gloucesteru a Kentu. Jeho manželka vévodkyně z Windsoru je až na dvacátém devátém místě mezi vévodkyněmi, a to mezi šlechtičkami, nikoliv mezi princeznami a vévodkyněmi z královského rodu. *Moravská orlice* 29. 12. 1937.

¹⁸⁴ Každý den po dobu několika měsíců se snažil telefonicky spojit s králem a projednat záležitost peněz a titulu. GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 252.

milovanou švagrovou Alžbětu nadále nazýval pouze „čubkou, studenou jako psí čumák“.¹⁸⁵ Wallis sama po odepření titulu prohlásila, že za tím stojí nejen Alžběta, ale také královna Mary, která ji až hystericky nenávidí.¹⁸⁶ Královna Mary také své královské snaše poradila, aby ze dvora odstranila všechny, kteří podporovali bývalého krále a jeho americkou milenkou.¹⁸⁷ Jednomu však zabránit královská rodina nedokázala – Eduardově svatbě s Wallis Warfieldovou.¹⁸⁸ Wallis se již dříve rozhodla, že její svatba zastíní i korunovaci nového krále, která se nakonec konala v den, kdy měla proběhnout korunovace Eduarda VIII. – 12. května 1937.¹⁸⁹

Svatba se konala 3. června 1937¹⁹⁰ na francouzském zámku Candé v Monts,¹⁹¹ nedaleko Tours. Krátce předtím se objevily fámy, že cizoložstvím se neprovinil Ernest Simpson, nýbrž Wallis, a že Ernest byl podplacen Wallisinými a Eduardovými právníky, aby vzal vinu na sebe. Hrozilo obnovení rozvodového procesu. Nakonec ale státní návladní rozhodl, že rozvod je s konečnou platností právoplatný.¹⁹² Svatební obřad¹⁹³ vykonal starosta nedalekého městečka Monts Dr. Charles Mercier.¹⁹⁴ Celý obřad proběhl ve francouzštině a na nevěstinu počest visela v sále americká vlajka.¹⁹⁵

Eduard si přál, aby přijeli jeho bratři vévoda z Gloucesteru, vévoda Kentu a jeho bratranec Louis Mountbatten.¹⁹⁶ Nový král Jiří VI. zakázal členům královské rodiny, aby se svatby zúčastnili. Královna Mary navíc výběr data svatby brala jako urážku její osoby, neboť to byl den neodžitých dvaasedmdesátých narozenin jejího zesnulého manžela krále Jiřího V.

¹⁸⁵ Wallis a Eduard dali královně Alžbětě již dříve přezdívku „Cookie“ kvůli její oblejší postavě a chuti k jídlu. Princezně Alžbětě říkali „Shirley“ podle dětské filmové hvězdy Shirley Templeové. Svého bratra krále Jiřího VI. vévoda nazýval „kockavým blbcem.“ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 51.

¹⁸⁶ Wallis prohlásila: „... panování Jiřího VI. je matriarchát v kalhotách na druhou. Královna Mary řídí královu manželku a manželka řídí krále.“ SPOTO, Donald, c. d., s. 273.

¹⁸⁷ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 69

¹⁸⁸ Poté, co bylo její manželství s Ernestem Simpsonem definitivně ukončeno, změnila si příjmení zpět na Warfieldová. Ernest se v roce 1937 oženil s Mary Raffrayovou. Z jejich manželství se narodil syn Ernest Henry (*1939), který později změnil jméno na Aharon Solomons. Mary v roce 1941 zemřela na rakovinu prsu. Ernest se v roce 1948 již po čtvrté oženil, vzal si Avril Leveson-Gowerovou.

en.m.wikipedia.org/wiki/Ernest_Aldrich_Simpson (staženo 6. 1. 2015).

¹⁸⁹ PARKER, John, *Královna*, Praha 1996, s. 10.

¹⁹⁰ BRAND, Emily, *Royal weddings*, Oxford 2011, s. 43.

¹⁹¹ Candé bylo přepychové sídlo francouzského průmyslníka Charlese Bedauxe.

¹⁹² Oficiální rozhodnutí obdržela telefonicky 3. května 1937.

¹⁹³ Obrazová příloha č. 4.

¹⁹⁴ *Národní politika* 8. 6. 1937.

¹⁹⁵ GIBBON, Johanna, c. d., 31: 47-32: 30.

¹⁹⁶ Louis Mountbatten, hrabě Mountbatten z Barmy (1900-1979) byl pravnukem královny Victorie. Do roku 1917 měl příjmení Battenberg, ale v důsledku protiněmeckých nálad došlo ke změně jména na Mountbatten. Jeho starší sestra Alice byla matkou prince Philipa, vévody z Edinburghu. Louis za druhé světové války bojoval v Evropě a v jihovýchodní Asii, působil jako poslední vicekrál Indie a první generální guvernér Indie. Zabit byl při bombovém útoku IRA v roce 1979. BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 80-82; 176-179.

Nevěsta měla na sobě šaty od Mainbochera v odstínu modré barvy, kterou pro ni návrhář vytvořil a která získala název *Wallis Blue*.¹⁹⁷

První část líbánek strávili na zámku Wasserleonburg v Korutanech, sem zamířili poté, co se cestou *Orient Expresem* zastavili v Benátkách, kde se jim dostalo královského uvítání od italské vlády.¹⁹⁸ Z Rakouska odcestovali na francouzskou Riviéru, kde plně „zapadli“ mezi místní smetánku a opět začali žít společenským životem. Všichni se zajímali o nový vévodský pár a z vévodkyně z Windsoru se rychle stala módní ikona.¹⁹⁹ Na konci září už měli dost cestování²⁰⁰ a rozhodli se usadit ve Francii – nejdříve si pronajali dům ve Versailles a zanedlouho se přestěhovali do honosnějšího sídla na Boulevard Suchet.

1. 6. Poabdikační období

Za největší krok v Eduardově poabdikační politické činnosti byly považovány styky s nacistickým Německem. Vévoda a vévodkyně neskrývali obdiv k fašistickým diktátorům a netajili se ani tím, že sympatizovali s německým nacionálním socialismem Adolfa Hitlera.²⁰¹ Stejně jako Wallis obdivoval Eduard autoritativní politický styl, sdílel její skepsi vůči parlamentní demokracii a ve fašistickém Německu viděl moderní stát s pevným vedením. Eduard viděl v Hitlerovi něco jiného, něco, co podle něj ostatní neviděli. Hitler přivedl Německo k hospodářskému rozkvětu, stavěly se nové dálnice, továrny, zaměstnanost rychle rostla, podařilo se mu zemi dostat z velké hospodářské krize. Vévoda se domníval, že Velká Británie by se od Německa mohla mnohé naučit. Byl přesvědčen, že přátelství Velké Británie a Německa by mohlo přispět k míru v Evropě - velice naivní myšlenka.

Eduard ještě jako král obnovil styky s německými příbuznými a pozval na dvůr svého bratrance, Sasko-Koburského vévodu, který si liboval v nacistických uniformách. Během audience Eduard vyjádřil přání sejít se s Hitlerem.²⁰² Tyto jeho pokusy o „přínos pro Británii“ odmítala jak britská vláda, tak královská rodina. Dokonce i dlouholetý vévodův přítel

¹⁹⁷ *Pestrý svět* 5. 6. 1937.

¹⁹⁸ Nechali pro ně přichystat květinami ozdobené gondoly. SEBBA, Anne, c. d., s. 212.

¹⁹⁹ Módní návrháři v Paříži ji milovali. Nosila ruské persiánové, hermelínové, norkové a sobolí kožichy. Vydávala také nemalé částky peněz za kosmetické zákroky. WILSON, Edwina, c. d., s. 255.

²⁰⁰ Mimo jiné navštívili znovu Benátky a Rakousko, ale také Maďarsko a Československo. Na všech svých zastávkách se setkali s vlivnými lidmi a příslušníky královských rodin. HIGHAM, Charles, c. d., s. 190-196.

²⁰¹ Těžko dnes říci, jak dalece mohla mít Wallis vliv na Eduardovy politické názory. Skutečností však zůstává, že on sám se netajil tím, že s nacismem sympatizuje, podle jednoho zdroje ještě jako král žádal, aby byl zdraven zdviženou pravicí a heslem „Heil Windsor“.

²⁰² Netajil se obdivem k Hitlerovi, jehož považoval za „správného a logického vůdce německého lidu, za skvělého člověka ...“ Prosazoval politiku usmíření a ústupků vůči Německu. V jednom rozhovoru uvedl, že by „svět zažil velkou tragédií, kdyby byl Hitler svržen“. HICHENS, Mark, c. d. s. 175.

Winston Churchill to odsuzoval. Nový vévoda a vévodkyně z Windsoru byli častými hosty na večírcích pořádaných Joachimem von Ribbentropem.²⁰³

Vévodský pár i přesto, že to britská vláda nepovažovala za vhodné, přijal pozvání od nacistické vlády do Berlína.²⁰⁴ Hlavním důvodem bylo Eduardovo studium výstavby dělnických bytů v Německu, o kterou se vévoda velmi zajímal.²⁰⁵ Sám chtěl na vlastní oči vidět, jak Hitler pozvedl svou zemi. Cestovali po nových dělnických čtvrtích. Eduard a Wallis se vydali na tuto kontroverzní cestu na podzim roku 1937. Při příjezdu se jim dostalo nejvyšší pocty a Eduard byl přivítán přímo královsky. Než zamířili do Berlína, zastavili se v Lipsku,²⁰⁶ kde si vévoda prohlédl přádelnu vlny a další průmyslové podniky.²⁰⁷ Poté následovala cesta do Berlína, kde vévodský pár na nádraží čekala delegace - vůdce Německé fronty práce Robert Ley, ministr zahraničí Joachim von Ribbentrop, ministr vnitra Heinrich Himmler, ministr propagandy Josef Goebbels a Rudolf Hess. Z britského velvyslanectví přišel bývalého krále a jeho manželku přivítat pouze jeden s nižších úředníků.²⁰⁸ Vévoda se ve stejný den sešel s ministrem propagandy Josefem Goebbelsem. Následující den odletěl do Brunšviku a vévodkyně strávila dopoledne prohlídkou berlínských muzeí.²⁰⁹ Odpoledne přijali soukromé pozvání na čaj od Hermanna Göringa a jeho ženy v jejich sídle Carinhall.²¹⁰

Britské noviny se podrobně rozepsaly o akcích bývalého krále a neskrývaly svůj nesouhlas s jeho „soukromými“ aktivitami. Filmový týdeník v Británii přinášel zprávy o vévodově návštěvě v Německu, avšak jeho nacistické pozdravy byly moudře vystříženy. Na druhou stranu v kinech po celé Anglii diváci během promítání týdeníků provolávali vévodovi slávu.²¹¹ Zajímavé jistě je, že i mnohé československé noviny přinesly zprávy o Eduardově návštěvě Německa.²¹²

Setkání s Göringovými nebylo poslední, následovala také pozvání od dalších čelních představitelů Třetí říše. Mimo jiné se konal velkolepý večírek u Ribbentropa,²¹³ kam byl pozván i známý nacistický herec Gustaf Gründgens s manželkou Marianne Hoppeovou, ale

²⁰³ Joachim von Ribbentrop (1893-1946) působil jako německý velvyslanec v Londýně v letech 1936 až 1938, od roku 1938 byl ministrem zahraničí.

²⁰⁴ HIGHAM, Charles, c. d., s. 198-204.

²⁰⁵ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 257.

²⁰⁶ Nenavštívili pouze Berlín a Lipsko, ale i další významná velká německá města – Mnichov, Stuttgart, Drážďany, Norimberk a další. SEBBA, Anne, c. d., s. 216.

²⁰⁷ *Lidové noviny*, 19. 10. 1937.

²⁰⁸ SEBBA, Anne, c. d., s. 216.

²⁰⁹ HIGHAM, Charles, c. d., s. 204.

²¹⁰ *Lidové noviny* 16. 10. 1937.

²¹¹ FEARON, Peter, *Buckinghamský babylon, vzestup a pád rodu Windsorů*, Praha 1995, s. 152.

²¹² Například Národní listy, Moravská orlice, Lidové noviny, Našinec.

²¹³ V době, kdy byl velvyslancem v Londýně, s ním měla Wallis ještě jako manželka Ernesta Simpsona udržovat milostný poměr. Ribbentrop jí denně posílal kytici rudých karafiátů. HICHENS, Mark, c. d. s. 176.

také Hitlerův tlumočník Paul Schmidt. Následující den vévoda a vévodkyně odcestovali do Norimberka, kde pro ně Eduardův bratranec a starý přítel, vévoda Sasko-Koburský, připravil velkolepý večírek v *Grand Hotelu*.²¹⁴ Dne 22. října 1937 následovalo to nejdůležitější setkání – s Adolfem Hitlerem v jeho sídle na Berghofu u Berchtesgadenu.²¹⁵

V Hitlerových očích Eduard jako vévoda klesnul v politické významnosti, mnohem raději by ho hostil jako anglického krále.²¹⁶ Toto setkání bylo především z Hitlerovy strany spíše zdvořilostní, přesto mezi nimi proběhl důvěrný rozhovor mezi čtyřma očima.²¹⁷ Dozajista cítil, že vévoda je nakloněn Němcům i nacistům.²¹⁸ Wallis udělala na Hitlera bezpochyby dojem, neboť se vyjádřil, že by z ní byla jistě dobrá královna.²¹⁹ Tak jako při jiných setkáních dokázala na sebe upoutat pozornost, vždy bylo jasné, kdo je v manželství ten dominantnější. Vévodkyně plně ovládala umění dokonalého společenského vystupování a to do nejmenších detailů.²²⁰ Toto setkání Eduarda pronásledovalo a od té doby byl dlouho považován za příznivce nacistů.²²¹ Reputace obou manželů mohla být navždycky pošpiněna.

Nebyl to ovšem jen Adolf Hitler, se kterým se Eduard sešel. Vévodský pár pojilo přátelství s představitelem *British Union of Fascists* Oswaldem Mosleyem a jeho ženou Dianou, rozenou Mitfordovou.²²² Především Dianu a Wallis spojovalo hluboké přátelství.

²¹⁴ HIGHAM, Charles, c. d., s. 206.

²¹⁵ Ještě před setkáním s Hitlerem pobýval vévodský pár v Mnichově, kde se sešel s Rudolfem Hessem a poté se zvláštním vlakem Říšských drah vydal do Berchtesgadenu. *Našinec* 23. 10. 1937. Obrazová příloha č. 5.

²¹⁶ Albert Speer citoval Hitlerovo vyjádření: „Jsem si jist, že skrze něj mohlo být dosaženo trvalých přátelských vztahů. Kdyby zůstal, všechno by bylo jinak, jeho abdikace pro nás byla těžkou ztrátou.“ SPEER, Albert, *Inside the Third Reich*, New York 1970, s. 118.

²¹⁷ To byla dozajista nejkontroverznější část celé návštěvy. Hitlerovým cílem bylo vévodu přesvědčit, že to není nacistické Německo, ale komunistické Rusko, kdo je největší hrozbou pro světový mír. COTTOR CRAIG, Diana, c. d., 2011; 35:42-36:02.

²¹⁸ HIGHAM, CHARLES; *Wallis, secret lives of the Duchess of Windsor*; London 1988; str. 207-211.

²¹⁹ Hitlerův tlumočník Paul Schmidt na setkání vzpomínal takto: „Vévodkyně se vměšovala do hovoru jen příležitostně a s velkou zdrženlivostí, když přišla řeč na některé záležitosti ze sociální oblasti, které ženy obzvláště zajímají. Jak to odpovídalo dané příležitosti, byla oblečena velmi prostě, ale nesmírně vkusně a zapůsobila na Hitlera silným dojmem.“ Ani Adolf Hitler samotný se netajil přátelským vztahem k britskému exkráli a jeho choti. Eduarda považoval za sympatického muže, jehož prostřednictvím by mohlo dojít ke spolupráci Německa a Velké Británie. Eduard si cenil na Hitlerovi toho, že dostal Německo z krize a navíc ho vedl k hospodářskému rozkvětu. I vůdce udělal na Wallis veliký dojem: „Jeho tvář byla sinalá a pod knírkem měl rty sevřené v jakýsi strojený úšklebek. V těsné blízkosti z něj byla cítit velká vnitřní síla. Jeho paže byly dlouhé a hubené, měl prsty muzikanta. A opravdu neobyčejné na něm byly oči. Měl pronikavý, magnetický, ohnivý pohled.“ Adolf Hitler se netajil svým obdivem k britskému národu, se kterým se chtěl dohodnout a nepřál si vyhrotil situaci k „bratrovražednému“ konci. I v samotné Velké Británii existovalo mnoho jiných politiků, kteří podporovali mírovou politiku vůči Německu, například někdejší ministr zahraničí lord Halifax, pozdější premiér Anthony Eden, ale i mnoho lidí z řad šlechtických elit. GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 256-257.

²²⁰ Po celou dobu německé cesty byla Wallis oslovována jako Její královská Výsost a v novinách se o ní psalo jako o královské Výsosti, vévodkyni z Windsoru. SEBBA, Anne, c. d., s. 216.

²²¹ HART, David, READ, Nick, *Edward VIII The traitor king*, UK, 1996, 31.35-34:36.

²²² Diana Mosleyová (1910-2003), rozená Mitfordová, byla starší sestrou Unity Mitfordové. Unity patřila mezi blízký okruh přátel Adolfa Hitlera a měla být dokonce jeho milenkou. Diana se v roce 1936 stala manželkou Oswalda Mosleyho. Jejich svatba se konala v Německu a Adolf Hitler je pozval do svého

Vévoda později napsal: „Bylo v zájmu Velké Británie a celé Evropy Německo povzbudit v boji proti východu a navždy zničit komunismus. Pomyslel jsem si, že my, zbývající národy, můžeme jen vyčkávat, než si to nacisté s rudými vyřídí.“

Když Hitler obsadil Polsko, byl Eduard v šoku, „přiznávám, že jsem mu naletěl, věřil jsem mu, když tvrdil, že nechce bojovat proti Anglii“.²²³ Vévoda si sice v této době neodpustil několik mimořádně hloupých antisemitských poznámek, ovšem nebyl to jen on, kdo chlácholil agresora. Když Velká Británie vstoupila do války,²²⁴ zatelefonoval Eduard ihned do Londýna a nabídl se, že se lodí dopraví do Anglie. Prohlásil, že on i Wallis jsou okamžitě k dispozici králi. Vévoda předpokládal, že ho britská vláda pověří důležitým vojenským úřadem. Vévodkyně doufala, že by to mohla být příležitost k odstranění rozporů a návratu z vyhnanství.

Wallis a Eduard se poprvé po téměř třech letech vydali na cestu do Anglie. Nezůstali tam však dlouho, královská rodina nebyla ochotna Wallis přijmout za žádných okolností.²²⁵ Král Jiří VI. odmítl dát svému bratrovi v Anglii jakoukoliv politickou či vojenskou pozici. Místo toho jej poslal zpět do Francie jako generálmajora přiděleného k britské vojenské misi. Návrat z exilu tak trval pouhé dva týdny. Bez ohledu na ponížení, kterého se jí dostalo, se Wallis stala dobrovolnicí francouzského Červeného kříže. Převážela jídlo a balíčky četám na frontových liniích a své vlastní peníze použila na výstavbu kuchyní, kde se vařily polévky pro hladovějící občany Paříže.²²⁶

Britská vláda o ně nejevila zájem, ovšem v Německu tomu bylo jinak. Po válce byly objeveny dokumenty nasvědčující tomu, že německá tajná služba chtěla Eduarda zajmout a po případném dobytí Anglie jej dosadit na britský trůn. Podle všeho počítali s tím, že bývalý král má doma stále ještě podporu u části obyvatel a doufali, že se jim tak podaří rozdělit anglický národ na dva tábory.²²⁷

mnichovského bytu na slavnostní oběd. MELBO, Max, *Ženy nacistů – matčiny dcery, Proč ženy milují vrahy: Eva Hitlerová, Magda Goebbelsová, Karin a Emmy Göringová (Geli Raubalová, Leni Riefenstahlová, Unity Mitfordová, Hanna Reitschová, Gerda Bormannová, Lída Baarová)*, Pohořelice 2010, s. 89-90.

²²³ GIBBON, Johanna, c. d., 36:54-37:05.

²²⁴ V reakci na polské obsazení vyhlásily válku Německu 3. září 1939 Francie a Velká Británie. WASSON, Ellis, c. d., s. 309.

²²⁵ V roce 1938 navštívili v Paříži Eduarda a Wallis vévoda a vévodkyně z Gloucesteru. Noviny o tom mluvily jako o rodinném smíření, ale k tomu nedošlo. Manželé Gloucesterovi byli jen výjimkou. *Lidové noviny* 11. 12. 1938.

²²⁶ HART, David, READ, Nick, c. d., 48:22-52:02.

²²⁷ HART, David, READ, Nick, c. d., 54:20-1:05:00.

Winston Churchill²²⁸ však s něčím podobným počítal a tak byli vévoda a vévodkyně včas varováni, aby opustili Francii, do níž mezitím vpadla německá armáda. V době války nebylo jednoduché překročit hranice ani pro vévodu z Windsoru. Nakonec se jemu i jeho manželce podařilo prchnout přes jižní Francii do zatím bezpečného Španělska. V Madridu je vyšší společnost okamžitě přijala a stali se jejich hlavními tvářemi. Vévoda chtěl po Churchillovi dostatečně váženou funkci v rámci rozlehlé Britské říše. Psal mu dopisy, kde ho žádal, aby se mohl stát guvernérem Kanady, kterou si vybral proto, že se mu zde kdysi jako korunnímu princovi dostalo vřelého přijetí.²²⁹ Navíc v Albertě před lety koupil velký statek. Churchillovi se však podařilo vévodu dosadit pouze na post guvernéra Bahamských ostrovů, nejzazšího místa Britské říše. To bylo jediné místo, kde chtěla britská vláda bývalého krále vidět. Tam se také 1. srpna 1940 vydali na palubě lodi *Excalibur* z Lisabonu.²³⁰

V Nassau přišly vévodský pár přivítat tisíce lidí. Královská rodina doufala, že když jsou tak daleko, bude možné je tiše ignorovat. Navzdory vřelému přijetí se tu Wallis necítila dobře. Vrhla se do práce, navštěvovala nemocnice²³¹ a školy, pořádala společenská setkání a intenzivně se starala o blaho místních dětí.²³² Tento ostrovní exil nevyhovoval ani vévodovi, ani vévodkyni. Jediné pozitivum tohoto vyhnanství viděli v tom, že skýtalo ve válce bezpečí. Wallis ale na všem uměla najít něco pozitivního, i když ji jednotvárný život manželky guvernéra nudil, postarala se alespoň o to, aby vždy vypadala jako opravdová dáma. Na ostrov zvala zástupce amerických módních domů, aby pro ni přivázeli nejnovější modely.²³³

Nakonec vévodský pár strávil na Bahamách pět let. Pro vévodu to bylo dlouhé čekání na návrat do Evropy a vévodkyně přirovnala toto období poněkud přehnaně k Napoleonově vyhnanství na ostrově Svatá Helena.²³⁴ Toto období ale nebylo jen nečinným čekáním na ostrovech. Vévoda i vévodkyně mnohokrát navštívili USA, jak ze soukromých důvodů,²³⁵ tak také z politických. Proběhlo několik návštěv Bílého domu a setkání s prezidentským párem.²³⁶ Eduard a Walis také opakovaně navštívili své sídlo v kanadské Albertě, kde se na svém ranči vévoda pokoušel hledat ropu.²³⁷ Na svou funkci guvernéra Baham rezignoval v březnu

²²⁸ Winston Churchill byl ministerským předsedou v letech 1940-1945 a 1951-1955 za Konzervativní stranu. CLARKE, Peter, c. d., 193-199, 216.

²²⁹ MERRIS, V. A., c. d., s. 70-71.

²³⁰ SEBBA, Anne, c. d., s. 233.

²³¹ *The Star* 16. 6. 1943.

²³² *The Sunday Pictorial* 29. 12. 1940.

²³³ SEBBA, Anne, c. d., s. 234-239.

²³⁴ *The Sunday Dispatch* 18. 3. 1945.

²³⁵ *The Evening News* 26. 11. 1941.

²³⁶ *The Daily Telegraph* 29. 10. 1941.

²³⁷ *The Financial News* 4. 12. 1944.

1945.²³⁸ Po skončení války²³⁹ zamířil vévodský pár přes USA a Kanadu zpět do svého předválečného domova v Paříži.²⁴⁰

Město Paříž nechalo vévodský pár obývat dům na 4 route du Champ d' Entrainement na Neuilly-sur-Seine poblíž Bois de Boulogne pouze za symbolické nájemné. Francouzská vláda vévodu osvobodila od placení daně z příjmu a manželé měli možnost nakupovat zboží bez cla prostřednictvím britského velvyslanectví a vojenského komisaře.²⁴¹ Životní styl Windsorových v poválečné Francii vyvolával jisté pozdvižení. Z jejich sídla na Rue de la Faisanderie se i v pozdních nočních hodinách ozývala hlasitá hudba.²⁴² Navíc tu byl i nesmířlivý tisk. Především mnoho levicově orientovaných novinářů nemohlo vévodovi a vévodkyni zapomenout jejich sympatie k hitlerovskému Německu. Nepříjemné pařížské prostředí přimělo vévodský pár dokonce uvažovat o tom, že by se přestěhoval někam jinam.²⁴³ Nakonec ale zůstali v route du Champ d' Entrainement. Eduard překvapil svou ženu velkorysým darem k jejím narozeninám. Koupil dům na venkově Moulin de la Tuilerie neboli „Mlýn“ v Gif -sur-Yvette, kde se brzy stali sousedy svých blízkých přátel Oswalda a Diany Mosleyových.²⁴⁴

V listopadu roku 1947 se konala svatba vévodovy neteře princezny Alžběty, budoucí královny Alžběty II., a Philipa Mountbattena.²⁴⁵ Bohužel vévoda a vévodkyně z Windsoru nebyli mezi pozvanými hosty.²⁴⁶ Odcizení Windsorové žili v Paříži a v Londýně nebyli mimo pravidelné krátké návštěvy vítání. Ačkoliv se vyhnanství mohlo zdát kruté, Jiří VI. a královna Alžběta s jejich poradci neviděli jinou možnost. Kdyby žili král i bývalý král v jedné zemi, vznikly by dva konkurenční dvory.²⁴⁷

²³⁸ *The Evening News* 30. 4. 1945.

²³⁹ Válka v Evropě oficiálně skončila 8. května 1945, když vstoupila v platnost kapitulace německé armády. V Asii válka pokračovala, Japonsko nakonec oznámilo 15. srpna kapitulaci, ale oficiálně byla podepsána až 2. září 1945.

²⁴⁰ *The Evening Standard* 30. 4. 1945.

²⁴¹ BRADFORD, Sarah, *King George VI*, London 1989, s. 198.

²⁴² Z Nassou se do svého pařížského sídla vrátili 3. května roku 1945. SEBBA, Anne, c. d., s. 253.

²⁴³ DONALDSON, Frances, c. d., s. 392-394.

²⁴⁴ SEBBA, Anne, c. d., s. 264.

²⁴⁵ ROBERTS, Jane, c. d., s. 106-107.

²⁴⁶ Přítomna byla Philipova matka, ale jeho tři sestry s německými manžely nikdo nepozval. Tři Philipovy starší sestry (čtvrtá Cecile zemřela roku 1937) se provdaly za německé důstojníky. Manžel Margarity Gittfried, princ Hohenlohe-langenburský, byl velitelem sboru, Theodořin muž Berthold, markhrabě Bádenský, se účastnil německého útoku proti Francii, kde utrpěl vážná zranění v kulometné palbě a Sophiin manžel Christopher Hessenský velel rozvědce Hermana Göringa, zlověstné výzvědné organizaci, a byl důstojníkem SS. Christopherův bratr Filip byl Göringovým blízkým spolupracovníkem a zmocněncem samotného Hitlera, který mu udělil čestnou hodnost generála SA. Později byl obviněn jako mnoho jiných válečných zločinců. PETROPOULOS, Jonathan, *Royals and the Reich: the princess von Hessen in Nazi Germany*, New York 2006, s. 363.

²⁴⁷ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 52.

V roce 1952 zemřel vévodův bratr král Jiří VI.²⁴⁸ Královská rodina pozvala vévodu z Windsoru na pohřeb, vévodkyně pozvána nebyla.²⁴⁹ Královna Alžběta nyní známa jako královna matka byla přesvědčena, že na smrti jejího manžela měla podíl Wallis – protože Jiří VI. musel převzít břímě po Eduardově abdikaci. Královská rodina Eduardovu manželku stále ještě neakceptovala, i když s nástupem mladé královny vévoda a vévodkyně věřili, že konečně dojde k rodinnému smíru.²⁵⁰ Oba zřejmě doufali, že s nástupem nové královny by se mohla situace změnit v jejich prospěch. Nestalo se tak a oni dospěli k názoru, že pokud bude naživu Alžběta, královna matka, a královna Mary, asi ke změně nedojde. Ještě na palubě *RMS Queen Mary*, na které vévoda plul do Southamptonu, uspořádal tiskovou konferenci a pak znovu na anglickém břehu. Ještě před královým pohřbem Eduard navštívil svou matku královnu Mary v jejím sídle v Marlborough House, kde také po celou dobu své návštěvy Anglie pobýval.²⁵¹ Na odpolední čaj přišla nová královna a královna matka, bohužel atmosféra byla opět chladná. Vévoda nebyl ani pozván na večeři do Buckinghamského paláce, kde byli přítomni významní hosté – řecký král a kníže Ernst August z Hannoveru. Eduard šel spolu s matkou a sestrou Mary, královskou princeznou, do Westminsterského opatství poklonit se svému bratrovi.²⁵²

Ještě než došlo ke korunovaci nové královny 24. března 1953, zemřela královna Mary ve spánku ve věku pětadesátilet. Ve Westminsterském sále se jí dostalo všech patřičných poct, poté následoval pohřeb v kapli svatého Jiří ve Windsoru. Obřadu se účastnil pouze její syn vévoda z Windsoru, vévodkyně pozvána nebyla.²⁵³ Eduard nebyl pozván na tryznu ani na korunovaci nové královny, která souhlasila s Winstonem Churchillem, že by bylo „velice nehodné zvat krále, který abdikoval“. Zatrpklý vévoda napsal manželce: „Ta moje familie je ale namyšlená banda.“²⁵⁴ Bývalý král tak mohl sledovat korunovaci nové královny pouze v televizi,²⁵⁵ byl jedním z mnoha milionů televizních diváků.²⁵⁶ Mnohem závažnější problém

²⁴⁸ PARKER, John, c. d., s. 23.

²⁴⁹ Edward prohlásil: „Cesta, na kterou dnes nastupuji na lodi *Queen Mary*, je velmi smutná, o to smutnější, že ji musím podstoupit sám. Vévodkyně zde zůstává a bude čekat na můj návrat.“ GIBBON, Johanna, c. d., 43:54-44:17.

²⁵⁰ Jako desetiletá se Alžběta II. krátce neformálně setkala s Wallis, toto bylo jejich první oficiální setkání. SPOTO, Donald, c. d., s. 350.

²⁵¹ Královská rodina nikdy plně nepřijala vévodkyni. Královna Mary ji odmítla oficiálně přijmout a zachovala si i svůj vztek na Eduarda za jeho rozhodnutí uzavřít sňatek s paní Simpsonovou – „Vzdát se všeho kvůli ní.“ BRADFORD, Sarah, *King George VI.*, London 1989, s. 182.

²⁵² Tělo mrtvého krále zde bylo vystaveno od 11. února 1952, kdy bylo převezeno ze Sandringhamu. PARKER, John, c. d., s. 33.

²⁵³ Na pohřeb královny Mary jel vévoda sám. V den pohřbu vévodkyně kempovala se svým homosexuálním kamarádem – někteří ho považovali za jejího milence – Jimmym Donahuem, dědicem obchodního domu Woolworth. PARKER, John, c. d., s. 45.

²⁵⁴ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 83.

²⁵⁵ V módním dvouřadém šedém obleku s proužkem se vévoda z Windsoru zúčastnil „televizního oběda“, který pro sto přátel uspořádala bohatá Američanka Margaret Biddleová. Do jedné místnosti před řady pozlacených křesel dala umístit tři televizory. Vévoda seděl uprostřed první řady a celý přenos zhlédl „bez

představovalo to, zda obřad přenášet v televizi nebo ne. Královna a její poradci byli proti, ale nakonec podlehl tlaku veřejnosti a s přenosem souhlasili. Televizní přenos sledovalo přes dvacet milionů Britů, tedy více než polovina dospělé populace. Nakonec i to královně pomohlo navázat se svými poddanými ještě užší vztah.²⁵⁷

Eduard sám abdikoval ještě před vlastní korunovací (to bylo důležité: slovy jednoho královnina přítele „nebyl pomazaný, takže se nestal skutečně králem“) a korunovací naposledy viděl v roce 1911 jako šestnáctileté kníže velšské a syn nového krále Jiřího V.²⁵⁸ Vévoda byl požádán, aby napsal články o obřadu pro *The Sunday Express* a *The Home Companion*, poté vydal ještě krátkou knihu *The Crown and the People 1902-1953*.²⁵⁹

Eduard a Wallis byli královskou rodinnou opomíjeni i na zcela rodinných oslavách. Nebyli pozváni ani svatbu princezny Margaret a Antony Armstrong-Jonese v roce 1960, ani vévody z Kentu v roce 1961 a jeho sestry Alexandry v roce 1963. Nejen že nepozvali vévodský pár na tato shromáždění královského klanu, při svatbě princezny Alexandry vévodkyni zcela ignorovali ve speciálním suvenýrovém programu, kde v rodokmenu nevěsty byli uvedeni všichni příbuzní i s manželkami, jedinou výjimku tvořil bývalý král, vévoda z Windsoru.²⁶⁰

S přibývajícím věkem se začal zhoršovat také vévodův zdravotní stav. V prosinci 1964 mu byla v Houstonu provedena operace výdutě břišní aorty,²⁶¹ v roce 1965 musel podstoupit oční operaci na londýnské klinice kvůli odloučené sítnici v levém oku.²⁶² Eduarda v nemocnici navštívila královna Alžběta II., vévodova sestra královská princezna Mary a vévodova švagrová princezna Marina, vévodkyně z Kentu, princezna Alexandra z Kentu a manželé Mountbattenovi.²⁶³ Vévodu doprovázela v Londýně samozřejmě jeho manželka.

známek závidí či zloby.“ Na konci korunovace se protáhl, zapálil si cigaretu a s klidem pronesl: „Byl to moc povedený obřad. Vždycky je dojemný, ale teď tím spíš, že korunovali ženu.“ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 89.

²⁵⁶ Korunovace královny Alžběty II. byla první, která kdy byla vysílána v televizi, tato událost byla také natočena v barvě, odděleně od černobílého televizního vysílání BBC. Odhadem až třicet šest milionů diváků v celé Británii sledovalo korunovací živě. Počet majitelů televizorů se zdvojnásobil. Vysílání sledovala i třetina Američanů – asi padesát pět ze sto šedesáti milionů obyvatel – ať v den korunovace, kdy rozhlasový komentář na obrazovkách doplnily jen fotografie, nebo nazítří, kdy běžel záznam televizního přenosu. BRADFORD, SARAH, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996; str. 186-188.

²⁵⁷ ERICKSON, Carolly, *Lilibet*, Praha 2005, s. 160-189.

²⁵⁸ Nejstarší z královniných příbuzných, jednaosmdesátiletá princezna Marie Louise, vnučka královny Viktorie vydržela na obřadu celou dobu, ale byla prý neklidná a zlobila se na svou dvorní dámu, která jí při vchodu do katedrály přišlápla vlečku. ERICKSON, Carolly, c. d., s. 123.

²⁵⁹ ZIEGLER, Philip, *King Edward VIII, The official biography*, New York 1991, s. 539-540.

²⁶⁰ PARKER, John, c. d., s. 128.

²⁶¹ DONALDSON, Frances, c. d., s. 404.

²⁶² HIGHAM, Charles, c. d., s. 358.

²⁶³ Princezna Mary bratra navštívila jen deset dní před svou smrtí. Vévoda a vévodkyně z Windsoru se zúčastnili jen zádušní mše ve Westminsterském opatství. DONALDSON, Frances, c. d., s. 404.

Královna Alžběta II. se tak při Eduardově návštěvě setkala také s ní, ačkoliv si vyměnily několik zdvořilostních frází, nebyl to začátek rodinného usmíření. Královna by dnes jistě svůj postoj k nemilované tetě přehodnotila, její vlastní potomci jí v průběhu let připravili dost vlastních skandálů. Bohužel ten, který způsobila Wallis a strýc Eduard na přelomu let 1936/37, byl pouze prvním v řadě.

Život vévodského páru se vrátil do „běžných“ kolejí. Pořádali honosné večírky, kde bohatě hostili své početné přátele z těch nejvyšších společenských kruhů, mimo jiné také celou řadu umělců, mezi kterými byla i Marlene Dietrichová.²⁶⁴ Podzim života trávil bývalý král Anglie střídavě mezi Paříží, Azurovým pobřežím, New Yorkem a Palm Beach.²⁶⁵ Zatímco vévodkyně se i v pokročilém věku²⁶⁶ bavila popíjením šampaňského a konverzací o nejnovějších klepech na večírcích, Eduard už hledal více soukromí. Na sklonku života začali oba manželé psát své paměti.²⁶⁷ Společně vystoupili v roce 1956 na americké televizní stanici CBS v pořadu Edward Murrowa *Person to Person* a v roce 1970 v padesátiminutovém interview pro stanici BBC.²⁶⁸ Mnohokrát byli také čestnými hosty v Bílém domě.²⁶⁹

Možnost narovnání vztahů s královskou rodinou se naskytla v roce 1967 při příležitosti odhalení plakety královny Mary v Londýně u příležitosti jejích nedožitých stých narozenin. Tentokrát byla oficiálně pozvána také vévodkyně z Windsoru.²⁷⁰ Alžběta, královna matka, zpočátku odmítla svou účast právě kvůli Wallis, ale nakonec se nechala obměkčit. Setkání obou švagrových proběhlo však v napjaté atmosféře, podaly si pouze ruce, i když protokol vyžadoval, aby se vévodkyně královně matce uklonila. Celé setkání působilo nenuceně, ovšem jakákoliv srdečnost mezi příbuznými chyběla.

Poslední královský obřad, kterého se vévoda z Windsoru zúčastnil, byl pohřeb Mariny, vévodkyně z Kentu, v roce 1968.²⁷¹ Odmítl pozvání Alžběty II., aby se zúčastnil investitury prince z Walesu v roce 1969, odpověděl, že princ Charles by tam jistě nechtěl prastrýce v jeho věku.²⁷² Eduardův zdravotní stav se nadále zhoršoval, od roku 1971 začal ztrácet zrak a lékaři

²⁶⁴ GRÖßING; SIGRID, Maria, c. d., s. 227.

²⁶⁵ HIGHAM, Charles, c. d., s. 348-358.

²⁶⁶ Obrazová příloha č. 6.

²⁶⁷ Eduardovy paměti *Příběh krále (A King's Story)* vyšly v roce 1951 v USA a údajně mu vynesly zisk milion dolarů. Vévoda napsal ještě nepříliš známou knihu *Rodinné album (A Family Album)* o módě a zvycích královské rodiny po celý jeho život – od doby královny Viktorie přes vládu jeho dědečka a otce až k jeho vlastní.

²⁶⁸ Když se Wallis reportér zeptal na její plány do budoucna, odpověděla: „Chci, aby byl můj manžel šťastný. To je mé největší přání.“ GIBBON, Johanna, c. d., 45:25-47:30.

²⁶⁹ V roce 1955 za Dwighta Eisenhowera a v r. 1970 za Richarda Nixona. *The Times-News* 6. 4. 1970.

²⁷⁰ Jejich jména byla odstraněna ze seznamu čestných a královských hostů, který druhý den vydal Buckinghamský palác. HART, David, READ, Nick, c. d., 1:35:30-1:36:21.

²⁷¹ HIGHAM, Charles, c. d., s. 359.

²⁷² ZIEGLER, Philip, c. d., s. 555.

mu diagnostikovali neoperovatelný zhoubný nádor hrdla, navíc ve stejném roce prodělal také infarkt.

Na jaře roku 1972 se královna chystala na oficiální návštěvu Francie a informovala ministerstvo zahraničí, že hodlá svého strýce navštívit.²⁷³ Bylo to jejich poslední setkání. Královna navštívila vévodu a vévodkyni spolu s princem Philipem a princem Charlesem 18. května odpoledne v jejich pařížském sídle. Vévodkyně jim v přijímacím pokoji nabídla čaj a poté zavedla královnu do pokoje jejího strýce. Starý vévoda se snažil být dvorný a s velikými obtížemi vstal z kolečkového křesla, poklonil se neteři a políbil ji na obě tváře, ačkoliv měl v žíle kapačku.²⁷⁴ Zhubl na třicet devět kilo, ale jako věčný švihák si neodpustil elegantní modré sako. Mluvili spolu asi čtvrt hodiny, a když královna odcházela, uviděl vévodův lékař Jean Thin v jejích očích slzy.

Eduard, vévoda z Windsoru zemřel 28. května 1972 v Paříži měsíc před svými osmasedmdesátými narozeninami.²⁷⁵ Jeho ostatky byly převezeny do Velké Británie, a jakožto bývalý král měl nárok na královský pohřeb. Wallis svého manžela doprovázela na jeho poslední cestě a byla pozvána, aby pobyla v Buckinghamském paláci, avšak musela přijít zadním vchodem. Vévodova rakev byla na několik dní uložena v kapli svatého Jiří ve Windsoru.²⁷⁶

Pohřeb proběhl 5. června za účasti královny, královny matky, vévodkyně z Windsoru²⁷⁷ a dalších členů královské rodiny.²⁷⁸ Vévodkyně byla zmatená, nemohla uvěřit tomu, co se stalo. Rakev byla uložena v královském pohřebišti za královským mauzoleem královny Viktorie a prince Alberta v Frogmore.²⁷⁹

Wallis při smutečním obědě seděla mezi princem Philipem a lordem Mountbattenem. S tím, jak neustále cítila napětí ve vztazích s královskou rodinou, jim řekla: „Nebojte se, já se sem nevrátím.“ Poté odcestovala zpět do Paříže, obávala se ale, že pařížská radnice po

²⁷³ V důvěrném sdělení britský velvyslanec ve Francii sir Christopher Soames vysvětlil, jak moc na vévodově zdravotním stavu závisejí anglo-francouzské vztahy: „Kdyby vévoda z Windsoru zemřel 12., 13. nebo 14. května, případně ráno 15., než královna odjede do Paříže, musela by být návštěva zrušena... Zdůrazňuji, že Pompidouu přinejmenším této části návštěvy připisuje nejvyšší význam, a obávám se, že její zrušení, ač pochopitelné, by si jistě špatně vyložil.“ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 216-17.

²⁷⁴ DONALDSON, Frances, c. d., s. 407.

²⁷⁵ Eduard se narodil 23. června 1894. MERRIS, V. A., c. d., s. 7.

²⁷⁶ Constingency plans for death of the duchess of Windsor. F CO 51/524; *in*: The national archives London-Kew.

²⁷⁷ Obrazová příloha č. 7.

²⁷⁸ DONALDSON, Frances, c. d., s. 408-409.

²⁷⁹ V roce 1968 projevil vévoda přání být i s vévodkyní pohřben na rodinném hřbitově ve Frogmore ve Windsorském parku a požádal královnu, aby jeho vdově, přežije-li ho, vyplácela skromnou rentu. Královna mu obojí velkoryse přislíbila. Vévoda a vévodkyně dříve plánovali pohřeb na zakoupeném pozemku na hřbitově Zelená Hora v Baltimoru, kde byl pohřben otec vévodkyně. GIBBON, Johanna, c. d., 49:15-50:20.

vévodově smrti vypoví jejich smlouvu na užívání domu v route du Champ d' Entrainement. Nestalo se tak, Wallis se ovšem rozhodla prodat jejich sídlo „Mlýn“. Po vévodovi zdědila více jak tři miliony liber a náležela jí také renta od královny, kterou již dříve vyjednal Eduard pro případ své smrti.²⁸⁰

Wallis se po manželově smrti stáhla do ústraní jejich domu v Paříži, kde dožila svůj život obklopena několika blízkými přáteli.²⁸¹ Vztahy s královskou rodinou se nikdy neurovnaly. Byly tu velké problémy ohledně soukromých dopisů a dokumentů vévody, které chtěla královská rodina za každou cenu zpět.²⁸² Lord Mountbatten přijel do Paříže, aby si odvezl co nejvíce osobních věcí vévody z Windsoru, jednalo se především o uniformy a vyznamenání. Kvůli odporu vévodkyně se mu však nepodařilo odvést jeho osobní dopisy. Wallis popsala setkání s Mountbattenem své přítelkyni Alině, hraběnce z Romanones: „Bylo to hrozné, chtěl po mně, abych okamžitě sepsala závět, v níž bych odkázalo všechno Davidově rodině a leccos i Mountbattenovi. Už si dokonce připravil i text, kdo z nich má co dostat. Bránila jsem se, jak jsem mohla. Koneckonců, i já se chci zachovat fér. Co má dostat královská rodina, ať dostane.“²⁸³

V roce 1972 musela vévodkyně podstoupit operaci zlomeného kyčle a později se podrobila závažné operaci žaludku,²⁸⁴ ze které se již nezotavila.²⁸⁵ Naposledy navštívila Velkou Británii v roce 1973, tehdy přijala pozvání královny na čaj do Windsoru a navštívila hrob svého muže, kam položila květiny.²⁸⁶ Stáhla se úplně do soukromí svého pařížského sídla, od roku 1980 ji vidělo jen pár lidí, čtrnáct let žila osamělá, zmatená a upoutaná na lůžko, její skutečný zdravotní stav zůstal veřejnosti utajen.²⁸⁷

Wallis, vévodkyně z Windsoru, zemřela krátce po svých devadesátých narozeninách 24. dubna 1986 v Paříži. Královna Alžběta II. poslala do Francie své soukromé letadlo, aby dopravilo ostatky vévodkyně z Windsoru do Velké Británie.²⁸⁸ Wallis byla pohřbena vedle svého manžela ve Frogmore. Jejího pohřbu se zúčastnilo sto sedmdesát pět lidí, mezi

²⁸⁰ SEBBA, Anne, c. d., s. 272-274.

²⁸¹ Byly to především přítelkyně z doby, kdy si vzala vévodu, Diana Mosleyová, Linda Montimerová, Grace Dudleyová, Alina, komtesa z Romannes. SEBBA, Anne, c. d., s. 273.

²⁸² Wallis nějakou dobu zvažovala, že by některé své šperky věnovala princovi Charlesovi v naději, že by je mohla nosit jeho budoucí manželka, nakonec pod tlakem situace, kterou vyvolal lord Mountbatten ohledně vévodových dokumentů, své rozhodnutí změnila. SEBBA, Anne, c. d., s. 274.

²⁸³ SPOTO, Donald, c. d., s. 360.

²⁸⁴ Operaci žaludku podstoupila již v minulosti. *The Daily telegraph* 20. 9. 1941.

²⁸⁵ SEBBA, Anne, c. d., s. 275.

²⁸⁶ SEBBA, Anne, c. d., s. 274.

²⁸⁷ GIBBON, Johanna, c. d., 50:20-51:00.

²⁸⁸ Detaily převozu ostatků a pohřbu byly dohodnuty již v minulosti. *Contingency plans for death of the duchess of Windsor*; F CO 51/524; in: The national archives London-Kew.

pozvanými hosty byli jak členové královské rodiny, tak její přátelé.²⁸⁹ Jedna z účastnic, vévodkyně z Marlborough, napsala: „Podívala jsem se na květiny. Bylo to tragické. Všechny byly od módních návrhářů a klenotníků, Dior, Van Cleef, Alexandr.²⁹⁰ Tito lidé byli její život.“²⁹¹ Její rakev nese nápis Wallis, vévodkyně z Windsoru.²⁹²

Po smrti Wallis byla její pozůstalost podle jejího přání rozprodána, šperky²⁹³ byly vydraženy v aukční síni Sotheby's a jejich výtěžek byl věnován Institutu Louise Pasteura v Paříži na výzkum AIDS.²⁹⁴ Bývalý pařížský dům vévodského páru zakoupil Mohamed Al Fayed.²⁹⁵

²⁸⁹ Diana Mosleyová; Alina, hraběnka z Romanones; princezna Anne-Marie von Bismarck; Lady Grace Dudleyová; vévoda a vévodkyně z Malborough. HIGHAM, Charles, c. d., s. 380.

²⁹⁰ Paul Johnson ve své knize *Brief Lives* napsal: „Pařížští krejčí ji milovali. Vášnivě se totiž zajímala o haute couture a její tělo bylo pro návrháře dokonalým objektem, na němž se mohli jak se patří vyřádit. Balenciaga si jí nesmírně vážil. Když zemřel Dior, byla při zádušní mši před zbytek kongregace vysunuta dvě klekátka. Jedno bylo určeno pro Jeana Cocteau, druhé pro vévodkyni z Windsoru.“ JOHNSON, Paul, *Brief lives*, Chatham 2010, s. 161.

²⁹¹ SEBBA, Anne, c. d., s. 277.

²⁹² Rakev jejího manžela nese nápis: HRH Edward, Duke of Windsor.

²⁹³ O prodeji šperků vévodkyně z Windsoru pojednává také dokument BBC THOMAS, Elaine, *The uncrowned jewels*, UK, 1987.

²⁹⁴ Aukce vynesla více jak padesát milionů dolarů. HIGHAM, Charles, c. d., s. 383.

²⁹⁵ Právě do tohoto domu odvezl Al Fayedův syn Dodi princeznu Diana v noci, kdy oba zemřeli v pařížském tunelu.

<http://www.independent.co.uk/travel/europe/in-walliss-footsteps-the-holiday-home-by-royal-appointment-1926878.html> (staženo 23. 11.2014).

Druhá kapitola

Královské rozvody

V dnešní době je rozvod běžná soukromá záležitost, ovšem není tomu tak v britské královské rodině, kde svou roli hraje *Zákon o královských sňatcích*²⁹⁶ a také postavení monarchy jakožto ochránce víry. Od času Jindřicha VIII.²⁹⁷ nedošlo v nejužším kruhu britské královské rodiny k rozvodu až do poloviny minulého století.

Jistě by se dalo namítnout, že se jedná o pokrytectví, přihlédneme-li k aférám, rozvodům a nemanželským potomkům synů Jiřího II.²⁹⁸ Složitá situace se vyskytla i v případě Jiřího IV.,²⁹⁹ ten se oženil dvakrát, ale jeho sňatek s Marií Fitzherbertovou byl prohlášen za neplatný. Se svou chotí Karolínou žil sice dvacet pět let odloučeně, nicméně k rozvodu nikdy nedošlo. Veřejným tajemstvím byly také zálety Eduarda VII.³⁰⁰ Za precedens se nepovažuje ani rozvod vnučky královny Viktorie-Marie Louisy von Schleswig-Holstein³⁰¹ a knížete Ariberta z Anhaltu, jelikož v tomto případě se nejednalo o britský, nýbrž německý rozvod.

I přesto, že všechny tyto aféry vyvolaly u obyčejného obyvatelstva pohoršení a mnoho ostatních členů královské rodiny je odsoudilo, žádná z nich neskončila rozvodem. Samozřejmě takovéto aféry se nevyhnuly královské rodině ani v průběhu 20. století, ovšem tehdy už to v mnoha případech rozvodem skončilo.

2. 1. Hrabě George Harewood a Patricie Tuckwellová

²⁹⁶ *Royal Marriges Act* z roku 1772, tento zákon předepisoval podmínky, za nichž mohou členové královské rodiny uzavírat sňatky, které budou platné a nebudou snižovat váženost královského rodu. Členové královské rodiny museli mít povolení panovníka. V roce 2015 došlo ke změnám, kdy povolení panovníka je vyžadováno pouze u prvních šesti členů v pořadí nástupnictví. Příloha č. 1.

²⁹⁷ Jindřich VIII. zrušil své manželství s Kateřinou Aragonskou, aby se mohl oženit s Annou Boleynovou. V konečném důsledku to vedlo k roztržce s římskokatolickou církví. Parlament pod nátlakem krále musel schválit změny a učinit z panovníka také hlavu církve.

²⁹⁸ Jiří II. (1683-1760) vládl v letech 1727-1760. WASSON, Ellis, c. d., s. 70-77.

²⁹⁹ Kvůli špatnému zdravotnímu stavu krále Jiřího III. (1738-1820) vládl budoucí Jiří IV. (1762-1830) od roku 1811 jako princ regent. Od roku 1820 do roku 1830 je králem. MAUROIS, André, *Dějiny Anglie*, Praha 1993, s. 370.

³⁰⁰ Eduard VII. (1841-1910) vládl v letech 1901-1910. MAUROIS, André, *Edward VII. a jeho doba*, Praha 1934, s. 31.

³⁰¹ Marie Louisa (1819-1856) byla dcerou princezny Heleny a prince Christiana Schleswig-Holstein. HIBBERT, Christopher, *Queen Victoria, a personal history*, London 2000, s. 401-406.

Tato manželská aféra pochází z roku 1967 a zasloužil se o ní královnin bratranec George Lascelles, sedmý hrabě z Harewoodu,³⁰² který byl zažalován kvůli rozvodu. Mělo tak skončit jeho sedmnáctileté manželství s Marion Steinovou, hraběnkou z Harewoodu.³⁰³ Hrabě se totiž rozhodl, že legalizuje svůj vztah se svou milenkou Patricií Tuckwellovou,³⁰⁴ která mu již v roce 1964 porodila nemanželského syna Marka.

Hrabě Harewood se s Patricií poprvé setkal v Miláně v roce 1959 a jejich přátelství záhy přerostlo v milenecký vztah. George chtěl být své lásce co nejbližší – přestěhoval Patricii do domu nedaleko svého londýnského sídla na Orme Square ve čtvrti Bayswater.³⁰⁵ Byl si vědom toho, že skutečnost, že se z poměru narodilo dítě, by se brzy dostala na veřejnost, a proto byl nucen s celou situací seznámit svou sestřenicí královnu Alžbětu II. Jak to v takové situaci bývá časté, královna se mezi hrabětem a hraběnkou z Harewoodu snažila najít smířlivé východisko z této situace, které by co nejméně poškodilo obraz královské rodiny v očích veřejnosti. Apelovala na oba manžele především již zmiňovaným argumentem, že v užším kruhu rodiny nedošlo k rozvodu od dob Jindřicha VIII., ale ani tento historický fakt nezapůsobil. Hraběnka se cítila velice uražena manželovou nevěrou, ale až do roku 1967, kdy se dozvěděla o manželově nemanželském synovi, odmítala několik let rozvod. Přestože si byla vědoma, že královské rodině to ušetří veliký šrám na její pověsti, manželský smír se zdál v nedohlednu.³⁰⁶

Poté, co královna zjistila, že situace nemá jiné východisko než rozvod, stála před jiným problémem: Zda má povolit hraběti nový sňatek.³⁰⁷ Rozvod se nakonec rozhodla povolit. Nyní zbývalo podstoupit jednání ohledně formalit, s kterými královně pomáhal premiér Harold Wilson³⁰⁸ a jeho blízký přítel advokát Arnold Goodman.³⁰⁹ Nejdůležitější bylo omezit nežádoucí zájem tisku na minimum.³¹⁰ Bohužel tento plán nevyšel a zvědavým novinářům neunikl začátek rozvodového stání v lednu roku 1967.³¹¹

³⁰² Starší syn královské princezny Mary, jediné dcery krále Jiřího V. HAMILTON, Allan, *The Royal Handbook*, London 1985, s. 50-51.

³⁰³ *The London Gazette* 29. 7. 1949.

³⁰⁴ Patricie Elizabeth Tuckwellová (*1926) se narodila v Austrálii. Živila se jako modelka a houslistka v Sydneyském symfonickém orchestru. Mezi léty 1948 a 1957 byla provdána za Athola Shmitha, se kterým má syna Michaela. PIMLOTT, Ben, *The Queen, a biography of Elizabeth II.*, London 1996, s. 372-373.

³⁰⁵ PARKER, John, c. d., s. 154.

³⁰⁶ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 404.

³⁰⁷ Podle zákona o královských sňatcích *Royal MARRIAGES Act* z roku 1772 by mohla odmítnout, hrabě Harewood by pak musel rok počkat, potom zpravit Státní radu o svém záměru a provést jej. PARKER, John, c. d., s. 154.

³⁰⁸ Harold Wilson (1916-1995) byl ministerským předsedou v letech 1964-1970 a 1974-1976 za Labour Party. DONALDSON, Francis, *The british council, the first fifty years*, London, 1984, s. 230.

³⁰⁹ Roku 1965 povýšen doživotně do šlechtického stavu.

³¹⁰ Je důležité připomenout, že hrabě Harewood byl v té době v následnické linii na britský trůn až na sedmáctém místě narozdíl od případu princezny Margaret, která byla v době svého vztahu s Peterem

Královna, ač chtěla mít v tomto „příběhu“ co nejmenší roli, nechtěně se stala jednou z jeho hlavních postav. Jak vyžaduje onen *Zákon o královských sňatcích*, musel lord Harewood požádat královnu o povolení k sňatku s Patricií Tuckwellovou.³¹² Královna povolení udělila a to díky tomu, že „vláda doporučila královně, aby dala svůj souhlas“.³¹³ Panovnice si tak mohla zachovat ústavnost svého postavení a učinit zadost církevním požadavkům. Na druhou stranu se také mohla zachovat velkoryse ke svému bratranci.³¹⁴ Podmínkou bylo, že se obřad bude konat mimo území Anglie – zmiňovaný *Zákon o královských sňatcích* nařizuje, že členové královské rodiny nesmějí uzavřít civilní sňatek na území Anglie.³¹⁵ Cizoložství a nový sňatek lorda Harewooda měly okamžité následky. I když nehrál žádnou aktivní roli v rámci královské rodiny, byl jejím členem a nyní se stal vyvrhelem v královských kruzích po mnoho let.³¹⁶

Výsledkem této aféry bylo, že se vytvořil precedens pro případ, že by se člen královské rodiny chtěl rozvést a opětovně uzavřít sňatek s jinou osobou. Došlo také k určité neutralizaci opomíjení vévodkyně z Windsoru z královského rodinného kruhu. Na druhou stranu tisk nemlčel, Peregrine Worsthorne v *The Sunday Telegraphu* napsal: „V této svobodomyšlné společnosti lze stěží rozvod člena královské rodiny považovat za ohrožení bezpečnosti trůnu...“³¹⁷ Veřejnost se nad tímto prohlášením pohoršovala a list byl nucen přiznat, že autor přecenil rozsah svobodomyšlné části společnosti. Nicméně společnost si musela začít klást otázku, zda je správné, aby na jedné straně požadovala na členech královské rodiny dodržování morálních zásad, které na druhou stranu nebyla ochotna sama dodržovat. Rozvod byl v té době vcelku běžnou záležitostí, ovšem nikoliv ve vyšších kruzích.

Towsendem třetí v nástupnictví. Navíc se psal rok 1967 a veřejnost nahlížela na rozvody a opětovné uzavření sňatku jinak než tomu bylo dříve. SPOTO, Donald, c. d., s. 347.

³¹¹ Harewood se snažil vše vysvětlit svým prohlášením, které podal prostřednictvím svých advokátů. „Žádosti lady Harewoodové o rozvod z důvodu nevěry jejího manžela se slečnou Patricií Tuckwellovou... nebude lord Harewood oponovat a on i slečna Tuckwellová se chtějí vzít, pokud a až budou podle zákona volní. Lord Harewood žije odloučeně od své manželky ve svém domě v St John's Wood už šestnáct měsíců. Tam se narodil v červenci 1964 slečně Tuckwellové syn, jehož je lord Harewood otcem.“ PARKER, John, c. d., s. 156.

³¹² *The Montreal Gazette* 7. 4. 1964.

³¹³ SPOTO, Donald, c. d., s. 347.

³¹⁴ *The London Gazette* 28. 7. 1967.

³¹⁵ Obřad proběhl v New Canaan ve státě Connecticut v USA.

³¹⁶ Nebyl pozván na pohřeb vévody z Windsoru v roce 1972, ani svatbu princezny Anny v roce 1973. Zlepšení vztahů s rodinou přišlo v roce 1974, kdy se zúčastnil pohřbu vévody z Gloucesteru a v roce 1977 on a lady Harewoodová byli pozváni na večeři na počest stříbrného jubilea královny Alžběty II. Tam byla také nová hraběnka z Harewoodu oficiálně představena královně. *The Telegraph* 11. 7. 2011.

³¹⁷ PARKER, John, c. d., s. 156.

Rozvod Harewoodových jakoby odstartoval vlnu dalších rozvodů v královské rodině. V následujících desetiletích se rozvody a opětovná manželství členů královské rodiny staly běžnou záležitostí.³¹⁸

2. Jeho královská Výsost Princ Michael z Kentu a Marie Christina von Reibnitz

Další královnin bratranec princ Michael z Kentu³¹⁹ se v roce 1978 rozhodl uzavřít sňatek s baronkou Marií Christinu von Reibnitz. Na tom by jistě nebylo nic špatného, kdyby budoucí nevěsta nebyla římská katolička a ještě ke všemu již jednou rozvedená.³²⁰ Toto rozhodnutí přišlo v nejhorší možnou dobu, protože vzrůstalo nábožensky motivované násilí v katolickém Severním Irsku, a navíc se tiskem opět nesla debata o zastaralosti britských zákonů namířených proti katolíkům.³²¹

Osoba prince Michaela jakoby stála v pozadí královské rodiny. V roce 1977 mu bylo třicet pět let a na svém kontě neměl žádný skandál. Bydlel sice v královském apartmá v Kensingtonském paláci, ale nepobíral žádnou rentu z Civil List. S širokou rodinou udržoval velmi dobré vztahy, především s lordem Mountbattenem a princem Philipem, princem Williamem z Gloucesteru a princem Charlesem. Byl také oblíbencem královny Alžběty II. Již zmiňovaný princ William z Gloucesteru seznámil prince Michaela s baronkou Marií Christinou.³²² Když barončin manžel Thomas Troubridge odjel na dlouhou pracovní cestu do USA a Bahrajnu, z jeho osamělé ženy a prince Michaela se stali milenci.

³¹⁸ Karel Kyncl se na tímto problémem pozastavil o pár let později. „Podle některých pramenů se v Británii rozvádí až šedesát nebo sedmdesát procent manželství. I když přijmeme nejmírnější výpočty, podle nichž se rozvádí jenom každé čtvrté manželství, zjistíme, že nejužší královská rodina do této statistiky významně přispěla. Ztroskotala manželství královniny sestry princezny Margaret, její dcery princezny Anny a synů Charlese a Andrewa.“ KYNCL, Karel, *Dvoji domov Karla Kyncla*, Praha 1999, s. 83.

³¹⁹ Princ Michael (*1942) byl synem princezny Mariny Řecké a prince George, vévody z Kentu, bratra krále Jiřího VI. a Eduarda, vévody z Windsoru. Vévoda z Kentu zemřel krátce po narození svého nejmladšího syna při letecké havárii v roce 1942. HAMILTON, Allan, c. d., s. 49.

³²⁰ Mezi léty 1971 a 1973 byla provdána za Thomase Troubridge, mladšího bratra šestého baroneta z Plymouthu.

³²¹ V Severním Irsku se začal zhoršovat situace. Vzniklo zde hnutí za občanská práva ve jménu římskokatolické menšiny. Do Belfastu a Londonderry byla vyslána armáda, docházelo k bombovým útokům v anglických městech organizovaným IRA. Na konci sedmdesátých let byla situace v Severním Irsku stále horší. Stormontské shromáždění bylo v roce 1972 zrušeno ve prospěch přímé vlády Westminsteru. Útoky Ira probíhaly souběžně s agresivní protipapežsky orientovanou demagogií reverenda Iana Paisleyho. Docházelo ke střetům na hranicích.

MORGAN, Kenneth, kolektiv, c. d., s. 504-507.

³²² William z Gloucesteru (1941-1972) byl nejstarším synem vévody a vévodkyně z Gloucesteru. Byl nejlepším přítelem Thomase Troubridge, prvního manžela Marie Christiny. William se do Marie Christiny zamiloval, ale zahynul v roce 1972 při leteckém neštěstí. FEARON, Peter, c. d., s. 266.

Nepředpokládalo se, že by se jednalo o něco víc než další mileneckou eskapádu člena královské rodiny, která by neměla mít větších následků. Jak moc se všichni mylili se záhy ukázalo. Zamilovaný pár se rozhodl uzavřít sňatek. Michael se svěřil příteli lordu Mountbattenovi a ten mu přislíbil pomoc. Královna o bratrancově vztahu také dobře věděla a byla si vědoma, že pokud své sestře princezně Margaret povolí rozvod, nebude moci bránit bratranci v jeho sňatku. Královna projednávala celou záležitost s premiérem Jamesem Callaghanem³²³ a lord Mountbatten využil svých dobrých styků ve vatikánských diplomatických kruzích,³²⁴ aby vyjednal anulování sňatku Marie Christiny a Thomase Troubridge.³²⁵

Britská vláda byla se sňatkem svolná, ovšem měla dvě podmínky. Princ Michael si mohl ponechat všechny své dědičné tituly a hodnosti, avšak musel se vzdát nároků na trůn.³²⁶ Druhá podmínka, jak se brzy ukázalo, byla mnohem problematičtější. Marie Christina měla přestoupit k anglikánské církvi a vychovávat své děti v protestantské víře. Tuto podmínku si stanovil Dr. Donald Coggan, tou dobou arcibiskup cartenburský,³²⁷ Marie Christina to odmítla akceptovat. Nakonec byl nalezen kompromis – baronka souhlasila s tím, že děti bude vychovávat v protestantské víře, ale sama zůstane katoličkou.³²⁸

Bohužel zde ještě pořád byla jiná překážka – stejně jako u lorda Harewooda a Patricie Tuckwellové nemohl sňatek proběhnout na anglické půdě. Svatební obřad byl naplánován na 30. června 1978, baronka si vybrala jeden ze starobylých chrámů ve Vídni, v rodišti své matky. Jako by však nebylo už dost překážek k sňatku, osmačtyřicet hodin před obřadem se Vatikán rozhodl sňatek nepovolit – nesouhlasil s dohodou o náboženské výchově potomků. Vatikánští představitelé sice netrvali na přestupu prince Michaela na katolickou víru, ale jeho potomci měli být v této víře vychovávaní. Princ a baronka nakonec uzavřeli pouze civilní sňatek a celá tato eskapáda znovu posílila protikatolické nálady. Zákaz sňatku ze strany papežské stolice znovu poukázal na fakt, že katolická církev na věřících vyžaduje, aby nadřazovali oddanost víře před oddaností Koruně.³²⁹

³²³ James Callaghan (1912-2005) byl ministerským předsedou v letech 1976-1979 za Labour Party. LOOK, Chris, STEVENSON, John, c. d., s. 347.

³²⁴ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 409.

³²⁵ Jako důvod bylo uvedeno tvrzení, že Thomas Troubridge odmítá mít se svou manželkou děti.

³²⁶ *Act of Settlement*, neboli zákon o nástupnictví z roku 1701. Tento zákon stanovil nástupnictví na anglický trůn a stejně tak i na trůny všech podřízených zemí. Doplnoval již dříve přijatý *Bill of Rights* z roku 1689. Vylučoval z nástupnictví katolíky a ty členy královské rodiny, kteří s katolíkem uzavřeli sňatek.

³²⁷ Arcibiskup z Cartenbury odmítal jinak sňatek ve Velké Británii sankcionovat a členové vládnoucího rodu nesmějí uzavírat civilní sňatky na území Anglie.

³²⁸ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 409-410.

³²⁹ Právě tyto náboženské předsudky se staly jedním s hlavních příčin konfliktu v Severním Irsku.

Arcibiskup z Canterbury manželskému páru požehnal o čtyři měsíce později při soukromém obřadu a papež v roce 1983 manželům udělil svolení ke katolickému obřadu, který proběhl ve Westminsterském opatství.³³⁰ Podobně jako u vévodkyně z Windsoru nastal i zde problém s královským titulem. Baronce na rozdíl od Wallis Simpsonové neodmítli udělit titul HRH, jelikož ale nebyla princeznou rodem, nesměla užívat titul HRH princezna Marie Christina z Kentu, nýbrž ženský ekvivalent titulu svého muže HRH princezna Michael z Kentu. Z manželství se narodili dva potomci – lord Frederick Windsor (*1979) a lady Gabriella Windsor (*1981).³³¹

Jak rostla poptávka po skandálech členů královské rodiny, rostla i snaha tisku přinést co nejsensačnější zprávy. Právě princezna z Kentu se stala jednou z hlavních aktérek skandálu v roce 1985, kdy *The Daily Mirror* otiskl podrobnosti o minulosti princeznina otce Barona von Reibnitz.³³² Ten byl členem NSDAP³³³ a SS,³³⁴ měl titul *Sturmbannführera* a podílel se na napadení Polska v roce 1939. Po spiknutí proti Adolfu Hitlerovi³³⁵ muselo v roce 1944 řady SS opustit mnoho šlechticů, baron von Reibnitz odešel s odůvodněním, že je věřící katolík. Po válce utekla celá baronova rodina do americké okupační zóny. Poté, co byla SS prohlášena za zločineckou organizaci, emigroval baron do Mosambiku. Jeho manželka s roční dcerou ho odmítla následovat - manželství bylo v 50. letech rozvedeno. Před Marií Christinou její matka otcovu nacistickou minulost tajila. Dcera otce v Mosambiku několikrát navštívila, přestože s matkou trvale žila v Austrálii. Po dosažení dospělosti se rozhodla odejít do Anglie, kde plně využila svého evropského titulu, aby si zajistila vstup do londýnské vyšší společnosti.

Uveřejnění tohoto článku v *The Daily Mirror* bylo velkým šokem pro Marii Christinu, nyní princeznu z Kentu. Prohlásila, že o otcově minulosti neměla ani tušení. Později pod tlakem Buckinghamského paláce vydala oficiální prohlášení, kde připustila pravdivost článku,

³³⁰ HAMILTON, Allan, c. d., s. 49.

³³¹ Oba potomci jsou považováni za členy anglikánské církve a jsou v nástupnické linii na britský trůn a to na čtyřicátém šestém respektive čtyřicátém osmém místě.

³³² Günther von Reibnitz (1894-1983) byl od roku 1930 členem NSDAP a od roku 1933 SS. V roce 1941 se oženil s Marií Annou, hraběnkou Szápáry de Muraszombath, Széchysziget et Szapár. Z tohoto manželství se narodila jediná dcera Marie Christina (*1945). O zrušení svého předchozího manželství neinformoval nadřízené v SS, a protože SS neinformoval ani o záměru uzavřít sňatek během římskokatolického obřadu, bylo jeho jednání považováno za zradu. Navíc on i jeho manželka byli praktikující katolíci. V roce 1944 byl vyloučen z NSDAP i SS. http://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCnther_von_Reibnitz (staženo 2. 3. 2015).

³³³ NSDAP – Národně socialistická německá dělnická strana (*Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*).

³³⁴ SS (*Schutzstaffel*) původně osobní stráž.

³³⁵ Akce provedená 20. července 1944. Hnutí odporu se snažilo odvrátit katastrofu, do které Adolf Hitler Německo vedl. Několik atentátů v minulosti se nezdařilo. Hlavním atentátníkem byl v tomto případě Claus Schenk von Stauffenberg, ten měl také po Hitlerově smrti spustit akci *Valkýra* a zahájit státní převrat. Velitelé wehrmachtu měli obsadit velitelství a zbavit SS moci. Akce se nezdařila. MÜLLER, Helmut, KRIEGER, Karl Fridrich, VOLLRATH, Hanna, *Dějiny Německa*, Praha 1995, s. 306-307.

ovšem zdůrazňovala, že o otcově minulosti nic nevěděla.³³⁶ Opravdu je možné, že princezna z Kentu neměla ani ponětí o jeho činnosti za války. Nedá se ovšem věřit tomu, že by Buckinghamský palác také nic netušil a článek by pro něj byl překvapením. Když už bylo jasné, že se Marie Christina stane členkou královské rodiny, tajné služby jistě provedly šetření její minulosti a královna tak musela o baronově minulosti vědět. Bulvární tisk začal ihned spekulovat, zda se palác snažil tyto informace před veřejností utajit. To se dnes již asi nedozvíme, ale jistě s tím nechtěl mít nic společného. Ani sestry prince Philipa, které byly provdány za členy NSDAP, nebyly na jeho svatbu s královnou v roce 1947 pozvány.³³⁷ Tak, či onak článek královskou rodinu ve veřejném mínění opět pošpinil a připomněl některé nechtěné německé příbuzné. Královna se k celé situaci veřejně vyjádřit nemohla, ale princezna z Kentu ve snaze vše napravit tak učinila, v televizním interview se rozplakala – veřejnost mohla být dojata, královská rodina nikoliv.³³⁸

Marie Christina si ovšem z tohoto skandálu, který sama nevyvolala, nevzala žádné ponaučení. V dalších letech se nechvalně proslavila pod přezdívkou „rent a Kent“, kdy si za svá veřejná vystoupení účtovala údajně až šest tisíc dolarů.³³⁹ Později se princezna soustředila především na psaní knih³⁴⁰, které ovšem kritikové označili za plagiáty. Nechvalně se na její pověsti také podepsala aféra s americkým miliardářem Wardem Huntem, nicméně její manželství s princem Michaelem trvá dodnes.

2. 3. Její královská Výsost princezna Margaret a Antony Armstrong-Jones

Rozvod královniny sestry byl prvním od doby Jindřicha VIII., který proběhl v samém „srdci“ královské rodiny.³⁴¹ V případě princezny Margaret se musíme vrátit ještě do doby, než si vzala Antony Armstrong-Jonese. Margaret se chtěla poprvé vdávat již v roce 1952, ovšem ženichem měl být muž, kterého neschvalovala královská rodina, církev ani vláda. Navíc celá

³³⁶ Matka Marie Christiny žijící v Austrálii pravdivost článku potvrdila.

³³⁷ PETROPOULOS, Jonathan, c. d., s. 363.

³³⁸ Královská rodina striktně odmítá veřejné emocionální projevy, jak se později ukáže na případu princezny Diány.

³³⁹ Jak již bylo zmíněno, její muž nepobíral žádné peníze z Civil List, princezna si tímto způsobem zřejmě chtěla finančně přilepšit. Královna jí nařídila s touto činností okamžitě přestat. SHAHRAD, Cyrus, *Tajemství královské rodiny*, Praha 2009, s. 112-113.

³⁴⁰ *Crowned in far country: Portrait of eight royal brides (1986); Cupid and the King: five royal paramours (1991); The serpent and the moon: two rivals for the love of a renaissance king (2004); The queen of four kingdoms (2013); Agnès Sorel: mistress of beauty (2014)* <http://www.princessmichael.org.uk/books/> (staženo 20. 11. 2014).

³⁴¹ Nepočítáme-li královniny bratrance.

situace kolem zamýšleného sňatku vyvolala vzpomínky na nešťastný rok 1936. Princeznu vyvolený byl totiž rozvedený³⁴² o šestnáct let starší Peter Townsend, královský štolba a hrdina bitvy o Británii.³⁴³

Townsend pracoval ve službách královské rodiny již řadu let. V roce 1947 doprovázel královský pár i s princeznami na cestě po Africe. Neustále byl v blízkosti mladé princezny Margaret, která se do něj zpočátku jen platonicky zamilovala. Po smrti krále Jiřího VI. se Townsend stal správcem domácnosti královny matky. S Margaret, která žila s matkou, byl tak nadále v úzkém kontaktu. Nakonec došlo k tomu, že jí vyznal své city a ona mu je opětovala. Doufali, že by mohli najít pochopení pro svou lásku, a tak se svěřili královské rodině. Královna Alžběta II. zpočátku nebyla proti zamýšlenému sňatku, chtěla své sestře zajistit štěstí. Královna matka a princ Philip byli ale proti a nesouhlas projevíli také další vlivní dvořané.³⁴⁴

Celý skandál „vypukl“ v době, kdy se chystala královnina korunovace. Dvůr požádal zamilovaný pár, aby zatím se zveřejněním svého vztahu vyčkal. V korunovační den se všudypřítomným fotografům podařilo zachytit princeznu Margaret při důvěrném rozhovoru s Peterem Townsendem. Na tom by však nebylo až tolik zlého, kdyby princezna v téměř neznatelném gestu nesundala smítko z Townsendovy uniformy. Americké noviny ihned otiskly zprávu o nové královské romanci. Britský tisk byl ale nějakou dobu shovívavý a přinášel zprávy jen o korunovaci. Informace se nakonec dostala na veřejnost 14. června 1953.³⁴⁵

Margaret pro svůj sňatek podle *Zákona o královských sňatcích* potřebovala povolení panovnice,³⁴⁶ problém byl ale v tom, že Townsend byl rozvedený. Anglikánská církev nepovoluje uzavřít sňatek rozvedeným. Královna by tak k povolení sňatku potřebovala souhlas vlády, aby mohla obejít náboženská omezení. Premiér Winston Churchill³⁴⁷ zpočátku princezně lásku přál, ale poučil se z doby krize v roce 1936, kdy se postavil za krále

³⁴² Townsendova bývalá žena si v roce 1952 vzala Johna de Laszlo, syna Philipa de Laszlo autora královnina portrétu. BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 201.

³⁴³ Bitva o Británii (10. července 1940-31. října 1940) bylo střetnutí mezi britskou RAF (*Royal Air Force*) a německou Luftwaffe. Německo se snažilo Velkou Británii co nejvíce oslabit, aby mohlo provést invazi. Během této doby docházelo k rozsáhlému bombardování britských měst, včetně Londýna. MORGAN, Kenneth, kolektiv, c. d., s. 487.

³⁴⁴ Mezi odpůrce patřil především Allan Lascelles osobní tajemník Alžběty II. v letech 1942-1953. CATHCART, Helen, *Princess Margaret*, London 1974, s. 109-111.

³⁴⁵ Tuto zprávu otiskl jako první *The Daily Mail*. BROWN, Tina, *The Diana chronici*, London 2007, s. 86-87.

³⁴⁶ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 202.

³⁴⁷ Winston Churchill byl ministerským předsedou v letech 1940-1945 a 1951-1955 za Konzervativní stranu. LOOK, Chris, STEVENSON, John, c. d., s. 351-352.

Eduarda VIII., a nyní řekl, že vláda sňatek princezny a Townsenda neschválí.³⁴⁸ Navíc další problém byl v tom, že Margaret byla třetí v následnictví na trůn a byla princeznou regentkou. To znamenalo, že pokud by královna zemřela nebo nemohla vykonávat svůj úřad, Margaret by až do plnoletosti prince Charlese musela vládnout jako regentka. Princ Philip tento titul neměl. Během doby, kdy se čekalo, jak se princezna rozhodne – zda si Townsenda vezme či ne, v listopadu 1953 parlament schválil zákon, podle kterého se princ Philip stal regentem.³⁴⁹

Margaret bylo právě dvacet tři let. Viděla východisko v tom, co jí řekla královna. Že musejí počkat, až jí bude dvacet pět let, a pak se mohou vzít bez královnina povolení. Princezně však neřekli, že i tak bude muset mít povolení Parlamentu Spojeného království i parlamentů všech držav Koruny. Aby neztratila svůj královský titul, rozhodla se počkat. Rodina čekala, že vztah se během doby čekání vyčerpá a pro jistotu Townsenda mezitím poslali do Belgie.³⁵⁰

Noviny neustále psaly o zamilované princezně, která si dobu čekání krátila večírky a nevázanou zábavou. Těsně před princezninými pětadvacátými narozeninami³⁵¹ vydal *The Daily Mirror*³⁵² zvláštní přílohu, která obsahovala hlasovací lístky pro veřejnost – zda je pro či proti Margaretině sňatku. Veřejnost vyjádřila většinový souhlas se sňatkem, bohužel palác, církve ani vláda se tímto nenechali ovlivnit. Titulní strana *The Daily Mailu* hlásala: „Margaret, rozhodni se“.³⁵³

Princezna se až nyní dozvěděla, že pokud se provdá bez souhlasu Tajné rady, přijde o všechny královské výsady. Může zapomenout na výplatu z Civil List a bude vyloučena z královské rodiny. Musí podepsat oficiální *Prohlášení o abdikaci*, v němž se musí vzdát nároků na trůn a členství ve Státní radě, navíc by se svatební obřad nemohl konat v Anglii. Princezna doufala v podporu nového premiéra Anthony Edena.³⁵⁴ Myslela si, že by ji mohl podpořit. Sám byl rozvedený a znovu ženatý, navíc v jeho vládě byli dva rozvedení členové.³⁵⁵ Nestalo se tak, Eden zaujal odmítavé stanovisko stejně jako jeho předchůdce. Noviny nyní obrátily o sto osmdesát stupňů. *The Times*³⁵⁶ napsal, že princezna, pokud se vdá,

³⁴⁸ LONGFORD, Elizabeth, *The royal house of Windsor*, Londýn 1974, s. 232.

³⁴⁹ SPOTO, Donald, c. d., s. 317.

³⁵⁰ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 219.

³⁵¹ Ty připadaly na 21. srpna 1955.

³⁵² *The Daily Mirror* 13. 7. 1955.

³⁵³ *The Daily Mail* 19. 8. 1955.

³⁵⁴ Anthony Eden (1897-1977) byl ministerským předsedou v letech 1955-1957 za Konzervativní stranu. Nahradił Winstona Churchilla poté, co ze zdravotních důvodů odstoupil. Churchill si Edena za svého nástupce sám vybral. CLARKE, Peter, c. d., 246.

³⁵⁵ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 208.

³⁵⁶ *The Times* 24. 10. 1955.

by měla „žít výlučně soukromým životem“. Margaret nakonec 31. října 1955 vydala oficiální prohlášení, že si Petera Townsenda vzít nehodlá.

Princezna ještě nějakou dobu truchlila za ztracenou láskou, ovšem brzy se vrátila ke svému dřívějšímu životu. Opět se bavila a navštěvovala nejrůznější večírky. Při jednom takovém večírku v roce 1958 pořádaném lady Elizabeth Cavendishovou se seznámila s Antony Armstrong-Jonesem. Tento bohém a šprýmař se vůbec nenechal znervóznit tím, že jeho společnicí je sestra královny. Choval se k ní naprosto bezprostředně, nenuceně, přátelsky, a to se princezně líbilo.³⁵⁷ Doprovázel ji na baletní představení a jazzové večírky, a tak se nikdo nedivil, když v lednu 1960 oznámili své zasnoubení.³⁵⁸

Velkolepá svatba proběhla 6. května 1960 ve Westminsterském opatství. Veřejnost uvítala tento sňatek s tím, že princezna konečně šla za hlasem svého srdce. Antony pod tlakem manželky a paláce přijal v roce 1961 titul hrabě ze Snowdonu.³⁵⁹

Bulvár neustále psal o divokém manželství Snowdonových, kritizoval je za jejich nákladný život a časté večírky.³⁶⁰ Námětem klepů byly také neustálé manželské hádky, přesto se jim narodily dvě děti: David (*1961) a Sarah (*1964). Počátkem roku 1970 však manželé oznámili, že se rozcházejí. Palác ihned dodal obligátní větu, že rozvod se nechystá a princezna bude nadále vykonávat své závazky vůči Koruně.

Margaret mezitím udržovala vztah s několika muži, mimo jiné s kmotrem své dcery Anthony Bartonem, Robinem Douglas-Homem (synovcem Aleca Douglas-Homea).³⁶¹ Mezi její údajné milence patřil také Mick Jagger a Peter Sellers.³⁶²

V září 1973 představil Colin Tennant Margaret o sedmnáct let mladšího Roddyho Llewellyna, se kterým začala princezna udržovat milostný poměr. Společně dokonce strávili dovolenou na ostrově Mustique,³⁶³ což samozřejmě neuniklo bulvárnímu tisku. Stejně tak jako to, když princezna navštívila Roddyho na farmě ve Wiltshiru, kde byla komuna hippies z vyšší společnosti a strávila tam s nimi noc.³⁶⁴

³⁵⁷ PARKER, John, c. d., s. 110-111.

³⁵⁸ „Královna Alžběta, královna matka, s velkým potěšením oznamuje zasnoubení své milované dcery princezny Margaret a pana Antony Armstrong-Jonese, syna pana R. O. L. Armstrong-Jonese, Q. C. a hraběnky z Rosse. Sňatek schválila královna.“ *The London Gazette* 18. 3. 1960.

³⁵⁹ CATHCART, HELEN; *Princess Margaret*; London 1974; s. 166.

³⁶⁰ PIMLOTT, Ben, c. d., s. 436.

³⁶¹ Alec Douglas Home (1903-1995) byl ministerským předsedou v letech 1963-1964 za Konzervativní stranu. BLACK, Jeremy, c. d., s. 279-280.

³⁶² ARRONSON, Theo, *Princess Margaret, A biography*, London 1997, s. 133-139.

³⁶³ Tento ostrov koupil v roce 1952 Colin Tennat, přítel princezny Margaret. Rozdělil ho na parcely a pak je prodával. Jednu věnoval také Margaret jako svatební dar. Ta své sídlo pojmenovala *Les jolies eaux-velles vody*. HAMILTON, Allan, c. d., s. 38-39.

³⁶⁴ ARRONSON, Theo, c. d., s. 147-153.

Snowdonovi veřejně oznámili, že jejich manželství je nenávratně poškozené a chystá se rozvod. Využili novely zákona, která umožňovala manželství po vypršení lhůty dvou let, kdy žili odděleně, rozvést. Dne 11. července 1978 bylo jejich manželství ukončeno a obě děti dostala do péče Margaret.³⁶⁵

Margaret dostala pro případ sňatku s Roddym od královny ultimátum. Sňatek by musel proběhnout v zahraničí, musela by se vzdát příjmů z Civil List a nějaký čas žít mimo Velkou Británii. Bylo to podobné ultimátum jako v případě Townsenda, buď láska, nebo královský život. Margaret řekla, že „toto přátelství není předeheurou manželství“.³⁶⁶ Vztah s Roddym zakrátko skončil.³⁶⁷ Krom již zmíněných bratřanců byla Margaret prvním rozvedeným členem užší královské rodiny. Možná nevědomky tak vydláždila cestu pro další královské rozvody.

³⁶⁵ HAMILTON, Allan, c. d., s. 38-39.

³⁶⁶ PARKER, John, c. d., s. 225.

³⁶⁷ Roddy si v roce 1981 vzal Tatianu Soskinovou. Princezna Margaret se přátelila s oběma. BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 408.

Třetí kapitola

„Annus horribilis“ – rok 1992 v životě královské rodiny

3. 1. Jeho královská Výsost princ Charles, princ z Walesu³⁶⁸

Nejstarší syn královny Alžběty II. a prince Philipa, vévody z Edinburghu,³⁶⁹ se narodil 14. listopadu 1948 v Buckinghamském paláci.³⁷⁰ Byl také prvním vnoučetem krále Jiřího VI. a královny Alžběty.³⁷¹ Pokřtěn byl 15. prosince 1948 v Hudebním salónku Buckinghamského paláce jako Charles Philip Arthur George,³⁷² jeho kmotry se stali král Jiří VI., norský král Haakon VII., královna Mary, princezna Margaret, princ Jiří Řecký a Dánský, Victorie, markýza z Milford Haven, lady Patricia Brabourne a ctihodný David Bowes-Lyon.³⁷³

Jako syn dcery panovníka by neměl malý Charles nárok na titul princ a přídomek HRH, proto by užíval druhého titulu svého otce – hrabě z Merioneth. Král Jiří VI. ale krátce před jeho narozením vydal nařízení, že všechny děti jeho starší dcery a vévody z Edinburghu budou užívat titulu princ či princezna a přídomek HRH.³⁷⁴ Když bylo princovi Charlesovi osm měsíců, mladá rodina se přestěhovala do Clarence House.

Alžběta a Philip nebyli úplně příkladnými rodiči. Své děti velice milovali, snažili se, aby vedli co možná nejnornější život, nicméně nedalo se uniknout tomu, kým byli. Stejně jako jiní rodiče z anglické vyšší třídy nechávali péči o své děti na chůvách a guvernankách. O malého prince se staraly chůvy Helena Lightbodyová a Mabel Andersonová. S matkou se viděl ráno v devět hodin, když ho chůvy přivedly „se ukázat“ a pak odpoledne při čaji, případně při koupání. Alžběta svého syna milovala, ale měla mnoho povinností. Princezna se

³⁶⁸ *His Royal Highness Prince Charles Philip Arthur George, Princ of Wales, Royal Knight Companion of the Most Noble Order of the Garter, Extra Knight of the Most Ancient and Most Noble Order of the Thistle, Grand Master and Principal Knight Grand Cross of the Most Honourable Order of the Bath, Member of the Order of Merit, Knight of the Order of Australia, Companion of the Queen's Service Order, Member of Her Majesty's Most Honourable Privy Council, Aide-de-Camp, Earl of Chester, Duke of Cornwall, Duke of Rothesay, Earl of Carrick, Baron of Renfrew, Lord of the Isles and Prince and Great Steward of Scotland.* <http://www.princeofwales.gov.uk/the-prince-of-wales/titles-and-heraldry/titles> (staženo 13. 1. 2015). Obrazová příloha č. 8.

³⁶⁹ Ještě před sňatkem s Alžbětou udělil král Jiří VI. Philipovi titul vévoda z Edinburghu, hrabě z Merioneth a baron z Greenwich, udělil mu také přídomek HRH. Princem Velké Británie a Severního Irska ho jmenovala Alžběta II. 22. února 1957. ROBERTS, Jane, c. d., s. 106-107.

³⁷⁰ BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004, s. 30-31.

³⁷¹ Střílely se oslavné salvy z děl, z fontán tryskala modře obarvená voda, lidé nosili v knoflíkové dírci modré rozetky a z vývěsních štítů domů vlály modré stuhy. ERICKSON, Carolly, c. d., s. 103.

³⁷² Jméno Charles odkazuje ke skotským Stuartovcům, Philip je po otci a Arthur a George jsou často užívaná jména potomků královny Victorie. HAMILTON, Allan, c. d., s. 24-25.

³⁷³ Norský král byl při obřadu zastoupen hrabětem z Athlone, prince Jiřího zastupoval vévoda z Edinburghu. ROYAL COLLECTION TRUST, *The royal baby book, a souvenir album*, London 2013, s. 96-97.

³⁷⁴ Jednalo se o *Letters patent* opatřeného velkou pečeti Říše z 22. října 1948. Podle jiného nařízení, které vydal král Jiří V. 17. července 1917, by se titul princ/princezna a přídomek HRH nevztahoval na děti princezny Alžběty. Tento titul byl totiž omezen pouze pro děti panovníka. <http://www.princeofwales.gov.uk/the-prince-of-wales/titles-and-heraldry/titles> (staženo 17. 1. 2015).

po synově narození svěřila přítelkyni „Pořád nemůžu uvěřit, že je opravdu můj, ale to se asi novopečeným rodičům stává. A rodiče právě tohoto klučíka snad samou pýchou puknou. No, není to nádherné, že se z jeho příchodu raduje tolik lidí a nejen my?“³⁷⁵

Vztah Charlese a jeho otce byl velice problematický. Vévoda si jako dítě nevytvořil vztah ke svému otci a tak postrádal cit ke svému synovi. Sám neměl příliš šťastné dětství, ze svého syna se snažil vychovat tvrdého muže a nebral přitom na zřetel synovu jemnou povahu. Philip byl stále častěji na moři – v roce 1949 sloužil na *HMS Chequers*, později na *HMS Magpie* a se svou jednotkou odplul do Středomoří. Alžběta za svým manželem jezdila na dlouhé návštěvy a dítě nechávala v Anglii.

V roce 1950 se narodila Charlesova mladší sestra princezna Anne.³⁷⁶ Vztah vévody a jeho dvou nejstarších dětí popsal reverend Michael Mann, děkan z Windsoru: „Myslím, že je velká škoda, že niterná přitažlivost, která spojuje Philipa a jeho další dítě, princeznu Annu, ve vztahu se starším synem zcela chybí.“³⁷⁷

Zdravotní stav krále Jiřího VI. se mezitím neustále zhoršoval.³⁷⁸ Jeho starší dcera musela přebírat stále více královských povinností, a tak nechávala děti častěji v péči své matky. Na podzim roku 1951 odjela Alžběta a Philip místo královny a krále na cestu po USA a Kanadě. Svě třetí narozeniny tak malý princ oslavil se svými prarodiči v Buckinghamském paláci.³⁷⁹

Když byli princovi rodiče na další zahraniční cestě, tentokrát v africké Keni, král Jiří VI. 6. února 1952 zemřel. Novou panovnicí se stala Charlesova matka Alžběta. S jejím nástupem na trůn získal malý princ titul vévody z Cornwallu a vévoda z Rothesay, hraběte z Carricku, barona z Renfrew.³⁸⁰

Jako čtyřletý se Charles zúčastnil korunovace své matky, seděl v královské galerii spolu se svou mladší sestrou, babičkou a tetou Margaret.³⁸¹ Rodina se po korunovaci přestěhovala do Buckinghamského paláce a léto trávila ve skotském Balmoralu.³⁸²

³⁷⁵ ERICKSON, Carolly, c. d., s. 103.

³⁷⁶ Princezna Anna se narodila 15. srpna 1950. Později se narodili ještě dva mladší bratři – princ Andrew (19. února 1960) a princ Edward (10. března 1964). BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004, s. 215, 312.

³⁷⁷ SPOTO, Donald, c. d., s. 134.

³⁷⁸ Králi museli odejmout kvůli nádoru levou plíci v roce 1951.

³⁷⁹ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 163.

³⁸⁰ Následovaly ještě tituly *Lord of the Isles a Prince and Great Steward of Scotland*. (*Duke of Cornwall, Duke of Rothesay, Earl of Carrick, Baron of Renfrew, Lord of the Isles and Prince and Great Steward of Scotland*) BRANDRETH, Gyles, *Charles and Camilly, Portrait of a love affair*, London 2005, s. 127.

³⁸¹ Po korunovaci odjeli do Windsoru. DE GIUTAUT, Caroline, *Queen's coronation 1953, the official souvenir album*, London 2013, s. 26-27.

³⁸² Na prázdninách v Balmoralu a Sandringhamu se prohloubila Charlesova láska k venkovu a přírodě. ROBERTS, Jane, *Queen Elizabeth II., a diamond jubilee souvenir album*, London 2011, s. 38-43.

Ve věku pěti let mu byla přidělena guvernantka Catherine Peeblesová a začal chodit do školy. Neměl soukromé učitele jako předešní následníci trůnu.³⁸³ Nejdříve navštěvoval neinternátní školu Hill House School v londýnské čtvrti Knightsbridge.³⁸⁴ Poté od roku 1957 následovala internátní škola Cheam Preparatory School v hrabství Surrey. O tom, že malý princ byl neustále také ve hledáčku fotografů a novinářů svědčí i to, že o něm za první semestr na Cheamu trávající osmdesát osm dní vyšlo skoro sedmdesát článků. V devíti letech ho královna jmenovala čekatelem na post prince z Walesu.³⁸⁵ Od roku 1962 navštěvoval princ Gordonstoun School.³⁸⁶ Tuto školu prosadil princ Philip, sám totiž patřil mezi její první studenty. Královna příliš nesouhlasila, byla pro spíše klasičtější Eton, který se zaměřoval na umění, ke kterému Charles velmi tíhl.³⁸⁷

Na Gordonstounu panovala velice přísná pravidla a dospívající Charles zde byl velice nešťastný a osamělý. Někteří spolužáci ho šikanovali, jiní ho ignorovali, aby nebyli za podlézavce.³⁸⁸ Při pobytu ve Skotsku trávil hodně času v Birkhallu u své babičky. Velice blízký vztah měl také s lordem Mountbattenem – strýčkem Dickiem. V roce 1966 byl z Gordonstounu uvolněn, aby mohl plnit své povinnosti k Britskému společenství národů a strávil dva semestry na Geelong Grammar School v australském Timbertopu.³⁸⁹

Princ Charles po ukončení střední školy³⁹⁰ pokračoval ve studiu na univerzitě a nikoliv výcvikem u ozbrojených sil. Na podzim 1967 přišel na Trinity College v Cambridge, kde

³⁸³ Předtím se v Buckinghamském paláci učil konverzaci, vedení času, hudebnímu nadání, úklonám apod. Navíc každé úterý docházela do paláce slečna Marguerite Vacanti, která malého prince spolu s dalším dvanácti dětmi učila tančit. DAVIS, Reginald, *The prince of Wales*, London 1978, s. 16.

³⁸⁴ V Hill House studovalo sto dětí střední třídy a podnikatelů, žádný šlechtic. Platilo se školné sto dva liber měsíčně. BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 278-279.

³⁸⁵ V jedenácti letech (26. července 1958) bude formálně prohlášen princem z Walesu. K jeho investituře dojde až v roce 1969 (1. července 1969). <http://www.princeofwales.gov.uk/the-prince-of-wales/titles-and-heraldry/titles> (staženo 17. 1. 2015).

³⁸⁶ Gordonstoun založil v roce 1934 německý pedagog Dr. Kurt Hahn po vzoru své školy německém Salemu, kterou založil spolu s princem Maxem Bádenským v roce 1919 a po jehož smrti ji Hahn převzal. Z Německa utekl kvůli svému židovskému původu. Na této internátní škole na severovýchodním pobřeží Skotska studovalo čtyři sta chlapců. Využívali zde velice tvrdých metod – chlapci se sprchovali studenou vodou, netopilo se tu, panovalo zde řeholní odříkání a povinnost. Hahn vyvinul režim založený na víře v rovnostářskou společnost s pevnými zásadami lidského chování: silný musí být zdvořilý ke slabému a služba druhým je důležitější než vlastní potřeby. Mezi princovy spolužáky patřili Mountbattenův vnuk Norton Knatchbull, princ Alexander Jugoslávský, princ Welf Hanoverský. BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 327-328.

³⁸⁷ BROWN, Tina, c. d., s. 99.

³⁸⁸ Jeden ze spolužáků mu ukradl zápisník a prodal ho skotským novinám, v roce 1964 německý časopis *Der Stern* otiskl části zápisníku. HOLDEN, Anthony, *Charles: A biography*, London 1998, s. 64-65.

³⁸⁹ O svém pobytu v Austrálii Charles napsal: „Miloval jsem to tam. V Austrálii neexistuje žádná aristokracie. Chlapci byli moc, moc hodní a skvělí, strašně upřímní lidé. Říkali přesně to, co si mysleli. Neměl jsem rád jen jednoho spolužáka, ale to byl Angličan.“ SPOTO SPOTO, Donald, c. d., s. 341.

³⁹⁰ Charles jako první dědic trůnu složil veřejné zkoušky GCE – *General Certificate of Education*. <http://www.princeofwales.gov.uk/the-prince-of-wales/biography/education> (staženo 17. 2. 2015).

studoval archeologii a sociální antropologii³⁹¹ – březen a duben 1968 strávil studiem na archeologickém nalezišti ve Francii a účastí na vykopávkách v Jersey.

V červenci 1969 na severovelšském hradě Caernarfon proběhlo jeho jmenování princem z Walesu – investitura.³⁹² Charles se na tento akt připravoval dlouho. Aby se co nejvíce o Walesu dozvěděl, studoval semestr na University College Wales v Aberystwythu velštinu a velšskou kulturu. Svůj slib Charles přednesl jak v angličtině, tak ve velštině. Byl v pořadí jedenadvacátým princem z Walesu. Toto jmenování bylo velice pečlivě připravováno,³⁹³ přichází v době, kdy se objevuje silný velšský nacionalismus, navíc královna jmenování již dříve Velšanům slíbila.³⁹⁴

Pod vedením otce a Dickieho absolvoval sérii vojenských výcviků v pilotování letadel a seskocích padákem – roční výcvik v Cranwellu, kde se učil létat u RAF.³⁹⁵ Stejně tak jako jeho otec a dědeček navštěvoval námořní akademii v Darthmouthu,³⁹⁶ poté následovala pětiletá služba u námořnictva.³⁹⁷ I přesto, že se princ snažil změnit svou povahu, aby otci dokázal, že není „změkčilec“, za něhož jej považoval, zůstal stále plachým, citlivým, nejistým a vlídným člověkem, kterého stále více rozmazlovali lidé, kteří ho obklopovali. Byly to především matčiny dvorní dámy, babička, teta Margaret a v budoucích letech jeho služebnictvo.³⁹⁸

³⁹¹ Univerzitní vzdělání byla novinka. Král Eduard VII. byl sice na třech univerzitách, ale nikdy si nesměl užívat studentského života ani skládat žádné zkoušky. Jiří VI. od roku 1919 studoval jeden rok historii, ekonomii a občanskou výchovu na Cambridge. DAVIS, REGINALD; *The prince of Wales*; London 1978; s. 30.

³⁹² Posledním nositel tohoto titulu z dob svobodného Walesu byl Llywelyn ap Gruffudd, tehdy Wales představoval území dnešního severního Walesu. V roce 1282 byl ap Gruffudd zabit v boji proti Eduardu I. Anglickému. Od roku 1284 byl Wales pod mocí Anglie, o pár let později se Eduarda I. rozhodl ze svého syna a následníka udělat prince z Walesu. Princ se narodil na hradě Caernarfon a král Eduard I. prohlásil, že mu titul dali sami Velšané. V sedmnácti letech se budoucí Eduard II. stal prvním novodobým princem z Walesu. DAVIS, Reginald, c. d., s. 32.

³⁹³ Investituru připravoval konstábl Caernarfonu lord Snowdon. DAVIS, Reginald, c. d., s. 32.

³⁹⁴ Stejně tak jako nacionalistické skupiny (kanadský Quebec a španělské Baskitsko) začali mladí lidé ve Skotsku a Walesu organizovat protesty. Wales ani Skotsko neměly ekonomický růst jako Anglie. V roce 1964 byla zřízena ministerstva pro Wales, Skotsko ho již mělo. Nicméně ve Walesu byl velký boj za jejich národní kulturu a jazyk. V roce 1967 byl přijat zákon, který ve Walesu zrovnoprávnil angličtinu a velštinu. Navíc v důsledku velké nezaměstnanosti docházelo k uzavírání uhelných dolů a továren, bylo to ale způsobeno celkově špatnou ekonomickou situací v celé Velké Británii, avšak oblasti jižního Walesu a severovýchodního Skotska patřily mezi ty, kde k tomu docházelo nejdříve. MORGAN, Kenneth, kolektiv, c. d., s. 503-505.

³⁹⁵ <http://www.princeofwales.gov.uk/the-prince-of-wales/biography/military-career> (staženo 17. 1. 2015).

³⁹⁶ V roce 1971 byl na šest týdnů na Darthmouthu. PARKER, John, c. d., s. 152-153.

³⁹⁷ Mezi léty 1971-1976 působil na lodích *HMS Norfolk*, *HMS Minerva*, *HMS Jupiter*, *HMS Hermes* a *HMS Bronington*. COLLINS, Anne, *The british royal family*, London 1984, s. 3-5.

³⁹⁸ Princ se ale po odchodu z námořnictva velmi změnil. Jak píše jeho oficiální životopisec Jonathan Dimbleby: „Jelikož princ nenalézal vhodný způsob využití pro svou špatně nasměrovanou energii, měl k dispozici více času, než byl ochotný sám sobě či navenek připustit. Přátelům připadal nespokojený a nevyrovnaný a občas dopustil, aby se to projevilo v jeho chování k personálu. Snadno jej popudily i maličkosti a byl neúměrně netrpělivý a kategorický. Zatímco před deseti lety byly jeho připomínky k oficiálnímu programu nevinné a svědomité, koncem sedmdesátých let se zdálo, že na představu dalšího dne venku reaguje poněkud neochotně a s nevolí.“ DIMBLEBY, Jonathan, *The prince of Wales*, New York 1994, s. 243.

Princ se ale po odchodu z námořnictva velmi změnil, už nebyl tím poddajným a svědomitým mužem. Těchto změn si všiml i jeho velký mentor Dickie, který prince varoval, že se začíná podobat svému prastrýci vévodovi z Windsoru.³⁹⁹

Charles začal plnit oficiální roli člena královské rodiny. V roce 1970 podnikl první oficiální zahraniční cestu, během které navštívil Austrálii, Nový Zéland a Japonsko.⁴⁰⁰ Už od mládí se také zajímal o umění a hudbu, dnes je patronem více než čtyř set organizací. V roce 1979 založil vlastní nadaci *Prince's Trust*.⁴⁰¹ Charles je nadšeným zahradníkem a podporovatelem environmentalistiky, na svém sídle Highgrove House⁴⁰² v Gloucestershiru pěstuje organickou zeleninu.⁴⁰³

Milostný život prince Charlese byl vždy předmětem spekulací v tisku.⁴⁰⁴ Ohledně jeho budoucí manželky na něj byl kladen požadavek, aby nevěsta byla členkou anglikánské církve. Očekávalo se, že bude mít královský nebo šlechtický původ.

Během loveckého víkendu poblíž Windsoru v roce 1970 se Charles seznámil s dívkou, která sice nesplňovala všechny požadavky královského protokolu, zato prince dokonale okouzila a on se do ní zamiloval. Byla to Camilla Shandová,⁴⁰⁵ s níž ho seznámila jeho dřívější přítelkyně Lucia Santa Cruzová.⁴⁰⁶ Z princovy strany to prý byla láska na první pohled, ale Camilla byla mnohem pragmatičtější – pronesla: „Moje prababička byla milenkou vašeho prapradědečka, co s tím uděláme?“⁴⁰⁷ Lord Mountbatten tento vztah podporoval, viděl v Camille dobrou kandidátku na královskou milenkou, avšak sám se snažil vydláždít cestu

³⁹⁹ Dickie Charlese přímo varoval: „Myslel jsem, že se začínáš ocitát na šikmé ploše, která tvému strýci Davidovi (myšleno vévodovi z Windsoru) zničila život a vedla k jeho ostudné abdikaci a následné jalové existenci.“ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 68.

⁴⁰⁰ V dalších letech následovala celá řada dalších cest. DAVIS, Reginald, c. d., s. 30.

⁴⁰¹ <http://www.princes-trust.org.uk/>.

⁴⁰² Toto sídlo mu patří od roku 1980, kdy ho pro něj zakoupilo Cornwallské vévodství. HOLDEN, Anthony, c. d., s. 139-140.

<http://www.princeofwales.gov.uk/the-prince-of-wales/residences/highgrove> (staženo 17. 1. 2015).

⁴⁰³ BULLEN, Anne, *Her Majesty queen Elizabeth II., diamond jubilee souvenir 1952-2012*, London 2011, s. 44.

⁴⁰⁴ Poprvé ho tisk oženil v pěti letech s Anne Marií Dánskou. Když malá princezna přijela v roce 1953 do Londýna spolu se svými rodiči na návštěvu, tisk o ní psal o jako o jedné z možných potenciálních manželek malého prince. DAVIS, Reginald, c. d., s. 35.

⁴⁰⁵ Camilla Parker Bowles (*1947) se narodila jako nejstarší potomek majora Bruce Middleton Hope Shanda a ctihodné Rosalind Maud Shandové, rozené Cubittové. Rodina Shandů se proslavila výstavbou poloviny domů v Belgraviu, nejvznešenější obytné čtvrti v Londýně. Camilla měla dva mladší sourozence – sestru Anabelle a bratra Marka. <http://www.princeofwales.gov.uk/the-duchess-of-cornwall/biography/childhood-and-education> (staženo 2. 1. 2015).

⁴⁰⁶ Jeho první láskou a milenkou byla Lucia Santa Cruzová, dcera bývalého chilského velvyslance ve Velké Británii. HOLDEN, Anthony, c. d., s. 82-83.

⁴⁰⁷ Alice Kepellová byla milenkou jeho prapradědečka krále Eduarda VII. BRANDRETH, Gyles, *Charles and Camilly, Portrait of a love affair*, London 2005, s. 73.

k princově srdci své vlastní vnučce Amandě Knatchbullové.⁴⁰⁸ Camilla tou dobou byla zamilovaná do Andrew Parker Bowlese, a když princ odjel na osmiměsíční cestu se svou fregatou do Karibiku, Camilla a Andrew se vzali.⁴⁰⁹

V dalších letech vystřídal princ Charles celou řadu milenek. Mezi nejznámější patří Dale Tryonová,⁴¹⁰ Sabrina Guinnessová,⁴¹¹ Sarah Spencerová,⁴¹² Georgiana Russellová,⁴¹³ Leonora Grosvenorová⁴¹⁴ a řada dalších.⁴¹⁵ Mluvílo se možném sňatku s Marií-Astrid Lucemburskou⁴¹⁶ nebo Carolinou Monackou.⁴¹⁷ Nicméně sám princ prohlásil o budoucí manželce: „V mém postavení musím mít neustále na paměti, že až se ožením, moje vyvolená se možná jednoho dne stane královnou Anglie. Musím si vybrat obzvláště pečlivě.“⁴¹⁸

V roce 1980 se zdálo, že princ z Walesu našel tu „pravou.“ Lady Diana Spencerová splňovala všechny požadavky – byla to nevinná, mladá a krásná dívka pocházející z vážené šlechtické rodiny. Vše se zdálo v pořádku, Buckinghamský palác princovu volbu schválil a v roce 1981 se konala velkolepá svatba.⁴¹⁹

⁴⁰⁸ Amanda byla princovou první vážnou známostí, nepravidelně udržovali vztah mezi léty 1974-1979. Nicméně když Charles Amandu požádal o ruku, ona jej odmítla. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 72.

⁴⁰⁹ Z manželství se narodily dvě děti – Thomas Henry (*1972), jehož kmotrem je princ z Walesu, a dcera Laura Rose (*1978). Manželé se rozvedli v roce 1995. HOLDEN, Anthony, c. d., s. 105.

⁴¹⁰ Rozená Dale Harperová, přezdívaná Kanga, manželka princova blízkého přítele lorda Tryona. HOLDEN, Anthony, c. d., s. 127.

⁴¹¹ Dcera bankéře Obchodní banky Jamese Guinnesse. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 72.

⁴¹² Dianina starší sestra, budoucí paní McCorquodaleová.

⁴¹³ Dcera britského velvyslance ve Španělsku Johna Russela. DAVIS, Reginald, c. d., s. 37.

⁴¹⁴ Dcera vévody z Westminsteru si později vzala královnina bratrance hraběte z Lichfieldu. Charles udržoval také vztah s její sestrou Jane. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 72.

⁴¹⁵ Mezi jeho četné milenky patřila bývalá manželka důstojníka královských husarů a asistenta manažera *Guards Polo Club* Jane Wardová; Davina Sheffieldová; herečka Susan Georgová, dcera amerického admirála Laura-Jo Watkinsová, dcera člena Sněmovny lordů Bettina Lindsayová, dcera lorda Astora Elizabeth, dcera vévody z Northumberlandu lady Victoria Percyová, přítelkyně z dětství lady Henrietta Fitzroyová, dcera vévody z Wellingtonu Janne Wellsleyová, dcera skotského velkostatkáře a pozdější manželka ctihodného Johna Fermor – Hesketha Anne Wallaceová. BRANDRETH, Gyles, *Charles and Camilly, Portrait of a love affair*, London 2005, s. 252-266.

⁴¹⁶ *The Daily Express* 17. 6. 1977.

⁴¹⁷ HOLDEN, Anthony, c. d., s. 116.

⁴¹⁸ SPOTO, Donald, c. d., s. 365,

⁴¹⁹ Tato událost neutekla ani československým novinám: „Princ Charles si to nerozmyslel...Britský korunní princ Charles a hraběnka Diana Spencerová byli včera oddáni v londýnské katedrále sv. Pavla. Za přítomnosti nejvyšších britských představitelů a významných hostů z mnoha zemí světa je oddal canterburský arcibiskup Robert Runcie...“ *Pochodeň* 30. 7. 1981.

3. 2. Diana, princezna z Walesu⁴²⁰

Diana se narodila 1. července 1961 v Park House na pozemcích Sandringhamu,⁴²¹ jako čtvrté dítě Johna Spencera,⁴²² vikomta Althorpa, a ctihodné Frances Ruth Rocheové, dcery čtvrtého barona Fermoye. Pokřtěna byla v St Mary Magdalene Church⁴²³ v Sandringhamu, jméno Diana získala po Dianě Russellové,⁴²⁴ vévodkyni z Bedfordu – tetě prvního hraběte Spencera a Frances po matce. Měla dvě starší sestry – Sarah (*1955) a Jane (*1957) a mladšího bratra Charlese (*1964).⁴²⁵

Rodina Spencerů patřila mezi nejvyšší anglickou aristokracii. Mezi Dianinými předky bychom našli dva potomky králů, jednoho vévodu a světce. Přes složitou sňatkovou politiku byla vzdálenou příbuznou svého budoucího manžela – sestřenicí z jedenáctého kolena, byla spřízněna s prvním prezidentem USA Georgem Washingtonem, Humphrey Bogartem a Rodolfem Valentinem. Obě její babičky Cynthia Spencerová a Ruth Fermoyová byly blízkými přítelkyněmi a komornými královny Alžběty, královny matky.⁴²⁶

Manželství Dianiných rodičů se začalo rozpadat. Frances se nesmířila s životem na venkově, který vyznával její manžel. Navíc zde byl problém s tím, že John Spencer stejně jako jiní muži v jeho postavení toužil po mužském dědici. Po smrti prvního syna musela Frances podstoupit řadu speciálních vyšetření. Když se jí podařilo porodit další dítě, byl její manžel zklamaný, že je to opět dcera – avšak ani narození syna Charlese nedokázalo

⁴²⁰ Obrazová příloha č. 9.

⁴²¹ Sandringham leží v Norfolkku na východě Anglie, toto panství patří královské rodině od roku 1863. Park House leží asi kilometr od hlavního domu. Park House pronajal Dianinu dědečkovi z matčiny strany Maurici Fermoyovi král Jiří V. v roce 1931. Lord Fermoy byl blízkým královým přítelem stejně tak jako krále Jiřího VI. Po smrti Maurice Fermoye v roce 1955 nabídla jeho manželka Ruth své dceři Frances a jejímu manželovi Johnu Spencerovi, aby převzali pronájem sídla. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 24.

⁴²² John Spencer (1924-1992), jediný syn hraběte Alberta Spencera a hraběnky Cynthie Spencerové, rozené Hamiltonové, získal vzdělání v Etonu, sloužil jako královský důstojník skotského jezdeckého pluku. V roce 1953 doprovázel čerstvě korunovanou královnu Alžbětu II. při její cestě po Britském společenství. V roce 1953 uzavřel sňatek s Frances Ruth Rocheovou, jejich svatby v kostele svaté Margarety ve Westminsterském opatství se zúčastnila královna Alžběta II., vévoda z Edinburghu, královna matka a princezna Margaret. SPENCER, Charles, *The Spencer family*, London 2000, s. 332-335.

⁴²³ Královská rodina každoročně podniká na Boží hod vánoční cestu na bohoslužbu do tohoto kostela. Každoročně čekají před kostelem stovky lidí, aby zahlédly členy královské rodiny. BULLEN, Anne, c. d., s. 38-39.

⁴²⁴ Byla neúspěšnou kandidátkou na manželku Fredericka, prince z Walesu. Lady Diana byla nejoblíbenějším vnoučetem mocné Sarah, vévodkyně z Marlborough. Vévodkyně by dala Dianě ke královskému sňatku věno sto tisíc liber. Princ, který měl velké dluhy, souhlasil s návrhem, ale plán byl vetován králem a Robertem Walpolem. MASSEY, Victoria, *The First Lady Diana: The Life of Lady Diana Spencer 1710-1735*, London 1999, s. 13-38.

⁴²⁵ Starší bratr John se narodil znetvořený a žil pouze deset hodin. Nemohl dýchat a zemřel. Pro oba manžele Spencerovi byla jeho smrt velkou ránou. Charles Spencer na to vzpomínal takto: „Pro mé rodiče to bylo strašné období a zřejmě v něm tkví kořeny jejich rozvodu, protože podle mého názoru se s tím nikdy nevyrovnali.“ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 25.

⁴²⁶ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 17-18.

manželství zachránit.⁴²⁷ V roce 1967 se Dianini rodiče dohodli na rozluce manželství. Obě starší sestry byly již na internátních školách, ji a jejího bratra Charlese si matka brala přes týden do Londýna, víkendy trávili s otcem v Park House. Dianina matka chtěla rozvod. Již delší dobu udržovala milostný poměr s Peterem Shand Kyddem, kterého si také později vzala. V té době to ovšem bylo ve vysokých společenských kruzích nemyslitelné – muselo se zabránit skandálu a ponižující situaci. K rozvodu nakonec došlo v roce 1969. John Spencer se rozhodl svou ženu potrestat za tuto troufalost – po rozvodu byly děti svěřeny do péče otce a to hlavně díky jejich babičce z matčiny strany lady Fermoyové.⁴²⁸

V roce 1975 zemřel Dianin dědeček, sedmý hrabě Spencer, Dianin otec se stal osmým hrabětem a tím Diana získává titul lady.⁴²⁹ Později se otec s dětmi přestěhoval do rodinného sídla Spencerů – Althorp House.⁴³⁰ Hrabě Spencer začal od roku 1973 udržovat milostný poměr s Raine,⁴³¹ hraběnkou z Dartmouthu, jedinou dcerou Alexandra McCorquodalea a spisovatelky Barbary Cartlandové. John Spencer se s Raine oženil v roce 1976.⁴³²

Malá Diana Spencerová byla nejdříve svěřena do péče guvernanky Gertrude Allenové, která ji učila společně s dalšími šlechtickými dětmi z okolí. Poté následovala neinternátní přípravka Silfield v King's Lynnu. Po vzoru starších sester byla v sedmi letech poslána do Riddlesworth Hall School v Norfolku a následně do New School West Head v Kentu. Ve škole nijak zvlášť ne vynikala, byla spíše podprůměrnou studentkou, později své akademické znalosti zhodnotila slovy „Blbá jak dlabaný necky.“⁴³³ Vynikala ale v hudbě a tanci, hrála výborně na klavír, věnovala se plavání a baletu.⁴³⁴ Díky dobrovolnické práci v nemocnici v Sevenoaks, kam děvčata z West Head docházela, vytvořila si Diana vztah k lidem, kteří potřebují pomoc.⁴³⁵ Školu v Anglii nezvládala, a tak se její otec rozhodl poslat ji na internátní školu do Švýcarska – Institut Alpin Videmanette v Gstaadu. Své středoškolské

⁴²⁷ MULVANEY, Jay, *Diana and Jackie*, New York 2002, s. 50-52.

⁴²⁸ Bylo způsobeno více faktory, nejen svědectvím lady Fermoyové, ale dozajista také vlivem, který měl John Spencer, jakožto významný příslušník aristokracie, a navíc při rozvodovém stání Shand Kyddových označila Janet Shand Kyddová Frances jako příčinu rozpadu jejího manželství. MULVANEY, Jay, c. d., s. 69.

⁴²⁹ Lady Diana Spencerová (do té doby směla používat titul ctihodná Diana Spencerová). Když se to dozvěděla, běhala po škole a křičela: „Já jsem lady! Jsem lady Diana.“ BROWN, Tina, c. d., s. 63.

⁴³⁰ Rodinné sídlo Spencerů leží v Northamptonshiru a rodině patří již od 15. století, samotný dům je z 16. století. Uvnitř se nachází drahocenná sbírka portrétů od Van Dycka, Reynoldse, Rubense a Gainsborougha, sbírka čínské porcelány a další cennosti. Rodině patří také sídlo v Londýně Spencer House v blízkosti Buckinghamského paláce. MULVANEY, Jay, c. d., s. 38-39.

⁴³¹ <http://www.independent.co.uk/news/people/profiles/raine-spencer-friend-not-foe-765302.html> (staženo 7. 1. 2015).

⁴³² <http://www.telegraph.co.uk/news/obituaries/culture-obituaries/books-obituaries/1366803/Dame-Barbara-Cartland.html> (staženo 7. 1. 2015).

⁴³³ JOHNSON, Paul, c. d., s. 11.

⁴³⁴ BROWN, Tina, c. d., s. 62.

⁴³⁵ MULVANEY, Jay, c. d., s. 85-86.

vzdělání nakonec ukončila na jiné švýcarské škole v Rougemontu. Tou dobou udržovala její starší sestra Sarah milostný vztah s následníkem trůnu princem Charlesem.⁴³⁶

Po návratu do Anglie bydlela Diana nějaký čas v Londýně v bytě své matky. Živila se jako chůva a její první prací byla péče o malou Alexandru, dceru majora Jeremyho Whitakera a jeho ženy Philippy. Následně pracovala v americké rodině Robertsonových a jako učitelka v mateřské školce.⁴³⁷ Matka Dianě k osmnáctým narozeninám darovala byt v Coleherne Court v londýnské čtvrti Earls Court⁴³⁸ v hodnotě sto tisíc liber, kde Diana žila se třemi spolubydlíci až do svého sňatku.

Lady Diana Spencerová byla v anglické vyšší společnosti známa již řadu let, ale jako o potencionální manželce následníka britského trůnu se o ní začalo mluvit až v létě roku 1980. Již dříve dostala díky známosti její sestry Sarah a prince z Walesu pozvání na oslavu princových třicátých narozenin. Královská rodina Dianu znala od malička, v dětství si chodila do sandringhamského velkého domu hrát s královninými mladšími syny Andrewem a Edwardem. Dianin otec byl po mnoho let královniným štolbou neboli správcem královských stájí – což je v královském služebnictvu velice privilegované postavení vyhrazené příslušníkům ozbrojených sil,⁴³⁹ navíc manželem Dianiny sestry Jane byl Robert Fellowes – královnin sekretář.⁴⁴⁰ Diana zřejmě udělala velký dojem na královnu, neboť následovalo vánoční pozvání do Sandringhamu. Charlese mladá lady zaujala až o rok později. Tehdy se zúčastnila s přáteli víkendového pobytu na venkově, kde se hrálo pólo. Jedním z hráčů byl i princ Charles.

Během několika následujících měsíců pozval Charles Dianu do Cowes na palubu královské jachty *HMY Britannie* a na koncert do Royal Albert Hall.⁴⁴¹ Později se Dianě dostalo pozvání na Balmoral⁴⁴² od Jejího Veličenstva královny, kde byla „velmi dobře přijata“

⁴³⁶ Lady Diana prince zaujala už tenkrát a v roce 1978 ji pozval na oslavu svých třicátých narozenin. BROWN, Tina, c. d., s. 67.

⁴³⁷ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 83.

⁴³⁸ Někteří autoři uvádějí cenu o polovinu nižší, nicméně byly použity peníze z dědictví po Francesině babičce Fany Workové. BROWN, Tina, c. d., s. 75.

⁴³⁹ <http://www.royal.gov.uk/HistoryoftheMonarchy/The%20House%20of%20Windsor%20from%201952/DianaPrincessofWales/Childhood.aspx> (staženo 5. 1. 2015).

⁴⁴⁰ K uzavření tohoto sňatku došlo v roce 1978. BROWN, Tina, c. d., s. 72.

⁴⁴¹ Aby se předešlo zbytečným nepříjemnostem, byla pozvána také Dianina babička lady Fermoyová. MULVANEY, Jay, c. d., s. 127.

⁴⁴² Zámek Balmoral se nachází poblíž Braemar v Aberdeenshiru ve Skotsku. V roce 1852 ho zakoupil princ Albert jako dar pro královnu Viktorii od vévodkyně z Fife. Od té doby je Balmoral soukromým vlastnictvím panovníka. Původní zámek byl postaven ve 14. století mezi léty 1852 – 1856 došlo k přestavbě zámku. Dnes patří mezi oblíbení královské rezidence, královská rodina zde tráví každoročně na přelomu srpna a září prázdniny. MASCHALL CAVENDISH COLLECTION, *Royal Romances-Queen Victoria and Prince Albert*, London 1988, s. 34.

<http://www.royal.gov.uk/TheRoyalResidences/BalmoralCastle/History.aspx> (staženo 3. 4. 2015)

nejen královnou, ale i vévodou z Edinburghu a královnou matkou. Charles a Diana se snažili svůj vztah udržet v tajnosti co nejdéle.

Princ Charles požádal lady Dianu o ruku v soukromí 6. února 1981. Své zasnoubení veřejnosti oznámili 24. února 1981 v Buckinghamském paláci za přítomnosti novinářů, na které se usmívala a ukázala všem svůj zasnubní prsten.⁴⁴³ Diana opustila své místo učitelky v Young England School v Pimlocu, nakrátko se přestěhovala do Clarence House⁴⁴⁴ a následně do Buckinghamského paláce. První veřejnou akcí, které se lady Diana zúčastnila jako královská nevěsta, byl ples v Goldsmiths' Hall, kde doprovázela prince Charlese. Mezi dalšími pozvanými hosty byla také monacká kněžna Grace.⁴⁴⁵

V londýnské katedrále svatého Pavla se 29. července 1981 tísnilo „pouhých“ dva tisíce šest set hostů. Pohádkovou svatbu lady Diany Spencerové a prince z Walesu sledovalo v televizi více než sedm set padesát milionů diváků⁴⁴⁶ a více než dva miliony přihlížejících „nadšenců“ lemovalo ulice Londýna na cestě z Clarence House do katedrály svatého Pavla. Diana jela ve skleněném kočáře spolu se svým otcem, hrabětem Spencerem. Nevěstinu svatební šaty navrhoval mladý designérský pár David a Elizabeth Emanuelovy.⁴⁴⁷ Dokonale se jim podařilo proměnit plachou mladou dívku v pohádkovou princeznu. Nervozitu snoubenců, především nevěsty, dokládá i fakt, že během svého manželského slibu zaměnila pořadí jmen svého nastávajícího.⁴⁴⁸ Bylo to poprvé po více jak sto letech, kdy se konala svatba prince z Walesu⁴⁴⁹ a po třech stech letech, kdy si následník trůnu vzal anglickou

⁴⁴³ Ústředním bodem zasnubního prstenu byl dvanácti karátový modrý cejlonský safír obklopený čtrnácti menšími diamanty zasazenými v osmnácti karátovém bílém zlatě. Vyrobila ho firma Garrard. Prsten v roce 2010 daroval Dianin a Charlesův syn princ William jako zasnubní prsten Catherine Middletonové. DAILY MAIL, *Elizabeth and Philip and their royal family*, Hertfordshire 2013, s. 69.

⁴⁴⁴ V té době to byla londýnská rezidence královny Alžběty, královny matky. Ovdovělá královna se sem přestěhovala krátce před korunovaci Alžběty II. v roce 1953. Až do své svatby v roce 1960 zde žila také princezna Margaret. <http://www.royal.gov.uk/TheRoyalResidences/ClarenceHouse/History.aspx> (staženo 5. 1. 2015).

⁴⁴⁵ *The Daily Mail* 15. 7. 1981.

⁴⁴⁶ Osmdesát vysílacích společností přenášelo živé vysílání BBC do padesáti zemí světa. DAILY MAIL, c. d., s. 70-71.

⁴⁴⁷ Aby na veřejnost nepronikl ani náznak toho, jak budou svatební šaty vypadat, byla okna jejich ateliéru začerněna. Šaty byly ušity z několika metrů slonovinového hedvábí a tylu. Živůtek byl obšitý tylem a krajkou okolo výstřihu zdobený perleťovými flitry. Vlečka byla téměř dvacet pět stop dlouhá. Krinolína spodničky byla složená z vrstev slonovinového tylu a nylonové sítě. Protože nevěsta by měla vždy mít něco modrého pro štěstí, byla v opasku všitá drobná modrá mašlička. Závoj držel rodinný diadém Spencerů. Princ měl na sobě uniformu velitele královského námořnictva, kabát z modré benátské tkaniny se dvěma řadami šesti knoflíků na přední straně, na hrudi měl připnuty hvězdy Podvazkového a Bodlákové řádu a řádu Lázně. ARCH, Nigel, MANSCHNER, Joanna, *Royal wedding dresses*, Surrey 2011, s. 32-35.

⁴⁴⁸ Místo Charles Philip Arthur George, řekla Philip Charles Arthur George. BRAND, Emily, c. d., s. 49

⁴⁴⁹ Poslední sňatek prince z Walesu se odehrál v roce 1863, když si princ Edward, princ z Walesu, budoucí král Eduard VII., bral princeznu Alexandru Dánskou. Král Jiří V. si v roce 1893 vzal Mary z Tecku ještě jako vévoda z Yorku, princem z Walesu byl jmenován až po smrti svého staršího bratra v roce 1901. ROBERTS, Jane, c. d., s. 42-53.

dívku.⁴⁵⁰ Lady Diana byla také první královskou nevěstou, která ve svém slibu vynechala slovo „poslouchat“.⁴⁵¹ Miliony lidí po celém světě chtěly být prostřednictvím televize součástí této romance, která připomínala pohádkový příběh.

Začátek líbánek novomanželé strávili v Broadlands, bývalém sídle lorda Moutbattena.⁴⁵² Poté následovala dvoutýdenní plavba Středozezemním mořem na palubě *HMY Britannie*. Diana a Charles navštívili Sardinii, Tunisko, Egypt a Řecko, poté odjeli do Balmoralu, kde již trávil každoroční dovolenou zbytek královské rodiny.⁴⁵³ Lady Diana Spencerová se po svatbě stala HRH Dianou, princeznou z Walesu. Po sňatku se princezna ihned musela zapojit do práce pro rodinnou „firmu“, podnikala spolu s manželem státní návštěvy⁴⁵⁴ a účastnila se akcí královské rodiny, jako například každoročního *Trooping the Colour*⁴⁵⁵ a otevření Parlamentu Spojeného království.⁴⁵⁶ Pár se přestěhoval do apartmánu v Kensingtonském paláci a do venkovského sídla prince z Walesu Highgrove House.

Krátce po svatbě se začaly u princezny zhoršovat její psychické problémy, které se u ní objevily již před svatbou. Nesnášela všudypřítomné fotografy a novináře. Tou dobou začala také trpět bulimií, navíc ji trápila přítomnost bývalé přítelkyně prince Charlese – Camilly Parker Bowlesové. Během líbánkového pobytu na Balmoralu se princezna psychicky zhroutila a královská rodina ji ve snaze uklidnit poslala do Londýna k psychoanalytikům a psychiatrům, kteří se vše snažili vyřešit předepsáním valia, což ovšem nepomohlo.⁴⁵⁷ Diana se nemohla zbavit pocitu, že její láska není opětována.⁴⁵⁸

V době svého prvního těhotenství Diana po hádce s Charlesem spadla ze schodů.⁴⁵⁹ Podle některých se jednalo o první ze série pokusů o sebevraždu, podle jiných se tak snažila své okolí psychicky vydírat. Princezna ve skutečnosti neskočila, spíše zakopla a spadla. Ve

⁴⁵⁰ Poslední byla Lady Anne Hydeová, která si vzala budoucího Jakuba II. COLLINS, Anne, c. d., s. 6.

⁴⁵¹ Tamtéž.

⁴⁵² Zahynul v roce 1979 při výbuchu rybářského člunu *Shadow V* nedaleko přístavu Sligeach. Výbuch měla na svědomí IRA. Prince Charlese smrt strýčka Dickieho velmi zasáhla. PARKER, John, c. d., s. 236-237.

⁴⁵³ DAILY MAIL, c. d., s. 70-71.

⁴⁵⁴ V roce 1983 jela na několika týdenní cestu do Austrálie a na Nový Zéland a s sebou vzala tehdy několika měsíčního prince Williama, i když byl tento krok v královské rodině novátorský – do té doby se takto malé děti s sebou nebrali, ukázalo se to jako správné rozhodnutí. <http://www.mirror.co.uk/news/uk-news/princess-dianas-life-and-death-obituary-1282386> (staženo 9. 12. 2014).

⁴⁵⁵ Původně se jednalo o vojenský ceremoniál „stažení vlajek“. Dnes je tato slavnost považována za oficiální oslavu narozenin panovnice, i když se královna Alžběta II. narodila v dubnu, oslavuje se až v červnu, kdy se předpokládá lepší počasí. Celou akci provádí členové *Household division* (Domácí divize) v *Horse Guards Parade* ve Whitehallu za přítomnosti široké veřejnosti a královské rodiny. BULLEN, Anne, c. d., s. 52.

⁴⁵⁶ Mezi další patří například vzpomínka na padlé ve válečných konfliktech (*Remembrance Day*), ceremonie Podvazkového řádu (*Garter Ceremony*) a rozdávání peněz před Velikonocemi (*Royal Maudry*). <http://www.royal.gov.uk/RoyalEventsandCeremonies/Ceremoniesandeventsmap/Gallery.aspx> (staženo 18. 1. 2015).

⁴⁵⁷ BROWN, Tina, c. d., s. 186-189.

⁴⁵⁸ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 113-115.

⁴⁵⁹ BROWN, Tina, c. d., s. 205-206.

své výpovědi pro Mortonovu knihu později poněkud zdramatizovala tuto situaci, což u ní bylo v pozdějších letech pro vlastní popis své minulosti typické.⁴⁶⁰

První potomek manželů Walesových – princ William Arthur Philip Louis se narodil 21. června 1982 v St Mary's Hospital v Paddingtonu.⁴⁶¹ Byl pokřtěn v Hudebním salónku Buckinghamského paláce 4. srpna 1982 v den dvaosmdesátých narozenin královny Alžběty, královny matky.⁴⁶² Manželství prince a princezny z Walesu ale mělo mnoho problémů, především kvůli Charlesově dlouholeté přítelkyni Camille Parker Bowlesové a později také kvůli Dianiným milencům. Princezna v pozdějších rozhovorech přiznala, že její druhé těhotenství bylo nejšťastnějším obdobím v jejím manželství a s princem Charlesem si byli tou dobou nejbliže.⁴⁶³

Druhý syn princ Henry Charles Albert David se narodil 15. září 1984 v St Mary's Hospital.⁴⁶⁴ V pozdějších letech se ovšem objevily spekulace, že biologickým otcem Harryho, jak je princ na veřejnosti znám, je major James Hewitt, instruktor jízdy na koni a milenec Diany.⁴⁶⁵ Bulvární tisk tak soudil především díky nápadné podobě obou mužů. Princ Charles se proti těmto spekulacím několikrát ohradil a považuje je za zcela nesmyslné. Princ Harry je spíše více podobný svému strýci Charlesovi, hraběti Spencerovi, i když se postupem času stále více ukazuje podobnost i s princem Charlesem.⁴⁶⁶

Princezna Diana se velmi zajímala o pomoc lidem v nouzi, ať už se jednalo o děti, seniory, nemocné, narkomany či bezdomovce. Stala se patronkou několika charitativních organizací pomáhajících nevléčitelně nemocným lidem na celém světě. Právě pomoc lidem s AIDS Dianu „proslavila“ – „přicházela s těmito lidmi do opravdového kontaktu, nedbala varování paláce a veřejně se těchto lidí dotýkala a pomáhala i příbuzným pacientů.“⁴⁶⁷

Zapojila se také do kampaně osvěty AIDS, proti používání nehumánních zbraní a náslapných min. Byla prezidentkou londýnské dětské nemocnice Great Ormond Street Hospital⁴⁶⁸ a Royal Marsden Hospital, patronkou britské nadace neslyšících, pro které se

⁴⁶⁰ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 117-118.

⁴⁶¹ *The Evening News* 28. 7. 1982.

⁴⁶² Jeho kmotry byli řecký král Konstantin II., princezna Alexandra, lord Romsey, vévodkyně z Westminsteru, lady Susan Hussey a sir Laurens van der Post. ROYAL COLLECTION TRUST, c. d., s. 113.

⁴⁶³ MULVANEY, Jay, c. d., s. 193.

⁴⁶⁴ *The Evening News* 16. 9. 1984.

⁴⁶⁵ Major a Diana se poznali v roce 1981, třebaže Diana tvrdila, že jejich románek započal až v roce 1987. Jsou tvrzení, že začal již nedlouho po seznámení. BROWN, Tina, c. d., s. 292-293.

⁴⁶⁶ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/2273498.stm (staženo 5. 1. 2015).

⁴⁶⁷ Primář prvního britského oddělení pro pacienty s AIDS Dr. Mike Adler řekl: „Mělo to ohromný dopad. Člen královské rodiny se někoho dotýká. Účinek byl kolosální. Nemělo to tak být, ale bylo.“ MULVANEY, Jay, c. d., s. 220-221.

⁴⁶⁸ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 238.

dokonce naučila znakovou řeč. Podporovala ale i londýnskou Royal Academy of Music a Natural History Museum.

3. 3. „Annus horribilis“

V roce 1992 se královna Alžběta II. chystala oslavit čtyřicet let svého panování.⁴⁶⁹ Jistě by to za jiných okolností byl důvod k velkolepým celonárodním oslavám. Královna ale musela řešit mnoho problémů, a to především soukromého rázu. Oslavy proto tento rok proběhly spíše velmi skromně.

O Vánocích roku 1991 jí vévoda a vévodkyně z Yorku oznámili, že zvažují rozlukou manželství.⁴⁷⁰ Královna je požádala, aby si vzali šest měsíců na zvážení svého rozhodnutí. Tuto dobu však nedodrželi, protože o necelý měsíc později otiskl *The Daily Mail*⁴⁷¹ fotografie vévodkyně a jejího milence Stevea Wyatta na dovolené v Maroku. Princ Andrew na nic nečekal a svolal své právníky, aby připravili vše potřebné k rozvodu.⁴⁷² Fergie⁴⁷³ se tisk již delší dobu posmíval nejen kvůli jejímu zjevnému módnímu nevkusu, ale nyní nově i kvůli pochybným známostem.⁴⁷⁴ Jako by to nestačilo, opět se tiskem propírala několik let stará zpráva o tom, že její otec major Ronald Ferguson byl pravidelným návštěvníkem jistého londýnského vykřičeného domu.⁴⁷⁵

⁴⁶⁹ Královna Alžběta II. usedla na anglický trůn 6. února 1952 po nečekané smrti svého otce Jiřího VI. PIMLOTT, Ben, c. d., s. 175.

⁴⁷⁰ Princ Andrew a Sarah „Fergie“ Fergusonová se brali po roční známosti v roce 1985. Princ byl velice pracovně vytížen u námořnictva. Manželství se začalo po krátkém čase rozpadat, narodily se jim dvě dcery princezna Beatrice (*1988) a princezna Eugenie (*1990) <http://thedukeofyork.org/about-the-duke/family/> (6. 11. 2014).

⁴⁷¹ <http://edition.cnn.com/2002/WORLD/europe/05/29/people.royals.3/> (staženo 1. 12. 2014).

⁴⁷² Vévodkyně se snažila ukrýt před dotíravými novináři a odletěla do Palm Beach za svým otcem majorem Ronaldem Fergusonem, bohužel i zde způsobila skandál, když navštívila exkluzivní venkovský klub, který byl až poněkud hodně exkluzivní – nesměli sem Židé a černoši. Při zpáteční cestě do Anglie se navíc chovala velmi nevhodně v letadle a svým chováním pobouřila další cestující. Samozřejmě se vše brzy objevilo v novinách a pošpinilo to Fergiin obraz v očích veřejnosti ještě více – už nebyla tou nespoutanou, temperamentní a veselou rusovláskou, ale chamtivou a sobeckou osobou. Dle veřejného mínění byla ten rok osobou, která královské rodině ublížila nejvíce. FEARON, Peter, c. d., s. 321.

⁴⁷³ Přezdívka, pod kterou byla Sarah, vévodkyně z Yorku, známa. Zřejmě byla odvozena od jejího dívčího jména Sarah Fergusonová.

⁴⁷⁴ Karel Kyncl popsal vévodkyni z Yorku těmito slovy „Nebyla jim dost vycpaná, dost seriózní, na veřejnosti jednala příliš bezprostředně a dělala různé grimasy, které bulvární tisk okamžitě fotograficky dokumentoval a popularizoval. Měla sklon neřídít se protokolem a plácnout, co ji napadne. Pokud jde o oblékání, měla vkus řeznického psa a dlouho si z toho nic nedělala. A tak dále. Ubohá vévodkyně z Yorku se ocitla mezi dvěma mlýnskými kameny. Na jedné straně kožený dvorní protokol a na druhé bulvární tisk, který škodolibě komentoval každé její uklouznutí. Žila ve skleněném akváriu, pod neustálým kritickým dohledem, skoro bez chvilky soukromí.“ KYNCL, Karel, *Moje Británie*, Praha 2002, s. 29-30.

⁴⁷⁵ <http://www.independent.co.uk/news/obituaries/major-ronald-ferguson-36350.html> (staženo 22. 1. 2015).

Alžběta II. se snažila, aby se publicita obrátila zpět k pravému smyslu monarchie. V předešlém roce dovolila, aby jí natáčel štáb BBC při její práci. Dokument *Elizabeth R*⁴⁷⁶ byl odvysílán v den jejího výročí nástupu na trůn – 6. února 1992 a stal se tak nejsvětlejším bodem roku, který královna považuje za svůj *annus horribilis*.⁴⁷⁷ Televizní dokument,⁴⁷⁸ který tisk přijal velice slušně - vyzdvihl zpodobnění královniny modrosti a umírněnosti, nemohl však soupeřit se zprávami mnohem četnějšími a mnohem bulvárnějšími, jako byl milostný život prince a princezny z Walesu a vévody a vévodkyně z Yorku.

Nové a nové královské skandály začaly plnit titulní stránky s pravidelnou měsíční frekvencí. Andrew a Fergie oficiálně oznámili rozchod v březnu 1992.⁴⁷⁹ V dubnu princezna Anne oznámila, že se hodlá rozvést s kapitánem Markem Phillipsem. O několik dní později proběhl rozvod u soudu v Marylebone za přítomnosti právníků rozvádějícího se manželského páru. Tento rozvod nebyl pro veřejnost nějak nečekaný, manželé žili odděleně již delší dobu.⁴⁸⁰ Nyní se objevily spekulace o možném novém sňatku princezny Anne. Již delší dobu byl jejím milencem kapitán Timothy Laurence.⁴⁸¹

Fergie se ze sídla Yorkových Sunninghill Parku odstěhovala v květnu. Červen měl být zasvěcen oslavám královnina jubilea, ovšem nastalo „zemětřesení“, na které nikdo nebyl připraven. V červnu⁴⁸² vyšla první ze dvou ukázek z připravované knihy Andrew Mortona *Diana: Její pravdivý příběh (Diana: Her true story)*.⁴⁸³ Autor zde popisuje prince z Walesu jako „chladného a nevěrného manžela, necitelného otce“.⁴⁸⁴ Do podrobných detailů líčí jeho vztah s Camillou Parker Bowlesovou a naznačuje, že princezna z Walesu se během svého

⁴⁷⁶ https://www.youtube.com/watch?v=snSv_3xYUho (staženo 23. 1. 2015).

⁴⁷⁷ Odvozen z latinského výrazu *annus mirabilis* – rok divů (nebo zázraků).

⁴⁷⁸ Královna mimo jiné prohlásila: „Většina lidí má práci a po ní jde domů, ale takhle jde práce ruku v ruce se životem, protože je prostě nemůžete oddělit. Tu těžkou práci si musíte nějak srovnat v hlavě a zpětně si hledat, co vás bavilo. Jsem zvyklá žít hlavně podle tradice a s ohledem na minulost. Asi to je pro mladé členy rodiny těžké, ta spoutanost.“ Především poznamenala, že se jedná o práci nadosmrti. BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 311.

⁴⁷⁹ Mezi bývalými manželi panuje dodnes velmi přátelský vztah. Oba se společně podíleli na výchově dcer a jistou dobu se spekulovalo, že svůj vztah obnoví. Fergie byla také několikrát pozvána královnou na Balmoral, po rozvodu se stala známou fejetonistkou, propagátorkou reklamních kampaní a moderátorkou talk-show, napsala několik dětských knih. Dokonce se v roce 1998 objevila v jedné epizodě seriálu *Přátelé*. SHAHRAD, Cyrus, c. d., s. 95-97.

⁴⁸⁰ Zákon požaduje dva roky.

⁴⁸¹ V roce 1989 byly princezně Anně z jejího osobního diplomatického kuffíku odcizeny její milostné dopisy pro Timothy Laurence a uveřejněny v tisku. BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 468-469.

⁴⁸² *The Sunday Times* 7. 6. 1992.

⁴⁸³ Jak se časem ukázalo, hrabě Spencer poskytl fotografie ze soukromého rodinného alba. Část z honoráře poté daroval charitě. PARKER, John, c. d., s. 312.

⁴⁸⁴ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 477-78.

manželství pokusila opakovaně o sebevraždu a trpí bulimií. Další úryvek vyšel o týden později.⁴⁸⁵ Kniha samotná se na pultech objevila 16. června, první den *Royal Ascot*.⁴⁸⁶

Královna a princ Philip se s Walesovými sešli ve Windsoru, aby probrali možnosti dalšího pokračování jejich manželství. Mluvílo se, jak o rozluce, tak o rozvodu. Podle dostupných svědectví byl tento rozhovor velice emotivní, a to především ze strany princezny z Walesu. Královna a princ Charles byli spíše rozvážní,⁴⁸⁷ zato princ Philip se velice rozčílil, když došla řeč na Mortonovu knihu. Princezna tchýni a tchánovi otevřeně lhala do očí, když řekla, že na knize nespolupracovala.⁴⁸⁸ Alžběta II. požádala pár o další schůzku, ale Diana se na ni odmítla dostavit a navíc opustila Windsor.⁴⁸⁹

Jisté je, že vztah princezny Diany a královské rodiny byl vydáním Mortonovy knihy nenávratně poškozen. Vztahy princezny a Charlesových sourozenců nikdy nebyly příliš vřelé a nyní ještě více ochladly. Andrew, který k ní měl nejbližší, se nyní postavil na stranu bratra, stejně tak jako princezna Anne, která s Dianou nikdy moc nevycházela.⁴⁹⁰ Edward si švagrovou nikdy nepustil příliš k tělu. Nejlepší vztahy měla Diana dosud s princeznou Margaret, ale i ta se od ní odvrátila. Mortonovu knihu⁴⁹¹ totiž brala jako útok na svou sestru – královnu. Alžběta II. se nyní jako za každých jiných okolností snažila udržet nestranný pohled, ale mezi nejbližšími příbuznými si prý neodpustila poznámku „no představte si, mít dvě takovéhle snachy“.⁴⁹²

Ani každoroční královská dovolená na skotském Balmoralu nebyla toho roku klidná. Přítomni byli všichni včetně Diany a Fergie. O první pozdvižení se tentokrát postarala druhá jmenovaná. Dne 20. srpna vyšly fotografie vévodkyně z Yorku a jejího finančního poradce

⁴⁸⁵ *The Sunday Times* 14. 6. 1992.

⁴⁸⁶ Dostihový závod konaný každoročně v červenci je pravidelně obrovskou společenskou událostí, které se účastní členové královské rodiny. BULLEN, Anne, c. d., s. 49.

⁴⁸⁷ Diana se svěčila svému komorníkovi Paulu Burrellovi: „Mamá si zoufala, když mě poslouchala. Jen jsem na ni nakládala své utrpení.“ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 313.

⁴⁸⁸ Někdejší šéfredaktor *The Daily Mailu* sir David English řekl: „Připadalo mi obtížné uvěřit, že by Morton dostal takové informace, a učinil jsem své vlastní šetření. Na recepci počátkem května 1992 jsem se princezny z Walesu na tu knihu přímo zeptal. Řekl jsem jí, že pokud není pravdivá, bude tato kniha velice škodlivá a nebezpečná. Při tomto rozhovoru jsem nebyl ponechán na pochybách, že o knize nejen ví a je obeznámena s jejím obsahem, ale že ji ani nepovažuje pro sebe za nějak nebezpečnou.“ PARKER, John, c. d., s. 313.

⁴⁸⁹ Královna a princ Philip „radili manželskému páru, aby hledali kompromis, aby mysleli méně na sebe a více na ostatní, aby se pokusili spolupracovat, aby manželství začalo fungovat, kvůli sobě, kvůli svým chlapcům i kvůli Koruně a zemi“. BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004; s. 324-325.

⁴⁹⁰ Nepříliš přátelský vztah těchto žen dokládá i konflikt při křtinách prince Harryho. Princezna Anne byla uražena, že jí Diana nepožádala, aby byla Harryho kmotrou, a tak se princezna nezúčastnila křtin vůbec. Omluvila se z důvodu důležité soukromé akce. Jak se později ukázalo, onou důležitou akcí byla účast na honu. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 138-139.

⁴⁹¹ Další kontroverzní kniha, která ten rok vyšla, byla *Diana: princezna a její problematické manželství* (*Diana a princess and her troubled marriage*) autora Nicholase Daviese, kde hlavním zdrojem informací byli přátelé prince Charlese.

⁴⁹² BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 312.

Johna Bryana z jejich společné dovolené na Francouzské Riviéře. *The Daily Mirror*⁴⁹³ otiskl více jak deset stran fotografií s titulkem „Fergiiny ukradené polibky“. John Bryan na jedné z nich cucal vévodkyni palec u nohy a na další se objímali před vévodkyninou tehdy dvouletou dcerou Eugenií. Fergie zůstala na Balmoralu ještě tři dny, kdy se na ni příbuzní koukali jako na cizí a skrze prsty, poté utekla do Londýna.⁴⁹⁴

Neuběhl ani týden od Fergiina skandálu a byl tu hned další, tentokrát v podání princezny Diany. *The Sun* přinesl článek s titulkem „Můj život v mukách“.⁴⁹⁵ Jednalo se o přepis tajně nahraného telefonního rozhovoru mezi princeznou z Walesu a jejím důvěrným přítelem Jamesem Gilbeyem. Nahrávka byla pořízena před koncem roku 1989 při princeznině pobytu v Sandringhamu a do historie vešla jako *Squidgygate*.⁴⁹⁶ Rozhovor byl plný sexuálních narážek, Gilbey mimo jiné princeznu oslovoval „plyšulko“, ona jeho na oplátku „miláčku“. Nejhorší však byla odsouzení prince Charlese, jeho rodiny a Dianin výrok: „Hergot, po všem, co jsem pro tu zasranou rodinu udělala.“⁴⁹⁷ Otázkou je, proč byla tato stará nahrávka odhalena nyní. Někteří novináři se domnívají, že za zveřejněním stála britská tajná služba a jednalo se o odvetu královské rodiny za Mortonovu knihu.⁴⁹⁸

Princezna z Walesu ovšem neutekla po vzoru své rusovlasé švagrové. Setrvala na Balmoralu a plně v duchu své povahy, kdy kopala okolo sebe, prohlásila, že Charlese v listopadu nedoprovodí na chystanou státní návštěvu Jižní Koreji, po královnině intervenci si však vše rozmyslela.⁴⁹⁹

Noviny přinášely stále další a další skandální odhalení ze soukromí královské rodiny, navíc se začaly rodit i útoky na královnu kvůli jejímu osvobození od placení daní. Přestavitelé vlády veřejnosti taktně naznačovali, že je královna připravena se této úlevy vzdát. Pracovní

⁴⁹³ *The Daily Mirror* 2. 8. 1992.

⁴⁹⁴ Královna si i po rozvodu zachovala s bývalou snachou dobré vztahy. To samé se ovšem nedá říci o princovi Philipovi, ten jí nikdy neodpustil zostuzení rodiny a nestýká se s ní. BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 467-471.

⁴⁹⁵ *The Sun* 23. 8. 1992.

⁴⁹⁶ *Squidgy* podle přezdívky, kterou dal James Gilbey Dianě.

⁴⁹⁷ BRADFORD, SARAH; *Diana*; London 2006; s. 235.

⁴⁹⁸ Nahrávku údajně pořídil radioamatér Cyril Reenan, který ji v roce 1990 předal reportérům *The Sun*. Páska byla prozatím uložena u zástupce šéfredaktora Stuarta Higginse. Poté, co ale někdo předal nahrávku šéfovi amerického *The National Enquirer*, který ji ihned otiskl, rozhodl se šéfredaktor *The Sun* přepis také otisknout. HOLDEN, Anthony, c. d., s. 267-268.

⁴⁹⁹ Autor autorizované biografie prince z Walesu Jonathan Dimbleby k této události napsal: „Peters Westmacott, zástupce osobního tajemníka královských manželů, musel postupovat v přípravách na Koreu tak, jako kdyby zařizoval společnou návštěvu – přestože z rozhovoru s princeznou nabyt přesvědčení, že tomu tak nebude. Princ se v Balmoralu snažil přemluvit princeznu, aby změnila názor. Zasáhla dokonce královna a radila snaše, aby jela. Nakonec ji princ řekl bez obalu, že bude muset sama podat vysvětlení, proč se té cesty nechce zúčastnit. Teprve pak princezna konečně ustoupila a řekla pokorně, že když ji o to požádala královna, tak ho přece jen doprovodí.“ DIMBLEBY, Jonathan, c. d., s. 487.

skupina měla vše připravit tak, aby mohl David Airleie⁵⁰⁰ s královnou vše probrat během jejich setkání na Sandringhamu koncem roku. Veřejnosti měl být plán představen na jaře roku 1993.⁵⁰¹

Královna a prince Philip měli 20. listopadu oslavit čtyřicáté páté výročí sňatku,⁵⁰² ovšem zasáhla vyšší moc a pro královnu to byl jeden z nejmutnějších dní jejího života. V odpoledních hodinách královnu princ Andrew informoval, že část Windsorského hradu hoří.⁵⁰³ Pro královnu byl Windsor domovem, bylo to místo, kde přečkala v bezpečí hrůzy druhé světové války, místo jejího šťastného dětství. Požár jako by byl trestem za chování členů její rodiny.⁵⁰⁴

V několika místnostech se přehřála elektroinstalace a od svítidel vzplál závěs v královnině soukromé kapli. Oheň se rychle šířil z Chesterské věže do Brunšvicové, zničil nebo poškodil devět státních pokojů – včetně Svatojiřské síně, Státní jídelny, Šarlatového přijímacího pokoje, Zeleného přijímacího pokoje, Velkého přijímacího sálu a Osmiúhlé jídelny – a více jak sto dalších místností bylo poškozeno ohněm nebo vodou. Kvůli probíhající práci byla naštěstí ze zasažených prostor již dříve odvezena většina uměleckých děl a za pomoci prince Andrewa, členů Domácí kavalerie a windsorského děkana se podařilo zachránit skoro všechny zbývající obrazy, sochy, zrcadla, starožitný nábytek a další cennosti v hodnotě mnoha milionů liber.⁵⁰⁵

Královna oděná v přšiplášti a holinkách stála na dešti a prohlížela si škody na devět století starém hradě. Nejmilovanější královské sídlo, symbol, od něhož odvozují své jméno⁵⁰⁶ – hrad Windsor – byl krutě poničen. Záhy po uhašení požáru prohlásil ministr kultury Peter Brooke, že odhadované opravy si vyžádají náklady v hodnotě dvaceti až čtyřiceti milionů liber a vše zaplatí vláda.⁵⁰⁷ Samo o sobě by toto prohlášení nebylo ničím zvláštním vzhledem k tomu, že královská sídla nelze komerčně pojistit a náklady na provoz a renovaci běžně

⁵⁰⁰ Lord komoří (*Lord of Chamberlaine*).

⁵⁰¹ BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 482-483.

⁵⁰² Jejich svatba se konala 20. listopadu 1947 ve Westmisterském opatství. BRAND, Emily, c. d., s 42.

⁵⁰³ Největší obydlí na světě. Stavba hradu započala v 11. století za vlády Viléma Dobyvatele. http://en.wikipedia.org/wiki/Windsor_Castle?oldid=185018588 (staženo 3. 2. 2015). Obrazová příloha č. 11.

⁵⁰⁴ HOLDEN, Anthony, c. d., s. 273-274.

⁵⁰⁵ Zničeno bylo několik vzácných kusů porcelánů a drahocenné koberce, varhany Henryho Willise, velký příborník od Morela a Seddona z roku 1820 a jezdecký portrét Jiřího III. od sira Williama Beechyho. http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/november/20/newsid_2551000/2551107.stm (staženo 30. 1. 2015).

⁵⁰⁶ Dne 17. července 1917 král Jiří V. proklamací změnil jméno královského rodu ze Sachsen-Coburg-Gotha na Windsor. Bylo to v důsledku protiněmeckých nálad za první světové války. *The London Gazette* 17. 7. 1917.

⁵⁰⁷ Janet Daleyová z *The Times* napsala: „Když zámek stál, tak byl jejich. Ale když shořel, tak je najednou náš.“ BROWN, Tina, c. d., s. 347.

hradila vláda. Do všeho se ovšem vložil tisk.⁵⁰⁸ *The Daily Mail* spustil kampaň proti tomuto záměru vlády s odvoláním na neoblíbenost mladší generace královské rodiny, s odůvodněním, že v době hospodářské recese má královna opravy zaplatit sama, a navíc požadoval, aby začala platit daně. Královně nezbylo nic jiného než souhlasit.⁵⁰⁹

Alžběta II se uvolila zaplatit dva miliony liber – ve skutečnosti jen zlomek z předpokládané částky,⁵¹⁰ avšak postavila se odmítavě k požadavkům zveřejnit údaje o skutečné výši svého majetku.⁵¹¹ V roce 1992 vyšla kniha Philipa Halla *Královské jmění (Royal Fortune)*, kde o královně napsal „patří k nejbohatším lidem království a v oblasti daní z příjmu, daní ze zisku a dědické daně by se s ní mělo nakládat jako s každým jiným občanem. Obzvláště víme-li, že v minulosti panovníci platili během více než sta let daně ze soukromého majetku.“⁵¹²

Královna Alžběta II. a princ Charles začali počínaje rokem 1993 platit daně ze svých příjmů z vévodství Lancaster a Cornwall.⁵¹³ Alžběta II. navíc přislíbila vládě, že ze svých peněz uhradí částku devět set tisíc liber ročně, které dostávají Andrew, Anne, Edward a Margaret z Civil List na oficiální výdaje.⁵¹⁴ Královně, královně matce a princí Philipovi byly sníženy platby z Civil List,⁵¹⁵ ostatní členové rodiny měli žít z výnosů svých soukromých majetků, podporováni královnou⁵¹⁶ a princem Charlesem.⁵¹⁷

⁵⁰⁸ Obrazová příloha č. 13.

⁵⁰⁹ Dodnes si ovšem ponechala imunitu v placení dědické daně.

⁵¹⁰ Daň z příjmu se vztahuje jen na královnin soukromý majetek, nikoliv na peníze z Civil List.

⁵¹¹ Uvádí se, že královnin osobní majetek činí více než dvě stě sedmdesát pět milionů liber. Jde hlavně o akumulaci kapitálu se soukromých sídel Balmoral a Sandringham a rozsáhlého Lancasterského vévodství – osmnáct tisíc osm set akrů půdy a jmění, které se datuje od roku 1399, kdy na trůn nastoupil Jindřich IV. SHAHRAD, Cyrad, c. d., s. 48.

⁵¹² MEYLAN, Vincent, *Skutečný život Alžběty II., anglické královny*, Český Těšín 2008, s. 295.

⁵¹³ Lancaster a Cornwall jsou dvě královská vévodství v Anglii. Lancaster – příjmy z něj patří monarchovi. Cornwall – nejstarší dítě panujícího britského monarchy dědí majetek vévodství a titul vévoda a vévodkyně z Cornwallu. Nesmí prodávat aktiva ve svůj vlastní prospěch a má omezená práva a příjmy. V případě, že monarcha nemá děti, práva a povinnosti vévodství patří Koruně a není tam žádný vévoda či vévodkyně.

⁵¹⁴ Některé publikace udávají odlišné příjmy těchto členů: princezna Margaret dvě stě dvacet tisíc liber, princezna Anne tři sta dvacet tisíc liber, princ Andrew dvě stě padesát tisíc liber, princ Edward sto tisíc liber ročně. MEYLAN, Vincent, c. d., s. 294.

⁵¹⁵ V roce 1992 bylo vyplaceno z Civil List královně osm milionů liber, královně matce šest set čtyřicet tisíc liber a princí Philipovi tři sta šedesát tisíc liber ročně. Celkově i s dalšími členy rodiny činila tato suma devět milionů osm set tisíc liber ročně. MEYLAN, Vincent, c. d., s. 293.

⁵¹⁶ Královnin bratranci vévoda z Kentu a vévoda z Gloucesteru a královnina sestřenice princezna Alexandra dostávají z Civil List celkově částku šest set třicet tisíc liber ročně, které ovšem královna obratem vrací do státní pokladny ze svých osobních financí. MEYLAN, Vincent, c. d., s. 293.

⁵¹⁷ Po roce 2000 se v tisku rozhořela další debata, a to o tom, jak moc je královská rodina financována státem. Podle vládních úředníků stála v roce 2005 královna průměrného daňového poplatníka šedesát čtyři liber, to je vynásobeno počtem obyvatel Velké Británie, celkem tři sta sedmdesát pět milionů liber, a to jsou peníze pouze od daňových poplatníků. Samozřejmě se tisk často pozastavuje nad nákladností života královské rodiny, zda jsou jejich výdaje nutností odpovídající jejich postavení nebo pouhou marnotratností. Je totiž opravdu nutné, aby princ Charles utratil přes dva miliony liber ročně za štolby, šéfkuchaře a zahradníky ve své rezidenci v Clarence House? SHAHRAD, Cyrus, c. d., s. 47.

Královna rovněž souhlasila s otevřením státních komnat Buckinghamského paláce veřejnosti za vstupné, aby přispěla na opravy Windsoru.⁵¹⁸ Tento krok se ukázal jako správný, o prohlídky byl nečekaný zájem a vynesly velké zisky, díky kterým se podařilo zaplatit tři čtvrtiny z třiceti sedmi milionů potřebných na opravu Windsoru.⁵¹⁹

Čtyři dny po požáru 24. listopadu 1992 přednesla královna projev⁵²⁰ v Cechovní síni londýnského City během oběda pořádaném starostou⁵²¹ k jejímu čtyřicetiletému výročí vlády, kde rok 1992 nazvala „annus horribilis“. Projev napsal Robert Fellowes,⁵²² přesto nesl znaky královnina osobního vkladu.⁵²³ „Rok 1992 není rok, na který budu vzpomínat s radostí. Podle slov jednoho z mých více sympatických dopisovatelů se⁵²⁴ ukázalo, že to byl annus horribilis. Mám podezření, že nejsem sama, kdo si to myslí... Velkorysost a z celého srdce laskavost korporace města, že já a princ Philip jsme tu kdykoliv vítáni, je pro mě ale nyní v důsledku pátečního tragického požáru ve Windsoru zvláště velká...“

Alžběta II.⁵²⁵ vyjádřila své přání do budoucnosti „troufám si tvrdit, že historie bude mít o něco mírnější názor, než je tomu u některých současných komentátorů“, ale také krátce zrekapitulovala předešlých čtyřicet let své vlády „jsem ráda, že jsem měla možnost být svědkem mnoha dramatických změn v této zemi. Jsem také ráda, že velkolepý standard pohostinnosti uvedený v tolika příležitostech panovníkovi primátorem Londýna se vůbec nezměnil. Je to další neměnný faktor, kterého si cením především – loajality dané mně a mé rodině mnoha lidmi v této zemi a Společenstvím, po celou dobu mého panování...“⁵²⁶

⁵¹⁸ Podnět k tomu kroku vzešel od Michaela Peeta a Davida Arlieho. Královna se „obávala, že zpřístupněním komnat přijde monarchie o další ze svých tajemství. Přece jen pozvání a stejně tak pobyt v královském sídle bylo zvláštní výsadou, královna se obávala, zda zůstane tato zvláštnost i nadále zachována.“ Ovšem byla si také vědoma toho, že se tímto krokem také více přiblíží veřejnosti. Princ Charles tento krok podporoval, královna matka nikoliv. Královna však našla kompromis, zpřístupnila komnaty v době jejich pravidelných prázdnin na Balmoralu. BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 318.

⁵¹⁹ Zbytek se ušetřil z provozních nákladů ostatních paláců a zisk pomohl také financovat průběžnou údržbu.

⁵²⁰ Příloha č. 4.

⁵²¹ Primátorem Londýna byl v roce 1992 Sir Francis McWilliams.

⁵²² Osobní tajemník Alžběty II. v letech 1990-1999 a manžel Dianiny sestry Jane. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 120.

⁵²³ Svou řeč začala slovy: „Můj primátore, tento velký sál mi poskytl některé z nejpamátnejších událostí v mém životě. Pohostinnost londýnské City je známá po celém světě, ale nikde není více ceněna než mezi členy mé rodiny. Děkuji také za pozvání zástupců mnoha organizací, se kterými mám já a moje rodina speciální vazby, v některých případech táhnoucí se přes několik generací. Chcete-li, použijte výraz běžnější severně od hranice, to je skutečné „setkání klanů.“ HOLDEN, Anthony, c. d., s. 275.

⁵²⁴ Oním blízkým člověkem, který královně tak dobře rozuměl, byl její bývalý pomocný osobní tajemník sir Edward William Spencer Ford. On také připustil, že jako klasicky vzdělaný latiník měl říci „annus horrendus“, tedy strašný rok. „Horribilis“ vysvětloval později „znamená rok schopný nahat hrůzu.“ V mnoha ohledech tento popis rok 1992 jistě vystihoval. BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 319.

⁵²⁵ Obrazová příloha č. 12.

⁵²⁶ <http://www.royal.gov.uk/ImagesandBroadcasts/Historic%20speeches%20and%20broadcasts/Annushorribilisspech24November1992.aspx> (staženo 3. 10. 2014).

Obecenstvo složené převážně z funkcionářů jí tleskalo vstoje, tisk chválil „její hutné a komplexní věty“ jako znamení, že se nebrání některým nezbytným změnám v chodu monarchie.⁵²⁷

Královna si již během svého projevu byla bezpochyby vědoma toho, že brzy přijdou další špatné zprávy. Cesta manželů Walesových do Jižní Koreji byla pro noviny opět mlsným soustem.⁵²⁸ Princezna z Walesu působila sklesle a vyčerpaně, během cesty se tvářila buď znuděně nebo ztrápeně, princ z toho byl evidentně dost vykořeněn.⁵²⁹ Bulvární novináři překřtili královský pár na „Zapšklouny“.⁵³⁰

Diana ještě přilila olej do ohně manželským problémů, když princů po návratu z Asie oznámila, že ona a jejich synové se nezúčastní každoročního honu na Sandringhamu. Na tuto sešlost zval manželský pár skupinu přátel, se kterými chtěli strávit příjemný víkend. Pravdou však je, že většina pozvaných byli pouze princovi blízcí přátelé, kteří znali pravou podobu vztahu mezi ním a Camillou Parker Bowlesovou a tiše ji podporovali. U princezny Diany to vyvolalo takové pobouření, že se nadále odmítla těchto setkání účastnit. Její pozici „zraněné manželky“ by se dalo snadno pochopit, nikoliv už to, že bránila styku otce se syny. Princ podle všeho v tuto chvíli dospěl k tomu, že nemá cenu již dále otálet a oznámil manželce, že požádá o rozluku manželství. Oba se sešli na schůzce v Kensingtonském paláci koncem listopadu, kde se dohodli, že celou záležitost svěří advokátům.

Premiér John Major⁵³¹ předstoupil 9. prosince před Dolní sněmovnu a oznámil, že následník trůnu a jeho choť se rozcházejí. Snažil se všechny uklidnit oznámením, které vydal Buckinghamský palác: „...s lítostí oznamujeme, že princ a princezna z Walesu se rozhodli pro rozluku. Jejich královské Výsosti neplánují rozvod a jejich konstituční úlohy zůstávají nedotčeny. K rozhodnutí dospěli v přátelském duchu a oba se budou nadále plně podílet na výchově svých dětí...“⁵³² Premiér pokračoval dalších prohlášením: „...není žádný důvod,

⁵²⁷ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 319.

⁵²⁸ Tiskový mluvčí manželů popsal začátek návštěvy těmito slovy: „Dveře letadla se otevřely, a když jsem je tam viděl stát, pomyslel jsem si: Ach bože, prohráli jsme. Mezi nimi nebyl žádný kontakt. Jako by mezi nimi spustili ledový závěs“ BROWN, Tina, c. d., s. 346.

⁵²⁹ Při zpátečním letu ze Soulu princ Charles napsal: „Připadá mi, že vůbec nejsem stavěný pro tyhle příšernosti, lidské intriky a všeobecnou odpornost... Nevím, co se teď bude dít, ale děším se toho.“ BRADFORD, SARAH; *Diana*; London 2006; str. 236.

⁵³⁰ Někde se také uvádí „mrzouti“ (*The glums*). Obrazová příloha č. 10.

⁵³¹ John Mayor (*1943) byl nástupcem Margaret Thatcherové v čele Konzervativní strany a na postu ministerského předsedy. Ve své funkci byl od roku 1990 až do roku 1997. LOOK, Chris, STEVENSON, John, c. d., s. 369-370.

⁵³² „...Jejich královské Výsosti budou v plném rozsahu pokračovat v plnění svých samostatných programů, veřejných povinností a čas od času se společně zúčastní rodinných příležitostí a akcí státního významu.“ HOLDEN, Anthony, c. d., s. 276.

proč by princezna z Walesu, až nastane čas, neměla být korunována jakožto manželka krále...⁵³³

Toto oznámení však nikoho neuklidnilo. Jen těžko si dovedeme představit korunovaci dvou znesvářených lidí,⁵³⁴ kteří jsou v tento slavnostní okamžik znechuceni z přítomnosti toho druhého.⁵³⁵ Sbor ústavních poradců dokonce královně sdělil, že nejsou žádné překážky, aby byl princ Charles korunován i v případě, že bude rozvedený. Ke krizi by prý mohlo dojít jen v případě, že by se chtěl znovu oženit.

Byla zde i část zákonodárců, kteří se v tisku vyjádřili, že princ z Walesu by měl z nástupnické linie vystoupit a místo uvolnit svému staršímu synovi, princovi Williamovi. Princezna Diana i při rozluce dosáhla řady ústupků - směla se ujmout poručnictví nad svými dětmi, měla mít vlastní královský dvůr a podíl na královském postavení. Jistou zásluhu na tom mělo i to, že princezna se těšila velké popularity u veřejnosti.⁵³⁶

Světlým bodem konce roku 1992 byl pro královnu a jistě i zbytek rodiny sňatek princezny Anne a fregatního kapitána Timothyho Laurence.⁵³⁷ Oproti jejímu prvnímu sňatku v roce 1973 s Markem Phillipsem⁵³⁸ byl tento o poznání skromnější,⁵³⁹ konal se v Crathie Church nedaleko Balmoralu. Zúčastnila se ho jen nejbližší rodina a hrstka přátel. Byli tu i členové rodiny, kteří byli zásadně proti tomuto sňatku. Především královna matka si nepřála, aby byl rozvedené princezně dovolen další sňatek. Ještě před několika lety by to bylo nemyslitelné, vzpomeňme na případ princezny Margaret.

⁵³³ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 238.

⁵³⁴ Za zmínku jistě stojí korunovace krále Jiřího IV. z roku 1821. Ten žil již desítky let odděleně od své manželky, nicméně anglikánská církev mu odmítala udělit povolení k rozvodu. Jiří IV. ze své korunovace tak Karolínu vyloučil, ale ta se spolu se svými podporovateli objevila u Westminsterského opatství, kde se bušením na dveře dožadovala svého korunování na královnu. Jak napsal John Parker ve své knize „a tak je tu představa, jak je princ Charles korunován a Diana buší na dveře Westminsterském opatství a požaduje, aby se stala královnou. Je to velmi nepravděpodobná možnost, ale pointou tohoto příběhu je, že když se stal králem Jiří IV., lidé ho neměli rádi.“ PARKER, John, c. d., s. 316.

⁵³⁵ Vládní tajemník Robin Butler přiznal: „Dnes je jasné, že bylo chybou to říkat. Tehdy to ale mělo být uklidnění pro ni (myšleno Dianu), aby viděla, že ji neodvrhují.“ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 320.

⁵³⁶ FEARON, Peter, c. d., s. 338.

⁵³⁷ Princezna Anne chtěla sňatek v kostele, ale jako rozvedená se již nemohla vdát v Anglikánské církvi, a proto zvolila tolerantnější Skotskou církev. Královna netrvala jako v případě prince z Kentu na sňatku uzavřeném v cizině, a protože královna je pouze hlavou Anglikánské církve, nikoli Skotské, bylo toto řešení nasnadě.

⁵³⁸ Armádní důstojník a držitel zlaté olympijské medaile v jezdeckví. Pár žil v Gatcombe Parku a moc se na veřejnosti neobjeoval. V roce 1989 manželé oznámili rozhodnutí žít odděleně – manželství již delší dobu procházelo problémy. V roce 1985 vyšlo najevo, že má nemanželskou dceru Felicity z mileneckého vztahu s Heather Tonkinovou. Testy DNA jeho otcovství v roce 1991 potvrdily. HAMILTON, Allan, c. d., s. 34-35.

⁵³⁹ Sňatek byl uzavřen 14. listopadu 1973 ve Westminsterském opatství. V roce 1977 se narodilo první dítě, syn Peter a v roce 1981 dcera Zara. Ani jedno z dětí nemá královský titul, rodiče chtěli, aby děti vyrůstaly v soukromí bez pozornosti médií. Princezna Anne má od roku 1987 jako nejstarší dcera panovníka titul *Royal Princess*. HAMILTON, Allan, c. d., s. 33-35 a BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996, s. 479.

Rok ještě nebyl u konce a tisk se postaral o další skandál. Již od dob královna dědečka, krále Jiřího V., je ve Velké Británii vánočním zvykem panovníkův sváteční projev na Štědrý den. V roce 1992 ovšem bulvár otiskl královnin připravovaný projev v plném znění již 23. prosince.⁵⁴⁰ Alžběta II. na tomto projevu pracovala řadu dní a měl u posluchačů tzv. uhodit na správnou notu. Únik tohoto textu královně popudil natolik, že se palác odhodlal k precedentnímu kroku a rozhodl se dotyčné noviny zažalovat. List *The Sun* se omluvil a došlo k mimosoudnímu vyrovnání, ovšem ani následující roky nepřinesly královně klid a budoucnost královské rodiny se zdála nejistá.

Tento rok někteří autoři přirovnávají k aféře *Watergate*, ta také nepoškodila jen prezidenta, ale celou instituci prezidentství, stejně jako *annus horribilis* nepoznamenal pouze jednotlivce, kteří stáli ve středu dění a byli aktéry novinových titulků, ale celou instituci monarchie. Rok 1992 byl rokem skandálů, palcových titulků, pohrom a ponížení, rokem, kdy se nejstřeženější a nejosobnější tajemství členů britské královské rodiny rozlétna do světa. Na konci roku 1992 už nebyla britská monarchie symbolem odvahy, síly a vážnosti jako před lety, ale spíše připomínala tragikomedii.

3. 4. Válka Walesových⁵⁴¹

Na krátkou dobu se mohlo zdát, že situace v manželství Charlese a Diany se uklidnila. Jako by nestačila aféra s nahrávkou *Squidgygate* na začátku roku 1993, přišly *The Daily Mirror* a *The Sun*⁵⁴² s článkem, který obsahoval přepis soukromého telefonního hovoru mezi princem Charlesem a Camillou Parker Bowlesovou, jenž je znám pod přezdívkou *Camillagate*.⁵⁴³ Tato nahrávka však byla mnohem intimnějšího rázu – princ Charles si přál „být v příštím životě Camilliným tamponem, aby mohl bydlet v jejích kalhotkách“.⁵⁴⁴ Mimo

⁵⁴⁰ *The Sun* 23. 12. 1992.

⁵⁴¹ Název jsem si propůjčila z jedné z kapitol v knize Tiny Brown, *Diana The Chronicles*.

⁵⁴² *The Sun* 13. 1. 1993.

⁵⁴³ Tento rozhovor měl být pořizen několik dní před *Squidgygate* na koci roku 1989. BRANDRETH, Gyles, *Charles and Camilla, Portrait of a love affair*, London 2005, s. 257.

⁵⁴⁴ *The Daily Mirror* 13. 1. 1993.

jiné si domlouvají termín další schůzky a vybírají si, který z jejich četných přátel jim poskytně alibi.⁵⁴⁵

Princezně z Walesu se potvrdila její role podváděné manželky a nevinné oběti palácové mašinerie. Princ Charles byl považován za bezcitného a pokryteckého muže. Jeho popularita klesla na nejnižší stupeň a některé noviny dokonce spekulovaly o tom, že by ho tento další skandál mohl stát trůn.⁵⁴⁶

Na druhou stranu Dianina popularita nabývala na síle. V roce 1993 dosáhla „Dianomanie“ vrcholu.⁵⁴⁷ Bulvární novináři sledovali každý princeznnin pohyb, každé její gesto – ať už se smála, či mračila. Fotografové a novináři obléhali královské paláce, příjezdové cesty do domů princeznniných přátel, její oblíbené restaurace a butiky. Prince Charlese tento zájem o jeho manželku nudil. Když se na některých akcích ukázal sám a nedostalo se mu vlídného přijetí, které očekával, nejednou prohlásil: „Promiňte, budete se muset spokojit se mnou. To není fér, vidíte? Radši běžte a žádejte své peníze zpět.“⁵⁴⁸

Diana podnikala nadále charitativní cesty po celém světě a to především na podporu nemocných AIDS a leprou.⁵⁴⁹ Nezanedbávala ani svou pozici „světové megahvězdy“, stýkala se se členy evropských královských rodin, významnými politiky, módními návrháři a ostatními vlivnými lidmi.⁵⁵⁰ Ve Velké Británii se zaměřila na podporu žen trpících domácím násilím a stravovacími problémy, alkoholismem, drogovou závislostí a péčí o mentálně postižené děti.

V průběhu dvou let po odluce probíhala zdlouhavá jednání o rozvodu, která se Charles snažil urychlit, kdežto Diana dávala najevo svůj nesouhlas: „přátelům opakovaně tvrdila, že se nechce rozvádět.“⁵⁵¹ Nicméně na podzim roku 1992 začala udržovat milostný poměr s Oliverem Hoarem, obchodníkem s islámským uměním. Zajímavé bylo, že Hoare byl současně také přítelem prince Charlese a původně chtěl být prostředníkem k urovnání jejich

⁵⁴⁵ BRANDRETH, Gyles, *Charles and Camilla, Portrait of a love affair*, London 2005, s. 334-342.

⁵⁴⁶ Mezi princovy podporovatele naopak patřil například někdejší ministr ozbrojených sil Nicholas Soames, vnuk Winstona Churchilla. KYNCL, Karel, *Gardenparty u královny*, Praha 2002, s. 92.

⁵⁴⁷ V roce 1994 byla považována za nejčastěji fotografovanou ženu světa.

<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1543683/Photographing-Diana.html> (staženo 11. 2. 2015)

⁵⁴⁸ SPOTO, Donald, c. d., s. 382.

⁵⁴⁹ V březnu 1993 navštívila Nepál a v červenci 1993 podnikla cestu do Zimbabwe za podpory Červeného kříže, Leprosy Mission a Help to Aged. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 250-251.

⁵⁵⁰ Někdejší britský ministr zahraničí Douglas Hurd o princezně z Walesu po její účasti na Evropském summitu v Edinburghu v prosinci 1992 napsal: „...obdařena onou zvláštní směsí krásy a šarmu, z níž mužům měknou kosti. Prezidenti, předsedové vlád a ministři zahraničí u večeře neměli ponětí, co se děje v naší královské rodině, ale stačilo jim, že se mohou hodinu či dvě kochat jakýmsi mimořádným jassem.“ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 250.

⁵⁵¹ BROWN, Tina, c. d., s. 361.

manželství.⁵⁵² Z Hoarovy strany se jistě nedalo předpokládat, že by vztah chtěl legalizovat, byl ženatý a měl dvě děti.⁵⁵³ Diana si ale marně myslela, že se vezmou a odstěhují se spolu na italské pobřeží, na svého milence se upnula tak, že její pronásledování mělo prvky stalkingu – několikrát denně mu telefonovala do práce. Vážnější situace ale nastala, když začaly dům Hoarových „bombardovat“ stovky telefonátů i pozdních nočních hodinách. Pokud hovor přijala paní Hoarová, volající ihned zavěsil. Když se to již nedalo vydržet, paní Hoarová kontaktovala Scotland Yard s tím, že se bojí, že se jejího muže pokouší zabít muslimští teroristé kvůli jeho obchodům. Vyšetřování ukázalo, že hovory přicházely z Kensingtonského paláce a z bytu Sarah McCorquodaleové.⁵⁵⁴ Princezna z Walesu byla diskrétně upozorněna, aby této své činnosti zanechala.

Po nevydařeném vztahu s Hoarem se Diana sblížila s anglickým rugbyistou Williamem Carligem, své syny vozila do Twickenhamu, aby ho sledovali při hře. Milenci se tajně scházeli v hotelu v Chelsea. Dalším v řadě „Charlesových náhradníků“ byl americký miliardář Theodore Joseph Frostmann, který ovšem později sám přiznal, že byli pouze dobří přátelé, nikoliv milenci.⁵⁵⁵

Princ Charles se rozhodl napravit svou reputaci a také dát jasnou odpověď veřejnosti na Mortonovu knihu.⁵⁵⁶ Vybral si k tomu proslulého rozhlasového komentátora a novináře Jonathana Dimblebyho,⁵⁵⁷ který měl napsat princův autorizovaný životopis.⁵⁵⁸ Byl vytvořen také dvou a půlhodinový televizní dokument – *Charles: The private man, the public role*, ke kterému dal palác svolení. Vysílán byl 29. června 1994, měl ukázat prince jako váženého muže a filantropa, který se stejně jako jeho manželka zajímá o charitativní projekty. Velký prostor dostala princova nadace *The Prince's Trust*⁵⁵⁹ a princovo zapálení do ekologie. Samozřejmě se dostalo také na soukromé otázky a ty se ukázaly kamenem úrazu. Když se

⁵⁵² BROWN, Tina, c. d., s. 363.

⁵⁵³ Jeho žena Diana de Waldner byla francouzskou aristokratkou a dědičkou naftového magnáta. Financovala manžellovu galerii a opravdu se nedalo očekávat, že by se s ní Hoare rozvedl.

⁵⁵⁴ Dianiny starší sestry.

⁵⁵⁵ Frostmann o jejich vztahu řekl: „Tenhle vztah se nikdy nedostal ani do prvního kola. Po třech letech jsme v pravém okamžiku skončili – jako přátelé.“ BROWN, Tina, c. d., s. 369.

⁵⁵⁶ Novinářka a autorka Dianina životopisu Tina Brown napsala, že „Mortonova kniha byla Molotovův koktejl hozený mezi Windsory.“ BROWN, Tina, c. d., s. 358.

⁵⁵⁷ S ním se princ poprvé setkal v roce 1992. Dimbleby ho „okouzlit“ svým zeleným myšlením a dokonce měl svou vlastní biofarmu nedaleko Bathu. HOLDEN, Anthony, c. d., s. 272.

⁵⁵⁸ Mělo jít o knihu vycházející z rozhovorů s princovými přáteli a s lidmi, kteří pro něj pracovali a z výňatků z princovy korespondence a jeho deníků. Princezna z Walesu odmítla poskytnout rozhovor pro připravovanou knihu. Oficiálně měla kniha vyjít k příležitosti dvacátého pátého výročí Charlesovy investitury. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 265-66.

⁵⁵⁹ Byla založena v roce 1976. Tato nadace pomáhá mladým lidem ve věku třináct až třicet let, kteří jsou nezaměstnaní, mají problémy ve škole a hrozí jim vyloučení ze společnosti.

http://www.princes-trust.org.uk/about_the_trust/our_history.aspx (staženo 13. 3. 2015).

Dimbleby Charlese zeptal, zda byl v manželství nevěrný, princ odpověděl: „Ano“, dodal, že své manželce „zachovával věrnost a upřímnost, dokud se jejich manželství nenapravitelně nerozpadlo, ač se ho oba snažili napravit.“⁵⁶⁰ Řekl také, že Dianu si vzal na nátlak otce, aby zemi zajistil dědice. Když přišel na to, že jeho manželství je nenávratně zhroucené, obnovil svůj vztah se svou „dobrou přítelkyní“ Camillou Parker Bowlesovou.⁵⁶¹

Veřejnost se sice kladně stavěla k princově upřímnosti, ovšem na druhou stranu tvrdě odsoudila jak samotného prince, tak také Dianu, Camillu a všechny, kteří o pravé podstatě jejich vztahu věděli. Těm, kterým jistě celé interview ublížilo nejvíce, byly jejich děti – princové William a Harry. Nemalý dopad měl rozhovor také na manželství Parker Bowlesových,⁵⁶² Andrew Parker Bowles se rozhodl, že nechce být nadále vláčen tiskem a požádal o rozvod.⁵⁶³

Ukázka z Dimblebyho připravované knihy se objevila v *The Sunday Times*⁵⁶⁴ a popsala královnu jako „odtažitou matku“ a prince Philipa jako „pánovitého a necitlivého otce“⁵⁶⁵, což velice pobouřilo Charlesovy sourozence. Když pak kniha vyšla, královna se zlobila, a jak řekl jeden dvořan „tato kniha byla velký omyl. Po pravdě řečeno, pro člověka v jeho postavení je velice hloupé prát svoje špinavé prádlo na veřejnosti.“⁵⁶⁶

Diana mezitím hrála s novináři vlastní dost nečistou hru. Pokud chtěla, dávala svým oblíbeným novinářům typy, kde ji najdou.⁵⁶⁷ To se jí však vymstilo, když byla v létě roku

⁵⁶⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=EHZHMhtZ7h4> 7:05 – 7:25 (staženo 2. 3. 2015).

⁵⁶¹ Na Dimblebyho otázku, zda byl kvůli svému vztahu s Camillou Parker Bowlesovou od počátku a neustále nevěrný své ženě a zda to způsobilo rozpad jejich manželství, řekl: „Tedy, problém je, víte, že tyhle věci... jsou tak osobní, že je těžké umět, víte, mluvit o těchto věcech přede všemi, a ovšem já nemyslím, že by to někdo rád dělal. Ale chtěl jsem říci, tedy mohu říci jediné to, že už tu bylo tolik spekulací a různých dohadů, že to je všechno horší a horší. Ale jediné, co mohu říci, je, že, ehm, myslím, není na tom nic pravdy, na těch všech dohadech. A paní Parker Bowlesová je moje veliká přítelkyně, a já mám mnoho přátel. Jsem velice šťastný, že mám tolik přátel, kteří jsou podle mě báječní a znamenají mnoho v mém životě, který by byl jinak nesnesitelný. A ona je mou přítelkyní již velmi dlouhou dobu, spolu s jinými přáteli, a bude i nadále přítelkyní po velmi dlouhou dobu. A také si myslím, že většina lidí ... nejspíš ... si uvědomí, uvědomí, že když se vám rozpadne manželství, což je samo o sobě strašné neštěstí, pak, často..., víte, jsou to právě přátelé, kteří jsou pro vás velice důležití a pomohou vám a chápou vás a podporují vás – jinak z toho začnete bláznit. A proto mám přátele.“ <https://www.youtube.com/watch?v=EHZHMhtZ7h4> 4:47-6:44. (staženo 2. 3. 2015).

⁵⁶² V Ascotu v roce 1994 si ho Charles Spencer – Churchill, bratr vévody z Marlborough dobíral, když na něj volal: „Erneste Simpsono, Erneste Simpsono, proč se nepřidáš k nám, Erneste?“ BROWN, Tina, c. d., s. 389.

⁵⁶³ Manželčin vztah s princem toleroval, dokud byl tajný. On sám měl také celou řadu mimomanželských afér. Ale po odhalení nahrávek *Camillagate* a nyní po Dimblebyho interview se rozhodl, že situace je neúnosná. Manželství bylo rozvedeno začátkem roku 1995. <http://www.princeofwales.gov.uk/the-duchess-of-cornwall/biography/marriage-and-family> (staženo 3. 3. 2015).

⁵⁶⁴ *The Sunday Times* 24. 10. 1994.

⁵⁶⁵ BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004, s. 308-309.

⁵⁶⁶ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 278.

⁵⁶⁷ Novinář a autor mnoha knih Paul Johnson o Dianě napsal: „Princezna Diana mi v soukromých rozhovorech nebo při jednání s lidmi nejrůznějšího druhu připadala jako ta nejintuitivnější osoba, jakou jsem kdy potkal, obdařená téměř nadpřirozenou schopností navázat vztah s jinou lidskou bytostí hned od první chvíle. Její intelekt byl však veskrze průměrný - „Blbá jak dlabaný necky,“ prohlašovala o sobě - nicméně intuici měla

1994 konkurenčními novinami přistižena, jak poskytuje informace novináři z *The Daily Mailu*,⁵⁶⁸ celá záležitost opět plnila titulní strany všech novin.

V říjnu se na knižních pultech objevila další šokující publikace. Jednalo se o knihu Anny Pasternakové z *The Daily Mailu Zamilovaná princezna (Princess in Love)*, na které spolupracovala s Jamesem Hewittem.⁵⁶⁹ Ten nejdříve poskytl Pasternakové pouze neutrální rozhovor, jak ho požádala sama Diana. Bohužel začal mít problémy s nadřízenými, kteří se vrátili k jejich staré milostné aféře a nyní nepovažovali za vhodné, aby armádní důstojník měl poměr s manželkou následníka trůnu. Hewitta v roce 1994 z armády propustili s pro něj „směšnou“ roční rentou šest tisíc šest set liber. Diana s ním opět přerušila styky a Hewitt se cítil podvedený a odstrčený. Výsledkem byla spolupráce s Pasternakovou. Dostal honorář třista tisíc liber.⁵⁷⁰ Když kniha vyšla, Diana i Hewitt se obávaly reakce paláce.⁵⁷¹ Královna však reagovala mírněji, než se očekávalo. Tisk tak smířlivý nebyl, překřtil Hewitta na *Love Rat* a ten se této přezdívky již nezbavil.

V říjnu se sešli Diana s královnou a princem Philipem, aby projednali, jak to bude dál s jejím manželstvím. Princ Philip prý Dianě řekl „jestli se nebudeš chovat slušně, moje holčičko, odebereme ti titul.“ Na což mu princezna odpověděla: „Můj titul je mnohem starší, než tvůj, Philippe.“⁵⁷²

Monarchisté prince Charlese odsuzovali za jeho spolupráci s Dimblebym, de facto ponechal mediální převahu své manželce. Diana této své role plně využila. Rozhodla se poskytnout svou otevřenou zpověď, aby manželovi vrátila úder. Vybrala si k tomu Martina Bashira z pořadu *Panorama*. BBC tento skoro hodinový rozhovor vysílal 20. listopadu 1995.⁵⁷³ Rozhovor byl natočený několik týdnů⁵⁷⁴ před tím v Kensingtonském paláci.

geniální a právě v ní spočívalo tajemství jejího úspěchu. Je ovšem jasné, že existuje mnoho druhů intuice. Ta její byla primitivní, neškolená, téměř pudová, byl to velmi mocný psychologický aparát, jenže způsobený tak, aby fungoval pouze na osobní úrovni, neschopný vyrovnat se s něčím abstraktním.“ JOHNSON, Paul, c. d., s. 11-12.

⁵⁶⁸ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 269-270.

⁵⁶⁹ James Hewitt pracoval jako štábní kapitán královské jízdy a měl dohled nad provozem královských stájí. S princeznou z Walesu se poprvé se setkal na párty pořádané Dianinou dvorní dámou Hazel Westovou v jejím bytě ve Svatojakubském paláci v roce 1986. Diana se Hewittovi svěčila, že se po jedné nehodě v dětství bojí koní, ale chtěla by tento strach překonat. O několik dní později začala docházet do kasáren v Knightsbridge na výcvik jízdy na koni. Brzy mezi nimi začal milenecký vztah. V době, kdy pobýval v Perském zálivu, mu Diana psala milostné dopisy a posílala dárky. Novinářům z *News of the World* se podařilo jejich vztah odhalit a v roce 1991 vypukl skandál. Princezna se Hewittem rozešla. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 165-213.

⁵⁷⁰ BROWN, Tina, c. d., s. 387.

⁵⁷¹ Protože tu ještě pořád byl zákon o velezradě, který Hewittovi hrozil – *Treason Act* z roku 1351. <http://www.legislation.gov.uk/aep/Edw3Stat5/25/2> (staženo 2. 3. 2015).

⁵⁷² BROWN, Tina, c. d., s. 389.

⁵⁷³ Panoramu vysílali v den čtyřicátého osmého výročí sňatku královny Alžběty II. a prince Philipa.

Princezna zde otevřeně mluvila o manželově nevěře, o své bulimii a vztahu s Jamesem Hewittem. Potvrdila svou spolupráci na Mortonově knize. O vztahu Charlese a Camilly Parker Bowlesové prohlásila: „Věděla jsem o jejich vztahu. Nic vás nezasáhne bolestivěji než vědomí, že muž, kterého milujete, věnuje své city jiné ženě. Nemohla jsem však nic dělat. Naše manželství sestávalo ze tří lidí, což je trochu moc na jeden pár.“⁵⁷⁵ Na druhou stranu se přiznala k vlastní nevěře s Jamesem Hewittem „ano, zbožňovala jsem ho, ano, velice jsem ho milovala. Ale pak přišlo veliké zklamání.“⁵⁷⁶ Neodpustila si větu přímo směřovanou k princovi Charlesovi: „Já nechtěla rozvod, ale samozřejmě jsme si potřebovali vyjasnit situaci, která byla předmětem neustálých diskuzí, zejména v posledních třech letech. Takže k tomu mohu říci jediné – že čekám od svého manžela rozhodnutí, kterou cestou se všichni dáme.“⁵⁷⁷

Neodpustila si také poznámku na vrub samotné monarchie: „je pár věcí, které by se daly změnit a které by mohly zmírnit pochybné a někdy komplikované vztahy mezi monarchií a veřejností.“⁵⁷⁸ Pronesla také dnes již památnou větu „chtěla bych být královnou lidských srdcí.“⁵⁷⁹ Zdaleka nejhorší však bylo, když na samotném konci rozhovoru otevřeně zpochybnila, že by Charles měl být příštím králem „být princem z Walesu je velice náročná role, ale být králem je ještě náročnější. A protože ho dobře znám, myslím, že ta práce až nahoře, jak tomu říkám, by mu přinesla nesmírná omezení a nejsem si jistá, zda by se jim dokázal přizpůsobit.“⁵⁸⁰

Panorama se stala nejsledovanějším pořadem v dějinách Velké Británie, sledovalo ho dvacet tři milionů lidí.⁵⁸¹ Následující den zaplavily Británii novinové titulky hlásající – „Princezna odmítá klidně odejít“⁵⁸² či „Já také měla milence“.⁵⁸³ Diana se tímto rozhovorem definitivně odstříhla od královské rodiny.

Na reakci Buckinghamského paláce nemusela čekat dlouho. Královna 20. prosince 1995 zaslala oběma manželům dopisy, kde je žádala „aby se v zájmu země dohodli na rychlém rozvodu.“⁵⁸⁴ Ze strany Jejího Veličenstva se jistě nejednalo o zkratový čin, vše podrobně probrala jak s předsedou vlády Johnem Majorem, tak i s arcibiskupem z Canterbury

⁵⁷⁴ Dne 5. listopadu na svátek *Guy Fawkes Night*, kdy si Britové připomínají nepodařené spiknutí proti králi Jakubovi I. z roku 1605. Toto spiknutí je také známé jako Spiknutí střelného prachu (*Gunpowder plot*). MORGAN, Kenneth, kolektiv, c. d., s. 310.

⁵⁷⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=WsXOnp6KsRQ> 21:00 – 22:34 (staženo 2. 3. 2015).

⁵⁷⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=WsXOnp6KsRQ> 38:01 – 39:33 (staženo 2. 3. 2015).

⁵⁷⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=WsXOnp6KsRQ> 48:20 – 48:44 (staženo 2. 3. 2015).

⁵⁷⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=WsXOnp6KsRQ> 45:25 – 46:09 (staženo 2. 3. 2015).

⁵⁷⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=WsXOnp6KsRQ> 49:20 – 49:37 (staženo 2. 3. 2015).

⁵⁸⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=WsXOnp6KsRQ> 51: 10-52:00 (staženo 2. 3. 2015).

⁵⁸¹ BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004, s. 331.

⁵⁸² *The Times* 21. 11. 1995.

⁵⁸³ *The Daily Mail* 21. 11. 1995.

⁵⁸⁴ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 330.

Georgem Careyem⁵⁸⁵ a svým osobním tajemníkem Robertem Fellowsem. Nicméně jak čas ukázal, královnino přání, aby byl rozvod rychlý, se nesplnilo.

3. 5. Královský rozvod století

Rozvodová vyjednávání trvala několik měsíců. Charles se obrátil na právnickou kancelář královny a Diana na soukromou firmu Mishcon de Reya – zastupoval ji Anthony Julius.⁵⁸⁶ Právníci obou manželů začali připravovat vše potřebné pro rozvod.

Princezně Dianě její právník poradil, aby hned nesouhlasila s rozvodem, jako to udělala její švagrová vévodkyně z Yorku,⁵⁸⁷ nýbrž aby hrála o čas, aby mohli získat co nejlepší finanční vyrovnání.⁵⁸⁸ Diana nakonec po Charlesovi požadovala částku sedmnáct milionů liber.⁵⁸⁹ Charles neměl požadovanou finanční hotovost, proto musel požádat o půjčku svou matku – královnu. Princ z Walesu nemohl prodat svá aktiva a měl tak jen zisk z Cornwallského panství, který činil čtyři a půl milionů liber ročně.⁵⁹⁰

Ještě než došlo na řešení finančního vypořádání, sešla se v polovině února 1996 Diana s královnou, aby společně řešily otázky dětí, bydlení a titulu. Diana zde udělala poslední pokus o to celou situaci zvrátit, když Alžbětě II. řekla: „Nechci se rozvést. Ještě pořád Charlese miluji. Nic z toho, co se stalo, není moje vina.“ Pro panovnici už však byla situace neúnosná a rozhodla se, že není návratu.⁵⁹¹ Souhlasila, aby princezna i nadále obývala své apartmá v Kensingtonském paláci, a také s tím, že se bude Diana nadále podílet na výchově svých synů a to stejným dílem, jako jejich otec.⁵⁹² Problém při schůzce obou žen nastal v okamžiku, když se začala řešit otázka královského titulu. Princezna totiž původně žádala, aby všechny její děti, které by měla s dalším manželem, měly dědičné tituly – to bylo pro

⁵⁸⁵ Arcibiskup prohlásil: „Svatost manželství by ovšem měla být nedotknutelná, ale v některých případech je asi lepší, když nefungující manželství raději skončí.“ KYNCL, Karel, *Gardenparty u královny*, Praha 2002, s. 156.

⁵⁸⁶ Musela platit honorář za jeho služby a docházela za ním do kanceláře nikoliv on za ní do Kensingtonského paláce.

⁵⁸⁷ Fergie dostala odstupné šest set tisíc liber, aby mohla koupit dům pro sebe a své dcery. Královna vložila jeden milion čtyři sta tisíc liber do fondu určeného vnučkám. BROWN, Tina, c. d., s. 405.

⁵⁸⁸ Původně požadovala jednorázově padesát milionů liber.

⁵⁸⁹ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 308.

⁵⁹⁰ HOLDEN, Anthony, c. d., s. 327.

⁵⁹¹ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 305.

⁵⁹² Alžběta II. Dianě během jejich rozhovoru řekla: „Ať už se v budoucnu bude dít cokoliv, nic nezmění skutečnost, že jsi Williamovou a Harryho matkou. Jen mě znepokojuje, že jsou tyhle děti používány jako zbraň v manželství, které se rozpadlo.“ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 305.

královnu nemyslitelné. Princezna z Walesu prohlásila, že je ochotna vzdát se přídomek HRH – zůstal by jí jen status princezny.⁵⁹³ Později podle všeho svého rozhodnutí litovala.⁵⁹⁴

Na konci února se pak konala schůzka manželů Walesových ve Svatojakubském paláci, kde se dohodli, že pokud Charles vyhoví požadavkům Dianiných právníků, bude s rozvodem souhlasit.⁵⁹⁵ Projednali spolu také otázku titulu a Diana i nyní souhlasila, že bude nadále známá pouze jako princezna z Walesu bez přídomek HRH. Po skončení jejich schůzky však vydala tiskové prohlášení, ve kterém naznačila, že souhlasila s rozvodem a oba se dohodli na tom, že budou nadále konzultovat všechna rozhodnutí ohledně dětí. Dále uvedla, že bude bydlet v Kensingtonském paláci, ale ponechá si kancelář ve Svatojakubském paláci.⁵⁹⁶ Tento čin udělala bez vědomí paláce, který se tím cítil pobouřen, neboť slíbila, že o rozvodu nebude na veřejnosti mluvit. Buckinghamský palác následně vydal vlastní prohlášení: „Rozhodnutí vzdát se titulu učinila princezna z vlastního popudu. Není pravdou, že to po ní královna nebo princ žádali. Říkám kategoricky, že to není pravda. Palác v takové věci neříká nic konkrétního, pokud si nejsme absolutně jistí fakty.“⁵⁹⁷

Princezna se ještě nehodlala vzdát v boji o královský titul a tak vše prozradila svému příteli Richardu Kayeovi z *The Daily Mailu*, který ihned přispěchal s článkem, ve kterém se psalo: „...princezna chce zůstat Její královskou Výsostí princeznou z Walesu, ale druhá strana to odmítla...“⁵⁹⁸ Palác si to nenechal líbit a okamžitě přispěchal s dalším prohlášením: „Rozhodnutí vzdát se titulu je jediné princeznino rozhodnutí. Je omylem, že královna a princ ji o to požádali. Kategoricky prohlašuji, že to není pravda.“⁵⁹⁹

Nepříjemná rozvodová jednání se táhla až do července, kdy princ a princezna z Walesu dne 15. července podepsali prozatímní rozhodnutí o rozvodu, kde stálo, že jejich manželství bude definitivně ukončeno dne 28. srpna 1996.⁶⁰⁰ Diana nakonec dostala jednorázově odstupné sedmnáct milionů liber, které požadovala, a zhruba čtyři sta tisíc liber ročně na provoz své kanceláře.⁶⁰¹ Princezna již nadále nebyla členkou královské rodiny,

⁵⁹³ Vévoda z Edinburghu chtěl, aby přišla o přídomek HRH i o titul princezny z Walesu, měla mít pouze titul vévodkyně z Cornwallu. BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004, s. 305.

⁵⁹⁴ BROWN, Tina, c. d., s. 408-409.

⁵⁹⁵ Diana příteli Anthony Holdenovi řekla: „Jediné, čeho jsem se bála, bylo, že ztratím děti. Jakmile jsem věděla, že jsou v bezpečí a že mi je královská mašinerie neukradne, přestala jsem se starat o cokoli jiného.“ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 307.

⁵⁹⁶ BROWN, Tina, c. d., s. 409.

⁵⁹⁷ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 307.

⁵⁹⁸ *The Daily Mail* 17. 2. 1996.

⁵⁹⁹ BROWN, Tina, c. d., s. 410.

⁶⁰⁰ Dne 15. července se jednalo pouze o rozsudek *nisi*, konečné rozhodnutí až dne 28. srpna 1996. HOLDEN, Anthony, c. d., s. 328.

⁶⁰¹ Královský patent z 21. srpna 1996 říká, že pokud se manželka člena královské rodiny rozvede, ztrácí svůj titul HRH. *The London Gazette* 30. 8. 1996.

zůstala však matkou budoucího následníka trůnu – jako na takovou na ni mělo být podle paláce pohlíženo, jako na členku královské rodiny, i když jí už nebyla. Měla být „zvána při všech státních a národních příležitostech a bude s ní jednáno tak, jako by příslušný titul měla.“ Mohla si sama rozhodnout o své veřejné roli, ale veškeré pracovní cesty do zahraničí (nikoliv soukromé) musela konzultovat s ministrem zahraničí a žádat o svolení královny, což bylo pro členy královské rodiny běžné. Mohla využívat královské lety a při společenských příležitostech také státní byty ve Svatojakubském paláci, mohla nosit veškeré královské šperky, které posléze předá manželkám svých synů,⁶⁰² nadále však měla být známa pouze jako Diana, princezna z Walesu.⁶⁰³

Oba bývalí manželé mohli nyní začít žít nový život. Princ z Walesu začal žít svůj poklidný život – z Highgrove udělal svůj dokonalý domov a své „přátelství“ s Camillou Parker Bowlesovou již nemusel tajit, postupně si získal i pochopení u veřejnosti,⁶⁰⁴ ale řekl, že už se nikdy neožení.⁶⁰⁵ Diana se rozhodla, že začne žít svůj svobodný život – poprvé v životě byla i finančně nezávislá, smysl svého života našla v pomoci potřebným, avšak nakonec nebylo nic tak, jak si představovala.

3. 6. Život po rozvodu

Po rozvodu si princezna Diana ponechala patronaci pouze nad několika organizacemi – *Centrepoint* pro lidi bez domova, *Leprosy Mission*, *Celónárodní nadaci AIDS*, *Anglickým národním baletem*, dětskou nemocnicí *Great Ormond Street* a nemocnicí *Royal Marsdem*. Smysl svého života našla v pomoci druhým lidem.

V červnu 1996 v newyorské aukční síni *Christie's* uspořádala aukci svých šatů, jejíž výtěžek šel na podporu *AIDS Crisis Trust* a *Royal Marsdem Hospital Cancer Trust*.⁶⁰⁶ Dianina dražba šatů byla unikátní, většina žen z královské rodiny nechávala své šaty diskrétně prodat v jednom z obchodů v londýnském West Endu. Celkový výtěžek dražby šatů činil tři miliony dvě stě padesát osm tisíc sedm set padesát dolarů.⁶⁰⁷

⁶⁰² Tím, že již nebyla členkou královské rodiny, byla také vyloučena z motlítek za královskou rodinu v kostelích celé anglikánské církve. BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004, s. 332.

⁶⁰³ Princ William údajně své matce poté řekl: „Neboj se, mami, jednoho dne ti dám titul zpět, až budu králem.“ BROWN, Tina, c. d., s. 412.

⁶⁰⁴ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 368.

⁶⁰⁵ BRANDRETH, Gyles, *Charles and Camilly, Portrait of a love affair*, London 2005, s. 369.

⁶⁰⁶ Údajně se jednalo o nápad prince Williama. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 338.

⁶⁰⁷ BURREL, Paul, *The way we were: Remembering Diana*, London 2006, s. 143-148.

V lednu 1997 navštívila Angolu, kam přijela pod záštitou mezinárodního Červeného kříže spolu se štábem BBC natočit reportáž ve prospěch britského Červeného kříže v boji proti nášlapným minám. Člen delegace lord Deedes z *The Daily Telegraphu* napsal: „Dokud se toho neujala ona, nášlapné miny nikoho nezajímaly, ani co by se za nehet vešlo.“ Ve městě Cuite si oblékla pancéřovou vestu a ochranný štít a rozhodla se projít „údajně“ vyčištěnou oblastí, kde ovšem se země koukaly napůl vykopané aktivní miny. Přítomní novináři vtipkovali na její účet, zda by si troufla na druhou cestu, Diana se otočila a prošla oblast podruhé.⁶⁰⁸

Na začátku srpna 1997 podnikla třídní cestu do Bosny za podpory organizací *Norwegian People's Aid* a *Landmine Survivors Network*, na podzim téhož roku měly na tuto cestu navázat cesty do Osla, Kambodže a Vietnamu, které se však neuskutečnily.⁶⁰⁹

Po nějakou dobu se zdálo, že našla také své osobní štěstí, když začala udržovat poměr s pákistánským kardiologem Hasnatem Khanem.⁶¹⁰ Hasnat neměl rád publicitu a Diana se s ním chtěla odstěhovat mimo Velkou Británii,⁶¹¹ snažila se dokonce přesvědčit jeho muslimskou rodinu, že by pro něj byla vhodnou manželkou, a proto také podnikla cestu do Pákistánu.⁶¹² Hasnatova rodina však s jejích záměrem nesouhlasila. Hasnat se nemohl rozhodnout, zda tento krok učiní i přes nesouhlas rodiny, Diana se v něm pokusila vyvolat žárlivost setkáním s jiným mužem.⁶¹³ Jeho to natolik rozzlobilo, že s ní navždy ukončil veškeré styky.⁶¹⁴

Brzy ho však nahradil jiný muž. Při své dovolené v červenci 1997 v St-Tropéz ve vile egyptského multimilionáře Mohameda Al Fayed⁶¹⁵ se seznámila s jeho synem Dodim.⁶¹⁶

⁶⁰⁸ O'MARA, Michael, *Diana, her life in photographs*, London 1997, s. 152-153.

⁶⁰⁹ Přesto Dianino tažení na odstranění nášlapných min bylo úspěšné i po její smrti. V prosinci 1997 díky obrovskému tlaku ze strany veřejnosti byla v kanadské Ottawě podepsána dohoda o zákazu nášlapných min, kterou přijalo čtyřicet zemí.

⁶¹⁰ Hansat Khan (* 1959) pochází ze středostavovské rodiny z Jehlumu v pákistánské provincii Láhaur. Vystudoval medicínu a působil v *King Edward Hospital* Láhauru a *St Vincent's Hospital* v Sydney. S Dianou se seznámil v *Royal Brompton Hospital* v Londýně, kde pracoval jako asistent profesora sira Magdiho Yacouba. Diana šla do Bromptonu navštívit manžela své přítelkyně a terapeutky Oonagh Shanley-Toffolové, který tu byl hospitalizován. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 312-313.

⁶¹¹ Dokonce požádala Dr. Christiana Barnarda, aby dal Khanovi práci. Když se to Hasnat dozvěděl, byl uražen. Při její návštěvě v Austrálii na konci roku 1996 přinesl *The Daily Mirror* zprávu o jejím vztahu s kardiologem. Diana to ve snaze ochránit Hasnata ihned dementovala, což Khana však velice ranilo a načas s ní přerušil veškeré styky. *The Daily Mirror* 3. 11. 1996.

⁶¹² Účelem Dianiny cesty do Pákistánu bylo údajně pomoci Imranu Khanovi, zeti její blízké přítelkyně Annabel Goldsmithové. Podnikla i další cestu do Pákistánu ve snaze přesvědčit Khanovu matku, že by pro něj byla dobrou ženou. BROWN, Tina, *c. d.*, s. 424-431.

⁶¹³ Sithský podnikatel Gulu Lalvan. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 350.

⁶¹⁴ Setkali se ještě na konci července 1997 v době, kdy již znala Dodiho. Během posledního setkání nadobro ukončili svůj vztah.

⁶¹⁵ Mohamed Al Fayed (*1929) se v roce 1954 oženil se Samirou Kashoggiovou. S postupem let se mu podařilo velice zbohatnout, v roce 1979 koupil pařížský hotel Ritz. Stal se také finančním poradcem brunejského

Diana odjela do Francie na dovolenou i s oběma syny, Charles si mezitím užíval otevřeně svého vztahu s Camillou a na 18. července připravoval oslavu Camilliných padesátých narozenin v Highgrove. Diana o připravované akci věděla a nehodlala se nechat Camillou zastínit a tak informovala novináře, kteří ji nafotili na palubě Fayedovy jachty *Jonikal*. Potom se vrátila do Londýna a její synové odjeli na prázdniny s otcem na Balmoral. Princezna se sama nudila, a tak přijala Dodiho další pozvání na *Jonikal*, v tuto chvíli začal jejich románk – na veřejnost pronikl začátkem srpna.⁶¹⁷ Na francouzské pobřeží se Diana vracela během srpna ještě několikrát, naposledy 21. srpna, kdy na *Jonikalu* podnikli s Dodi plavbu do Monte Carla a na Sicílii. Nakonec se rozhodli před všudypřítomnými novináři a fotografy uprchnout do Paříže. Bohužel i zde je pronásledovali neúnavní paparazziové. Když se před nimi pokoušeli uprchnout, jejich automobil havaroval krátce po půlnoci 31. srpna 1997 v tunelu pod Place Pont d'Alma. Dodi Al Fayed byl mrtvý na místě, těžce zraněnou princeznu převezli do nemocnice v Pitié-Salpêtrière, kde však svým závažným poraněním podlehl.⁶¹⁸

Dianini synové tou dobou trávili prázdniny se svým otcem a královnou ve Skotsku. Když se dozvěděli o matčině smrti, snažila se je jejich babička – královna udržet co nejdéle v klidu mimo dosah novinářů. Alžběta II. poslala do Francie letadlo RAF, ve kterém princ Charles a Dianiny sestry přivezli její tělo zpět do Anglie.⁶¹⁹ Zpočátku se zdálo, že Diana bude mít pouze rodinný pohřeb, jak si přáli Spencerovi,⁶²⁰ ale nakonec byl dohodnut královský pohřeb⁶²¹ ve Westminsterském opatství.

Celá Anglie se zahalila do smutku, BBC zařadila do vysílání pořady věnované princezně z Walesu, každou půl hodinu se hrála v rozhlase a státní televizi hymna, premiér Blair vystoupil s projevem, ale obchodní dům Harrods měl otevřeno jako každý jiný den.

sultána. V roce 1986 zakoupil společnost *House of Fraser* a obchodní dům *Harrods*. Kvůli podezření z finančních machinací při koupi *Harrodsu* ho prověřovala komise Monopolního úřadu. Britská vláda Fayedovi opakovaně odmítla udělit britské občanství. V roce 1996 nabídl Dianě post prezidentky *Harrodsu*, ta odmítla, a tak jej nabídl její nevlastní matce Raine, která přijala. Fayed také na Dianino přání sponzoroval představení *Louskáček* Anglického národního baletu. Při jednom z jejich společných setkání ji pozval, aby s dětmi strávila léto v jeho vile na jihu Francie. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 355-358.

⁶¹⁶ Emad „Dodi“ Al Fayed (1955-1997) po rozvodu rodičů ho vychoval otcův mladší bratr a jeho manželka. Stal se z něj zhýčkaný chlapec, utrácel otcovy peníze. Snažil se prosadit ve filmové branži. V létě roku 1997 se měl oženit s americkou modelkou Kelly Fisherovou, ale otec mu řekl, aby se s ní rozešel a přijel dělat společnost Dianě. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 360.

⁶¹⁷ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 364.

⁶¹⁸ BROWN, Tina, c. d., s. 446.

⁶¹⁹ Královna chtěla, aby se s Dianou jednalo jako s členkou královské rodiny, její rakev byla zahalena její vlastní královskou zástavou. HOLDEN, Anthony, c. d., s. 353.

⁶²⁰ Královna navrhovala soukromý rodinný pohřeb ve Windsoru a pohřbení ve Frogmore stejně jako u vévodkyně z Windsoru. Spencerovi chtěli tichý rodinný pohřeb na Althorpu.

⁶²¹ Pohřby členů rodiny mají kódování Alžběta II. – London bridge, Alžběta, královna matka – Tay bridge, princ Philip – Forth bridge.

Buckinghamský palác i Tony Blair⁶²² a jeho lidé řešili tuto vážnou situaci, kterou považovali za „globální událost nesrovnatelného významu“.⁶²³

Zpočátku se hněv davů obrátil proti novinářům a bulvárním fotografům, pak proti královně, protože zůstala s rodinou ukryta na Balmoralu. Obyvatelstvo požadovalo jako projev úcty k zesnulé princezně stažení vlajky na Buckinghamském paláci na půl žerdi.⁶²⁴ V tisku se objevovaly články vyzývající panovnici, aby svému truchlícímu národu poskytla útěchu. Palcové titulky křičely: „Váš lid trpí - promluvte, madam.“⁶²⁵ „Kde je naše královna? Kde je její vlajka?“⁶²⁶ „Ukažte, že Vám to není jedno.“⁶²⁷ Královna se pod tlakem veřejnosti rozhodla vrátit zpět do Londýna, kde také společně s vévodou z Edinburghu vyšla před brány Buckinghamského paláce,⁶²⁸ aby si prohlédla květinové dary, které lidé mezitím neustále přinášeli.⁶²⁹ Den před princezniným pohřbem pronesla královna projev v televizi⁶³⁰ a došlo také ke stažení královské zástavy a vyvěšení státní vlajky na Dianinu památku na půl žerdi nad Buckinghamským palácem.⁶³¹

Dianin pohřeb proběhl 6. září ve Westminsterském opatství, smutečního obřadu se zúčastnilo dva tisíce pozvaných hostů,⁶³² tisíce lidí lemovaly londýnské ulice a u televize sledovaly přímý přenos tři miliardy diváků po celém světě. Za Dianinou rakví kráčeli oba její

⁶²² Tony Blair (* 1953) byl mezi léty 1997-2007 britským ministerským předsedou za Labour Party. S princeznou se setkal na večírku u Michona de Reyi, kam byli oba pozváni před volbami v roce 1997. BLAIR, Tony, *My Journey*, London 2010, s. 144.

⁶²³ BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 337.

⁶²⁴ Nad Buckinghamským palácem vlaje pouze královská standarta, je-li panovnice přítomna. Pokud panovnice zemře ani tak není stažena, protože je zachována kontinuita – je tu nový král. BLAIR, Tony, c. d., s. 153.

⁶²⁵ *The Daily Mirror* 4. 9. 1997.

⁶²⁶ *The Sun* 4. 9. 1997.

⁶²⁷ *The Daily Express* 4. 9. 1997.

⁶²⁸ O událostech následujících po princeznině smrti pojednává film *Královna (The queen)* z roku 2006 režiséra Stephena Frearse.

⁶²⁹ Lidé byli zpočátku nepřátelsky naladěni, ale královna ukázalo svou lidskou tvář, prohlédla si květinové dary, jež lidé přinášeli, dokonce s několika truchlícími promluvila. BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 342-343.

⁶³⁰ K projevu přemluvil také nový premiér Tony Blair. Královna ve svém projevu, který byl vyslán živě v 18 hodin, mimo jiné řekla: „Všichni se s tím snažíme vypořádat různými způsoby. Není snadné vyjádřit pocit ztráty, protože počáteční šok často vystřídá směsice dalších pocitů – nevěřičnost, nemožnost pochopení, zlost a starost o pozůstalé. V posledních několika dnech jsme tyto emoce prožívali všichni. Takže to, co vám teď řeknu jako vaše královna a jako babička, říkám od srdce. Chovala jsem k ní obdiv a úctu za její energii a oddanost druhým, zvláště pak za lásku k jejím dvěma chlapcům. Všichni jsme se snažili Wiliamovi a Harrymu pomoci vyrovnat se se strašlivou ztrátou, která je i nás ostatní pohltila. Sama věřím, že se z jejího života i z mimořádné a dojemné reakce na její smrt můžeme poučit. Sdílím s vámi odhodlání ctít její památku.“ BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 381, BLAIR, Tony, c. d., s. 146-147. Příloha č. 5.

⁶³¹ BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004, s. 333.

⁶³² Mezi pozvanými byli členové královské rodiny, ale například i manželé Clintonovi, Rodolfo Valentino, Sting, Steven Spielberg, Tom Hanks, Elton John, Tom Cruise a Nicole Kidmanová, George Michael, zástupci charitativních organizací, Dianiny přátelé, ale také Hasnat Khan. BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006, s. 382.

dva synové, bratr, bývalý manžel a bývalý tchán.⁶³³ Po královském pohřbu následovalo ještě rodinné rozloučení na Althorpu, kde je také Diana, princezna z Walesu, pochována.⁶³⁴

Spolu s Dianinou smrtí se také vynořily otázky o právech na ochranu osobnosti a soukromí. Princezna z Walesu byla od počátku neustále pod drobnohledem hledáčku fotografů a novinářů, po její smrti se objevily stovky různých teorií, zda za její smrtí stála královská rodina, tajné služby či novináři.

Vztah Charlese a Camilly Parker Bowlesové v následujících letech pokračoval. Královna vzala synův vztah na milost až v roce 2000, kdy se s Camillou poprvé oficiálně setkala během večírku na Highgrove, který princ z Walesu pořádal u příležitosti šedesátých narozenin bývalého řeckého krále Konstantina II.⁶³⁵ V roce 2002 u příležitosti zlatého jubilea Alžběty II. se již Camilla objevila spolu s královskou rodinou na koncertech pořádaných k tomuto výročí.⁶³⁶

Po třiceti čtyřech letech po seznámení se dne 9. dubna 2005 konala svatba Charlese a Camilly.⁶³⁷ Podle uvolněných pravidel anglikánské církve by mohli rozvedení snoubenci uzavřít církevní sňatek, ale nakonec se církevní představitelé shodli, že bude lepší nepobouřit mnoho kněží a farníků, a tak snoubenci uzavřeli jen slib v Cechovní síni ve Windsoru.⁶³⁸ Královna Alžběta II. usoudila, že jako hlava anglikánské církve tomuto obřadu nebude přítomna, ovšem následné přímluvné bohoslužby v kapli Sv. Jiří se spolu s vévodou z Edinburghu zúčastnila.⁶³⁹

Po svatbě Camilla užívá titul vévodkyně z Cornwallu, i když jí právem náleží titul princezny z Walesu, který nepoužívá zřejmě proto, aby nepobouřila veřejnost, která má titul princezny z Walesu navždy spojen s Dianou. Královna jí také propůjčila přídomek HRH, který na druhou stranu celý život královská rodina odmítala udělit Wallis Simpsonové. Camilla Parker Bowlesová je tedy dnes známa jako HRH Camilla, vévodkyně z Cornwallu.

⁶³³ Děti za rakví jít nechtěli, především princ William. Vévoda z Edinburghu mu však řekl: „Pokud nepůjdeš, budeš toho možná později litovat. Když půjdu já, půjdeš se mnou?“ William souhlasil, a tak za rakví kráčel také princ Philip, který jakožto bývalý tchán jít nemusel. BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004, s. 334.

⁶³⁵ BRANDRETH, Gyles, *Charles and Camilly, Portrait of a love affair*, London 2005, s. 384-385.

⁶³⁶ Koncerty pořádané v zahradách Buckinghamského paláce byly vyvrcholením oslav, navštívilo je dvanáct tisíc fanoušků náhodně vybraných ze dvou milionů zájemců, vše živě přenášela BBC. BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 375.

⁶³⁷ Ještě pře oznámením sňatku jednal palác s premiérem Tony Blairem, aby zjistil jaký ja na celou situaci názor premiéra a vlády. Tony Blair neviděl ve sňatku problém. BLAIR, Tony, c. d., s. 156.

⁶³⁸ BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004, s. 336.

⁶³⁹ Přítomno bylo dvacet osm členů britské královské rodiny, mezi dalšími hosty byli politici, zástupci blízkovýchodních i evropských královských rodin, angličtí aristokraté, televizní a filmové hvězdy. BENDELL SMITHOVÁ, Sally, c. d., s. 385.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila pouze na dva klíčové momenty v dějinách britské královské rodiny ve dvacátém století – tzv. „simsonovskou aféru“ spojenou s abdikací roku 1936 a vztahem krále Eduarda VIII. a Wallis Simpsonové. Druhým momentem byl tzv. „annus horribilis“ – rok 1992. Plně jsem si vědoma toho, že v této práci jsem jistě detailně nemohla analyzovat všechny události spojené s problematikou britské královské rodiny ve dvacátém století, právě proto jsem si vybrala jen dva z mého pohledu důležité okamžiky.

V první kapitole se zaměřuji na simpsonovskou aféru a období vlády Eduarda VIII. Pro přiblížení celé situace i života a mládí dvou hlavních aktérů jsem napsala krátké životopisy – *Jeho královská Výsost Eduard, vévoda z Windsoru* (krále Eduarda VIII.) a *Wallis, vévodkyně z Windsoru*. Oba tyto životopisy přímo navazují na další dvě podkapitoly, které jsou zaměřené na milenecký vztah krále a neurozené dvakrát rozvedené Američanky. První podkapitola *Seznámení a začátek vztahu* zaznamenává jejich vztah v době, kdy ještě princ nebyl králem a druhá *Král Eduard VIII. a paní Wallis Simpsonová* pak zachycuje období jeho vlády a jejich milostného poměru. V těchto podkapitolách jsou zaznamenány i další důležité okamžiky jejich životů, a to především Eduardův nástup na trůn, složitý vztah s královskou rodinou a rozpadající se manželství Wallis a Ernesta Simpsonových. Zmiňuji zde také královu snahu o získání povolení britské vlády k jeho zamýšlenému sňatku s Wallis, a to především možnost morganatického sňatku. Popisuji také rozvodové řízení manželů Simpsonových a snažím se přiblížit vůbec celou problematiku rozvodů ve Velké Británii ve třicátých letech dvacátého století. V podkapitole nazvané *Abdikace a sňatek* analyzuji podrobněji abdikací dny prosince roku 1936, ale i napjaté vztahy bývalého a nového krále, které se odrazily především na udělení titulu Její/Jeho královská Výsost pro vévodkyni z Windsoru. V této podkapitole je zachycena svatba, svatební cesta a přestěhování vévodského páru do Paříže. V podkapitole *Poabdikační období* se z velké části zaměřuji na přátelské vztahy vévody z Windsoru, bývalého krále Eduarda VIII., a jeho manželky Wallis s představiteli nacistického Německa, ale také na jejich kontroverzní cestu do Německa a setkání s Adolfem Hitlerem. Ale protože jsem ji nazvala *Poabdikačním obdobím*, snažím se zaznamenat také působení vévodského páru na Bahamách během druhé světové války a pak především analýzu jejich komplikovaného vztahu s britskou královskou rodinou, která je nikdy plně nepřijala do svého rodinného kruhu. V této kapitole je popsáno také období stáří vévodského páru a jejich smrt.

Druhá kapitola *Královské rozvody* plynule propojuje tuto část s částí zaměřující se na tzv. „annus horribilis“. Zde se zaměřuji v jednotlivých podkapitolách na tři problematické královské páry – hraběte George Harewooda a Patricii Tuckwellovou, Jeho královské Výsosti prince Michaela z Kentu a Marii Christinu von Reibnitz a Její královské Výsosti princeznu Margaret a Antony Armstrong-Jonese. Tato kapitola je podle mého názoru důležitá především proto, abychom si uvědomili, jak se změnil vztahy v královské rodině s měnící se dobou. Ve třicátých letech byla představa rozvedené osoby na královském dvoře, ba přímo uvnitř královské rodiny, nemyslitelná, od konce šedesátých let, kdy přichází první rozvod, se situace postupně mění.

Poté následuje třetí kapitola celé mé práce nazvaná „Annus horribilis“ – rok 1992. Nejprve jsem ve dvou podkapitolách opět v krátkosti představila dva hlavní aktéry – *Jeho královskou Výsost Charlese, prince z Walesu* a *Dianu, princeznu z Walesu*, následně jsem se zaměřila na zmiňovaný kritický rok 1992. V kapitole „*Annus horribilis*“ jsem se snažila zaznamenat celý rok 1992, který takto nazvala královna Alžběta II. Tento rok se však nevyznačoval pouze problémy v manželství prince a princezny z Walesu, ale také rozvodem manželství prince Andrewa a Sarah, vévodkyně z Yorku, dále pak rozvodem dlouhodobě nefungujícího manželství královské princezny Anne a jejího manžela Marka Phillipse a princezniným novým sňatkem s Antony Laurencem. Zmiňuji také katastrofální požár hradu Windsor, debatu veřejnosti a novin o finanční nákladnosti královské rodiny, otevření Buckinghamského paláce pro veřejnost a začátek královského placení daní. V další podkapitole nazvané *Válka Walesových* se již snažím analyzovat manželskou rozluku manželů Walesových. Jejich manželské problémy se otevřeně propíraly na titulních stránkách bulvárních novin, veřejnost se tak stala přímou součástí jejich vztahu a navíc se prostřednictvím tisku a televize dozvídala i o těch nejintimnějších událostech z jejich života. Oba manželé se snažili prostřednictvím médií získat podporu a mínění veřejnosti na svou stranu. V podkapitole *Královský rozvod století* analyzuji již samotný rozvod prince a princezny z Walesu, zdlouhavá právní vyjednávání o výši princeznina finančního odstupného a ztrátě titulu Její královská Výsost. V poslední podkapitole *Život po rozvodu* ve zkratce zaznamenávám následný život bývalých manželů, který byl v případě princezny Diany velice krátký. V životě prince z Walesu pak zmiňuji jeho druhé manželství s dlouholetou milenkou Camillou Parker Bowlesovou.

Ve své práci jsem pracovala především s anglickou odbornou literaturou, kterou jsem získala jak z fondů Národní knihovny v Praze, tak také přímo v londýnské *British Library*.

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo co nejvíce zanalyzovat změny, kterými prošla britská královská rodina ve dvacátém století. Na začátku minulého století představovala královská rodina pro obyčejné britské obyvatele něco nadpozemského a nedosažitelného, její členové byli dokonalými příslušníky privilegované vrstvy bez sebemenších chyb a potíží. Úctu a obdiv veřejnosti dokládá i to, že články v anglickém tisku procházely cenzurou.

Monarchie je na začátku jedenadvacátého století mnohem modernější, nedávno se dokonce změnil starý *Zákon o královských sňatcích*, který prošel velkou inovací a nyní již panovníkovo svolení se sňatkem potřebuje pouze prvních šest v pořadí nástupnictví. I nástupnictví prošlo změnou – již neupřednostňuje mužské členy královské rodiny před ženskými, jako tomu bylo v minulosti.

Noviny se však již nezdráhají otevřeně psát ani o soukromém životě členů královské rodiny, především pro bulvární tisk jsou „mlsným“ soustem. Snad každý den se na titulní stránkách objevují fotografie členů královské rodiny. V dnešní době moderních technologií je situace jiná a britská královská rodina ukazuje, že se dokázala přizpůsobit – monarchie i královské paláce mají své profily na sociálních sítích i vlastní internetové stránky. S tím, jak se modernizuje a otevírá moderním mediím, se stává zajímavou i pro veřejnost mimo ostrovy.

Žádná jiná monarchie a královská rodina na světě nebudí tolik pozornosti jako právě ta britská, což můžeme vidět i nyní, kdy jsou především z jejich mladších z členů světové megahvězdy. Připomeňme, že nedávne narození nejmladšího člena královské rodiny – maličké princezny Charlotte z Cambridge – sledoval s očekáváním celý svět.

Závěrem bych chtěla říci, že monarchie je pro Brity nedílnou součástí jejich života, představuje jejich bohatou historii a tradice, které jsou v jejich podvědomí zakotvené. Sama jsem příznivcem monarchie do takové míry, že věřím, že monarchie sloužila Spojenému království dobře a může v tom i nadále pokračovat.

Seznam použitých pramenů a literatury

Nevydané prameny

Contingency plans for death of the duchess of Windsor; F CO 51/524; The National Archives London-Kew

Dynastie Anglická – všeobecné informace – princ Waleský, Londýn 1936, archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky

Věci vnitropolitické – král, Londýn 1936, archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky

Věci vnitropolitické – pohřeb krále Jiřího V., Londýn 1936, archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky

Vydané prameny

BLAIR, Tony, *My Journey*, London 2010

BURREL, Paul, *The way we were: Remembering Diana*, London 2006

JOHNSON, Paul, *Brief lives*, Chatham 2010

KYNCL, Karel, *Dvoji domov Karla Kyncla*, Praha 1999

KYNCL, Karel, *Gardenparty u královny*, Praha 2002

KYNCL, Karel, *Moje Británie*, Praha 2002

SPEER, Albert, *Inside the Third Reich*, New York 1970

SPENCER, Charles, *The Spencer family*, London 2000

THATCHER, Margaret, *The Downing Street Years*, London 1993

WILSON, Edwina, *Mrs. Simpson: Die Lebensgeschichte der Frau, derentwegen Englands König den Thron verliess*, Zürich 1938

Tisk domácí

Český deník

Lidové noviny

Moravská orlice

Národní listy

Národní politika

Našinec

Pestrý svět

Pochodeň

Polední národní politika

Tisk zahraniční

The Baltimore Sun

The Daily Dispatch

The Daily Express

The Daily Mail

The Daily Mirror

The Daily Telegraph

The Evening News

The Evening Standart

The Financial News

The Literary Digest

The London Gazette

The Montreal Gazette

The New Chronicle

The New York Times

The Star

The Sun

The Sunday Times

The Sunday Pictorial

The Telegraf

The Times

The Times – News

Odborná literatura

ARCH, Nigel, MANSCHNER, Joanna, *Royal wedding dresses*, Surrey 2011

ARRONSON, Theo, *Princess Margaret, A biography*, London 1997

BENDELL SMITHOVÁ, Sally, *Alžběta II., Život moderní panovnice*, Praha 2012

BLACK, Jeremy, *A History of the British Isles*, New York 2003

BRADFORD, Sarah, *Diana*, London 2006

BRADFORD, Sarah, *Elizabeth, a biography of her Majesty the queen*, London 1996

BRADFORD, Sarah, *King George VI*, London 1989

BRAND, Emily, *Royal weddings*, Oxford 2011

BRANDRETH, Gyles, *Charles and Camilly, Portrait of a love affair*, London 2005

BRANDRETH, Gyles, *Philip and Elizabeth*, London 2004

BROWN, Tina, *The Diana chronicle*, London 2007

BULLEN, Anne, *Her Majesty queen Elizabeth II., diamond jubilee souvenir 1952 – 2012*, London 2011

CATHCART, Helen, *Princess Margaret*, London 1974

CLARKE, Peter, *Hope and Glory, Britain 1900-1990*, London 1997

COLLINS, Anne, *The British royal family*, London 1984

DAILY MAIL, *Elizabeth and Philip and their royal family*, Hertfordshire 2013

DAVIS, Reginald, *The prince of Wales*, London 1978

DIMBLEBY, Jonathan, *The prince of Wales*, New York 1994

DONALDSON, Frances, *Edward VII.*, London 1974

DONALDSON, Frances, *The British council, the first fifty years*, London 1984

ERICKSON, Carolly, *Lilibet*, Praha 2005

FEARON, Peter, *Buckinghamský babylon, vzestup a pád rodu Windsorů*, Praha 1995

FOREIGN AND COMMONWEALTH OFFICE, CENTRAL OFFICE OF INFORMATION, *The British Monarchy*, London 1983

GIUTAUT DE, Caroline, *Queen's coronation 1953, the official souvenir album*, London 2013

GRÖßING; SIGRID, Maria, *Starke Frauen, schwache Männer, von Kleopatra bis Wallis Simpson*, Wien 1995

HAMILTON, Allan, *The Royal Handbook*, London 1985

HIBBERT, Christopher, *Queen Victoria, a personal history*, London 2000

HIGHAM, Charles, *Wallis, secret lives of the Duchess of Windsor*, London 1988

HOLDEN, Anthony, *Charles: A biography*, London 1998

LLOYD, Trevor Owen., *Empire to welfare state, Europe: History of the United Kingdom*, Oxford 2002,

LONGFORD, Elizabeth, *The royal house of Windsor*, Londýn 1974

LOOK Chris, Stevenson, John, *Modern british history 1714 – 1995*, London 1996

MASSEY, Victoria, *The first Lady Diana, the life of Lady Diana Spencer, 1710–1735*, London 1999

MERRIS, V. A., *Eduard, Herzog von Windsor*, Wien 1937

O'MARA, Michael, *Diana, her life in photograp*s, London 1997

PARKER, John, *Královna*, Praha 1996
PEARSON, John, *Royal blood, The story of the Spencers and the royals*, London 1999
PETROPOULOS, Jonathan, *Royals and the Reich: the princess von Hessen in Nazi Germany*, New York 2006
PIMLOTT, Ben, *The Queen, a biography of Elizabeth II.*, London 1996
RIDDINGTON, Max, NADEN, Gavan, *Frincess, The remarkable story of princess Diana's mother*, London 2004
ROBERTS, Jane, *Five gold rings, a royal wedding souvenir album from queen Victoria to queen Elizabeth II.*, London 2007
ROBERTS, Jane, *Queen Elizabeth II., a diamond jubilee souvenir album*, London 2011
ROYAL COLLECTION TRUST, *The royal baby book, a souvenir album*, London 2013
SEBBA, Anne, *That woman, the life of Wallis Simpson, Duchess of Windsor*, London 2011
SHAHRAD, Cyrus, *Tajemství královské rodiny*, Praha 2009
SPOTO, Donald, *Vzestup a pád rodu Windsorů*, Praha 1997
SWEET, Fay, *Queen Elizabeth II., A portrait in stals*, London 2007
ZIEGLER, Philip, *King Edward VIII., The official biography*, New York 1991

Populárně naučná literatura

HICHENS, MARK, *Manželky králů, od dynastie hannoverské po windsorskou*, Praha 2010
JOHNSON, Paul, *Dějiny anglického národa*, Praha 2012
MAUROIS, André, *Dějiny Anglie*, Praha 1993
MAUROIS, André, *Edward VII. a jeho doba*, Praha 1934
MELBO, Max, *Ženy nacistů – matčiny dcery, Proč ženy milují vrahy: Eva Hitlerová, Magda Goebbelsová, Karin a Emmy Göringová (Geli Raubalová, Leni Riefenstahlová, Unity Mitfordová, Hanna Reitschová, Gerda Bormannová, Lída Baarová)*
MEYLAN, Vincent, *Skutečný život Alžběty II., anglické královny*, Český Těšín 2008
MORGAN, Kenneth, kolektiv, *Dějiny Británie*, Praha 2008
MULVANEY, Jay, *Diana and Jackie*, New York 2002
MÜLLER, Helmut, KRIEGER, Karl Fridrich, VOLLRATH, Hanna, *Dějiny Německa*, Praha 1995
WASSON, Ellis, *Dějiny moderní Británie*, Praha 2009

Televizní dokumenty

GIBBON, Joanna, *Extrarodinary woman – Wallis Simpson*, UK, 2011

COTTOR CRAIG, Diana, *Hitler's favourite royal*, UK, 2007

HART, David, READ, Nick, *Edward VIII. The traitor king*, UK, 1996

THOMAS, Elaine, *The uncrowned jewels*, UK, 1987

Internetové stránky

edition.ccn.com

en.wikipedia.org

independent.co.uk

legislation.gov.uk

mirror.co.uk

news.bbc.co.uk

princeofwales.gov.uk

princessmichael.org.uk

princes-trust.org.uk

royal.gov.uk

telegraph.co.uk

thedukeofyork.org

theprinceofwales.gov.uk

youtube.com